लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

लेटाङ नगरपालिका, मोरङ

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

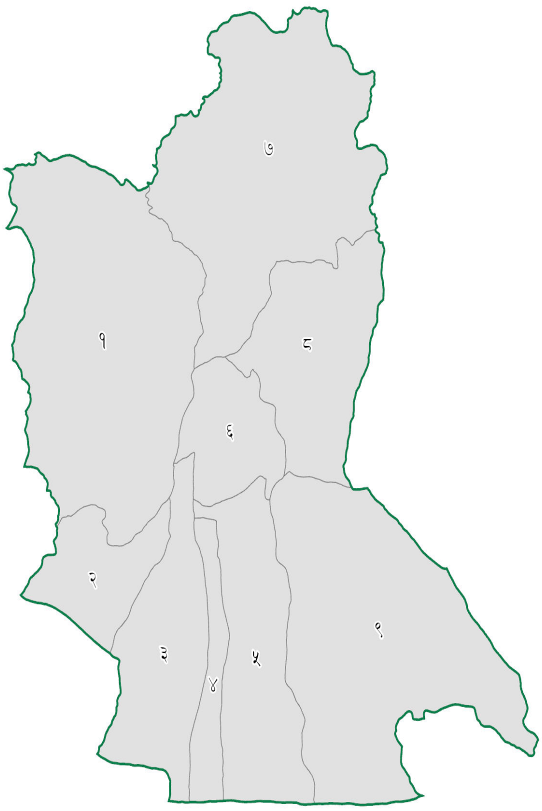

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

लेटाङ नगरपालिका, मोरङ

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता
(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८२ वैशाख

महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
कोशी प्रदेश लेखापरीक्षण निर्देशनालय
काठमाडौं

प.सं.:2081/82 मिति : २०८२-२-७

च.न.:FAR/2080-81/LOC/232

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री प्रमुखज्यू,
लेटाङ नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,
लेटाङ, मोरङ।

कैफियतसहितको राय

हामीले यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरु समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लगायत सम्बन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

१. नगरपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। पालिकाले पेश गरेको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त भएको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.१५ करोड ८५ लाख ४५ हजार, एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रमको रु.१ करोड ५७ लाख २२ हजार, पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजनाको रु.३६ लाख ४६ हजार र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु.३८ लाख ६० हजार समेत गरी जम्मा रू.१८ करोड १७ लाख ७३ हजार समावेश गरेको छैन।

२.नगरपालिकाको रु.१ अर्व ५३ करोड २ लाख २४ हजार लेखापरीक्षण गरिएकोमा रु.३ करोड ४६ लाख ६९ हजार (२.२७ प्रतिशत) बेरुजु देखिएको छ। सो सम्बन्धमा रु.३० लाख ७१ हजारको प्रतिक्रियाबाट फर्स्यौट भई बाँकी बेरुजुमा असुल गर्नुपर्ने रु.१ करोड २२ लाख २ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.१ करोड १७ लाख २८ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु.७५ लाख ४४ हजार, र पेस्की बाँकी रु.१ लाख २५ हजार रहेको छ । गत वर्षसम्म रु.२१ करोड १७ लाख ३९ हजार बेरुजु बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजु रु.१९ करोड १ लाख ६३ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

३. नगरपालिकाले वित्तीय विवरण नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा तयार गरेकोमा लेखा टिप्पणीहरु ८, १४, १७, सम्पत्ति तथा राजश्व लगायतका विवरणहरु खुलासा गरेको छैन।लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने लेटाङ नगरपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं । त्यसका लागि

स्वीकृत आचारसंहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौँ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

अन्य बेहोरा

यो नगरपालिकाको लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्यअनुसार असुली नभएको, कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपूर्ति नभएका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा असर परेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका बेहोरा यस लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औंल्याइएको छ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापनको जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ । त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटिका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरूपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागु गर्ने जिम्मेवारी लेटाङ नगरपालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ । नगर कार्यपालिका, नगरपालिका प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ । लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ ।

(बालकृष्ण थापा)

नायब महालेखापरीक्षक

चालु वर्षको बेरुजु

बेरुजु वर्गीकरण

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती		असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
८४	१०७	३,४६,६९,२३३	०	१८	३०,७०,७०२	०	८४	८९	३,१५,९८,५३१	१,२२,०१,८७७	१,१७,२८,१०६	७५,४३,५४८	०	०	१,९२,७१,६५४	१,२५,०००

अद्यावधिक बेरुजु स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
मोरङ	२१,१७,३९,००८	०	५,४९,७४,४०३	१५,६७,६४,६०५	१८,००,०००	३,१५,९८,५३१	१९,०१,६३,१३६

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको छोटकरी व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८०/८१	३१.१	पेस्की फस्यौंटको प्रमाण पेश	३,५०,०००
२	२०८०/८१	३१.२	पेस्की फस्यौंटको प्रमाण पेश	५०,०००
३	२०८०/८१	५४	प्रमाण पेश	२,४९,३६०
४	२०८०/८१	५५	सिसिक्यामरा जडान प्रमाण पेश	१,३९,६९४
५	२०८०/८१	५६	नर्म्स भन्दा बढी भुक्तानी असुल गरी दाखिला गरेको प्रमाण पेश	२६,९४५
६	२०८०/८१	५७.१	घटी लागत साझेदारी असुल गरी दाखिला गरेको प्रमाण पेश	५२,९७०
७	२०८०/८१	५९.३	शिक्षातर्फ असुल गरी दाखिला गरेको प्रमाण पेश	४,४९४
८	२०८०/८१	८१	प्रमाण पेश	२०,६१,६३९

९	२०८०/८१	८५.१	कार्यसम्पादन जमानतको म्याद थप गरी प्रमाण पेश	१,३५,६००
प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट जम्मा				**३०,७०,७०२**
१	२०७९/८०	३९	डोर हाजिरीमा कर्मचारी नियुक्ती	५२,८०,४३४
२	२०७९/८०	४३	स्वायत्त संसथालाई अनुदान	१५,००,०००
३	२०७८/७९	२३	करार कर्मचारी व्यवस्थापन	२८,२८,८६०
४	२०७८/७९	४१	नदीजन्य पदार्थको बिक्रीबाट प्राप्त राजश्व बाँडफाँड	२,४०,२६,५४९
५	२०७८/७९	४८	कर्मचारी नियुक्ती	६४,१२,९६२
६	२०७८/७९	६१	लेटाङ बहुमुखी क्याम्पस सञ्चालन अनुदान	१७,३५,०००
७	२०७८/७९	६५	ट्याक कोटबापत बढी भुक्तानी	१,५२,३१६
८	२०७८/७९	९४	बढी भुक्तानी	१५,०००
९	२०७७/७८	१२	राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	६९,००,०००
१०	२०७७/७८	३३	करार कर्मचारी	२५,८४,७९०
११	२०७७/७८	३७	प्राविधिक धार अनुदान	२,२६,६४२
१२	२०७६/७७	९	करार कर्मचारी पारिश्रमिक	२४३३८६०
१३	२०७६/७७	१३	परामर्श सेवा खरिद	८७७९९०
सम्परीक्षणबाट फस्यौंट जम्मा				**५,४९,७४,४०३**
कुल जम्मा				**५,८०,४५,१०५**

(८०११३४०६३०० - लेटाङ नगरपालिका, मोरङ)

परिचय

१

(क) कार्यालयको परिचय :-स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्देश्यले लेटाङ नगरपालिकाको स्थापना भएको हो। स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु नगरपालिकाको उद्देश्य रहेको छ । लेटाङ नगरपालिका अन्तर्गत ९ वडा, ४८ सभा सदस्य, २१९.२३ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा ३८ हजार ११७ जनसंख्या रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हुनेछ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८१।०८।०४ देखि २०८१।०८।१० सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- पालिकाको आय – व्ययतर्फ रु. १,५३,०२,२३,५५४।९७ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा संलग्न छ ।

(ज) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु.७,००,३१४।८२ असुल भइ दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

कार्यक्रम/ब.उ.शि.नं.	वापत	रकम	मिति
संघीय ससर्त	विभिन्न बढी भुक्तानी	६६०३.००	०९/०४/२०८१
संघीय ससर्त	स्वास्थ्यको बढी भुक्तानी	३४००.००	०९/०४/२०८१
संघीय ससर्त	दिवा खाजा लगायतको असुली	८६१६१.००	०८/०९/२०८१
संघीय ससर्त	दिवा खाजा र तलव बढी असुली	६६६००.००	०९/०९/२०८१
राजस्व	राजस्व दाखिला बाँकी दाखिला	२०७५.००	०९/२४/२०८१
न.पा.चालु	भ्रमण तथा बैठकको बढी भुक्तानी असुली	६४३००.००	०९/२३/२०८१
न.पा.चालु	भ्रमण तथा बैठकको बढी भुक्तानी असुली	२६८००.००	०९/२१/२०८१
सामाजिक सुरक्षा	सामाजिक सुरक्षा रकम फिर्ता दाखिला	१०३२२६.८२	०९/०८/२०८१
सामाजिक सुरक्षा	सामाजिक सुरक्षा रकम फिर्ता दाखिला	३४११४८.००	०९/२३/२०८१
जम्मा		**७००३१४.८२**	

२ **प्राप्ति भुक्तानी हिसाब (म.ले.प.फा.नं.२७०-१)**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम लेटाङ नगरपालिकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा सहायता र स्थानीय सरकार सञ्चालनको क्रममा भएका व्ययहरूको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदनको संक्षिप्त अवस्था निम्न बमोजिम रहेको छ:

क्र.स./आर्थिक सङ्केत	विवरण राजस्व अनुदान र अन्य प्राप्ति	चालु आ.ब.को कारोबार	गत आ.ब. को कारोबार
११०००	कर	१११५१८३९१४.१८	६३२८९४६४.९६
१३०००	अनुदान	३३३९४०९६८.१९	३९०५६०८६१.३२
१४०००	अन्य राजस्व	५८५१८४१८.८८	८१११०८९९.७८
१५०००	विविध प्राप्ति	२६६१७१.००	१४०५५७५.००
क)	**कुल जम्मा प्राप्ति**	**५०७९०९४७२.२५**	**५३६३६६८०१.०६**
३	**चालु**	**३५१३६२८९६.७६**	**३७९८०२१३४.९४**
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	१७४२७९०४८.३०	१७४०४३२९६.६१
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग	१५९४२५९२५.४६	१७४८४५३८९.००
२५०००	सहायता (Subsidy)	२४७६१९३.००	१०१८६६९८.३३
२६०००	अनुदान	७२८५.००	०.००
२७०००	सामाजिक सुरक्षा	५४२४७६७.००	४०२९७२६.००
२८०००	अन्य खर्च	९७४८३५८.००	१६६९७०२५.००
४	**पुँजीगत**	**१६१९१५३६६.००**	**२४८४२७३४७.००**
३१११०	भवन तथा संरचना	१५२४५६३४.००	४९४१६२२९.००
३११२०	सवारी साधन मेशिनरी औजार फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	७१५२६०६.००	१११९०९७९.००
३११३०	अन्य पुँजीगत खर्च	४८९३२८९.००	५१६१८७.००
३११५०	सार्वजनिक निर्माण	१३४६२३८३७.००	१८६७८४२९०.००
३११६०	निर्मित संरचनाको सुधार खर्च	०.००	५९९६६२.००
ख)	**कुल जम्मा भुक्तानी**	**५१३२७८२६२.७६**	**६२८२२९४८१.९४**
ग)	**बचत /कमी (ग = क-ख)**	**-५३६८७९०.५१**	**-९१८६२६८०.८८**
घ)	**धरौटी आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)**	**६२३३४९५.०४**	**-३३९०८२६.६७**
घ.१)	**कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाँकी**		**-५२७८९.००**
ङ)	**यस आ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)**	**८६४७०४.५३**	**-९५२५३५०७.५५**
च)	**गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात**	**६५६९८५४५.७६**	**१६०९५२०५३.३१**
छ)	**विनिमय नाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन**		
ज)	**आ.व. अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)**	**६६५६३२५०.२९**	**६५६९८५४५.७६**

३ एकीकृत आर्थिक विवरण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को यस लेटाङ नगरपालिकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा सहायता र स्थानीय आय-व्यय हिसावको एकीकृत संक्षिप्त विवरण निम्नानुसार रहेको छः

सि.नं.	आय		सि.नं.	व्यय	
	विवरण	रकम		विवरण	रकम
१	**गत वर्षको जिम्मेवारी**	**५७८२७८३०.८४**	१	**संघीय समानीकरण अनुदान**	**९५१९२३८०.००**
	क. स्थानीय संचितकोष खाता	४३२१६७६२.९६		क. चालु	३०३९५१७७.००
	ख. स्थानीय तह धरौटी खाता	१३०४५७३१.००		ख. पुँजीगत	६४७९७२०३.००
	ग. प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	११७७३२.००	२	**संघीय ससर्त**	**१९२६१६४३६.६०**
	घ. विविध खर्च खाता/कोष	१४४७६०४.८८		क. चालु	१८८१३८४६८.६०
	कर्मचारी कल्याण कोष	१४४७६०४.८८		ख. पुँजीगत	४४७७९६८.००
२	**राजश्व आय**	**१८१९२४४९०.९८**	३	**संघीय समपूरक अनुदान पुँजीगत**	**५०००००००.००**
	क. आन्तरिक राजश्व	३६८०७३८०.००	४	**संघीय विशेष अनुदान पुँजीगत**	**९७९०८६२.००**
	ख. राजश्व बाँडफाँट(संघीय)	९२४३७५२८.१०	५	**आन्तरिक स्रोत**	**७७१३५३३९.७६**
	ग. राजश्व बाँडफाँट(प्रदेश)	२१८६४२८२.५४		क. चालु	३५४२४८१८.७६
	घ. राजश्व बाँडफाँट(स्थानीय)	३०८१५३००.३४		ख. पुँजीगत	४१७१०५२१.००
३	**संघ सरकारबाट हस्तान्तरण**	**३१४०७८२९८.६०**	६	**राजश्व बाँडफाँट**	**१२००६०१४६.४०**
	क. वित्तीय समानीकरण अनुदान	१०६६७१०००.००		क. चालु	९४०२१५१३.४०
	ख. ससर्त अनुदान	१९२६१६४३६.६०		ख. पुँजीगत	२६०३८६३३.००
	ग. समपुरक अनुदान (पुँजीगत)	५०००००००.००	७	**प्रदेश समानीकरण अनुदान पुँजीगत**	**४००९०७१.००**
	घ. विशेष अनुदान (पुँजीगत)	९७९०८६२.००	८	**प्रदेश समपूरक अनुदान पुँजीगत**	**४८७८५००.००**
४	**प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरण**	**१६६६८५६७.००**	९	**प्रदेश ससर्त अनुदान**	**४५६३०६७.००**
	क. वित्तीय समानीकरण अनुदान	७२२७०००.००		क. चालु	३३५६४५९.००
	ख. समपूरक अनुदान (पुँजीगत)	४८७८५००.००		ख. पुँजीगत	१२०६६०८.००
	ग. ससर्त अनुदान	४५६३०६७.००	१०	**अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण**	**१८१७७२७७८.००**
५	**अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण**	**१८१७७२७७८.००**		क. सामाजिक सुरक्षा	१५८५४४८६९.००
	क. सामाजिक सुरक्षा	१५८५४४८६९.००		ख. एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१५७२१६०९.००
	ख. एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१५७२१६०९.००		ग. स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३८६००००.००
	ग. स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३८६००००.००		घ. पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	३६४६३००.००
	घ. पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	३६४६३००.००	११	**कार्यसञ्चालन कोष**	**२२३५८८०.००**
६	**कार्यसञ्चालन कोष**	**६१०९७०७.०६**		क. प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	९९६२७८.००
	क. प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	२०४६९४४.००		ख. विविध खर्च खाता/कोष	१२३९६०२.००
	ख. विविध खर्च खाता	१९५०४७.७६		* कर्मचारी कल्याण कोष	११६७७६२.००
	ग. विविध खर्च खाता/कोष	३८६७७१५.३०		* कार्य सञ्चालन कोष-विविध	७१८४०.००
	* कर्मचारी कल्याण कोष	१५२४३१३.३०	१२	**धरौटी फिर्ता**	**५१०१५६८.००**
	* कार्य सञ्चालन कोष-बिबिध	६५६००१.००	१३	**मौज्दात रकम (स्रेस्ता अनुसार)**	**६६५६३२५०.२९**
	* मर्मत सम्भार कोष	१६८७४०१.००		क. स्थानीय संचितकोष खाता	४५८३६४१९.३७

७	**धरौटीको प्राप्ती**	**७३४३५०३.९८**	ख. स्थानीय तह धरौटी खाता	१५२८७६६६.९८
८	**जनसहभागिता**	**३१९४१०२.५९**	ग. प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	११६८३९८.००
			घ. विविध खर्च खाता	१९५०४७.७६
			ङ. विविध खर्च कोष/खाता	४०७५७१८.१८
			* कर्मचारी कल्याण कोष	१८०४१५६.१८
			* कार्य सञ्चालन कोष-विविध	५८४१६१.००
			* मर्मत सम्भार कोष	१६८७४०१.००
कुल जम्मा		**७६८९१९२७९.०५**	**कुल जम्मा**	**७६८९१९२७९.०५**

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

४ **वित्तीय प्रतिवेदन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा दफा ७६(२) मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७९।०८।२० मा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत आर्थिक विवरण (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नानुसार देखिएको छः

४.१ **फरक जिम्मेवारी** - पालिकाले आफ्नो कारोबारको जिम्मेवारी भिडान गरी हिसाब यकिन गर्नुपर्दछ । पालिकाको गतवर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसार रू.६,५७,५१,३३४।७६ मौज्दात रहेकोमा यो वर्ष रू.६,५६,९८,५४५।७६ जिम्मेवारी सारेकोले रू.५२,७८९।- घटी जिम्मेवारी सारेको छ । घटी जिम्मेवारी सम्बन्धमा कार्यालयले यकिन गरी आम्दानी बाँधेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	५२,७८९

४.२ **दुई लेखाप्रणाली** - एउटा कार्यालयमा एक लेखा प्रणाली हुनुपर्दछ । सार्वजनिक निकायमा एक भन्दा बढी लेखा प्रणाली भएमा आय व्ययलाई एकीकृत गर्न, विश्लेषण गर्ने र प्रतिवेदन गर्ने ती लेखा प्रणालीका बीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरिनुपर्दछ । स्थानीय तहमा दुई लेखा प्रणाली SUTRA (Sub-National Treasury Regulatory Application) र CGAS(Computerized Government Accounting System) बाट लेखा राख्ने गरिएको छ । तर ती दुबै प्रणालीका बीच एकै कार्यक्रमका खर्चलाई एकीकृत गर्ने र प्रतिवेदन दिने व्यवस्था रहेको छैन। पालिकामा संघ, प्रदेश र स्थानीय बजेटमध्ये अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको रकम CGAS प्रणालीमा र स्थानीय श्रोतलाई SUTRA प्रणालीमा प्रविष्टि गर्दा एकै कार्यक्रम/योजनाको हकमा दुवै प्रणालीमा बजेट खर्च अलग अलग अभिलेखन हुने र उल्लिखित दुई प्रणालीबीच अन्तरसम्बन्ध कायम नहुने हुँदा त्यस्ता आयोजनाको कुल खर्चसमेत यकिन गर्न नसकिने स्थिति छ। अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको रकम CGAS मा मात्र अभिलेख गरिने हुँदा SUTRA प्रणालीबाट प्रतिवेदन गरिने वार्षिक वित्तीय प्रतिवेदन म.ले.प. फाराम २७० मा समावेश हुन नसक्ने देखियो । सोका कारण वर्षभरि भएको कारोवारको वास्तविक प्रतिवेदन समेत प्राप्त नहुने र एकै कार्यक्रममा दुई प्रणालीबाट खर्च लेख्दा सो खर्च दोहोरो हुन नदिन लेखाप्रणालीले नियन्त्रण गर्न सक्ने अवस्था देखिएन । एक निकायमा एक लेखाप्रणाली लागु गर्नुपर्ने र दुई लेखाप्रणाली लागु गर्न आवश्यक भए ती प्रणालीका बीच अभिलेख एकीकृत हुने व्यवस्था लागु गर्ने व्यवस्था गर्न सम्बन्धित निकायको ध्यान जानुपर्दछ ।

४.३ **वित्तीय विवरणको यथार्थता** - पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही

प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत आर्थिक विवरण (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.१५,८५,४४,८६९।-, एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रमको रु.१,५७,२१,६०९।-, पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजनाको रु.३६,४६,३००।- र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम रु.३८,६०,०००।- गरी जम्मा रू.१८,१७,७२,७७८।- सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

४.४ **फरक हिसाब** - यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत आर्थिक विवरण (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार गत वर्षको जिम्मेवारी रू. ७८,७०,७१४।९२, यस वर्षको प्राप्ति रू.१८,९६,४२,१७२।९२ र यस वर्षको भुक्तानी रू.१८,१७,७१,४५८।- फरक परेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरू समावेश गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	**गत वर्षको जिम्मेवारी**	**यस वर्षको प्राप्ति**	**यस वर्षको भुक्तानी**	**बैंक मौज्दात**
सुत्र अनुसारको आर्थिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	६५६९८५४५.७६	५७९८३७३१४.२९	५७८९७२६०९.७६	६६५६३२५०.२९
एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार	५७८२७८३०.८४	७६९४७९४८७.२१	७६०७४४०६७.७६	६६५६३२५०.२९
फरक	**७८७०७१४.९२**	**१८९६४२१७२.९२**	**१८१७७१४५८.००**	**०.००**

५ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले मिति २०७८।०८।१३ मा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ (नमुना सहित) सबै स्थानीय तहहरूलाई तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न परिपत्र गरेकोले पालिकाले हालसम्म आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरेको छैन । वित्तीय व्यवस्थापन कार्यमा आन्तरिक जाँच र आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी हुन सकेको छैन । अनुगमन तथा मूल्यांकलाई प्रभावकारी बनाउन सकेको छैन । जसले गर्दा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको प्रमुख उद्देश्य अनुसार पालिकाले निर्धारित विधि र प्रक्रिया अनुसार कार्यसम्पादन गरी लक्ष्य प्राप्त गर्नु पर्नेमा सो नभएको, सम्भावित जोखिमहरूको समयमै पहिचान, रोकथाम र नियन्त्रण प्रभावकारी हुन नसकेको, कार्य सञ्चालन व्यवस्थित, सिलसिलावद्ध हुन नसकेको, स्रोत साधन र सम्पत्तीको उपयोगमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता ल्याउन नसकिएको, प्रचलित ऐन, नियम लगायतका कानूनी व्यवस्था तथा कार्यविधिको पालनामा प्रभावकारिता आउन नसकेको, वित्तीय जिम्मेवारी र अनुशासन कायम गरी वित्तीय पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्दधन प्रभावकारी हुन नसकेको अवस्था छ । जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । यसमा सुधारको लागि ऐनले तोकेबमोजिमको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली बनाइ यथाशीघ्र कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सम्बन्धमा देखिएका अन्य व्यहोराहरू देहायबमोजिम रहेका छन्ः -

बजेट व्यवस्थापनतर्फ

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा नगरेको,
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को अनुसूची ११ बमोजिम स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको वार्षिक प्रतिवेदन तयार नगरेको,

- स्थानीय तहबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति विवरण तयार नगरेको,
- स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वियन हुने आयोजनाको विश्लेषण गरी सम्भाव्य आयोजनाको बैंक खडा नगरेको,
- दिगो विकास योजना (२०१५ -३०) लाई कार्यान्वियन गर्ने सन्दर्भमा लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गर्न एकीकृत दीर्घकालीन योजना तयार नगरेको र मध्यकालीन लक्ष्यहरू तोकि मूल्याङ्कन नगरेको,
- पालिकाले आयोजना वा कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुटाई त्यस्ता आयोजनालाई प्राथमिकता दिएको देखिएन,

खरिद व्यवस्थापनतर्फ

- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण नगरेको,
- सञ्चालित योजनाहरूको उपभोक्ताको योगदान र कार्य सम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गरेको छैन,
- पालिकाबाट संचालन भएका विभिन्न योजनामा निर्माण कार्य गर्न गठन भई सम्झौता गर्ने उपभोक्ता समिति संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ३ को व्यवस्था अनुसार मान्यता प्राप्त हुने गरी दर्ता नभएको,
- स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण नगरेको,
- उपभोक्ता समितिलाई दिएको कामको अनुगमनबाट देखिएको व्यहोरा उल्लेख गरी प्रतिवेदन गर्ने नगरेको,
- उपभोक्ता समितिबाट सम्झौता बमोजिमको समय, लागत र गुणस्तरमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेमा सो को मूल्याङ्कन नगरेको,
- पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईऐन । साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार गरेको छैन,
- स्थानीय तहले विगतमा परामर्शदाताबाट विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरेकोमा सोको कार्यान्वियन र अभिलेख नराखेको,
- पालिकाले पालिका अन्तर्गतका सडकहरू मर्मत गरेको अभिलेख राखेको देखिएन । त्यसले गर्दा एकै स्थानमा दोहोरो पर्ने गरी मर्मत कार्य भए नभएको यकिन गर्न सकिएन ।
- खन्ने तथा पुर्ने कार्य गर्दा कटिङ्गको परिमाण देखिने क्रससेक्सन ड्रइङ्ग राखि भुक्तानी दिनुपर्नेमा सो नगरेको कारण कटिङ्गको क्षेत्रफल नापीमा राखेको बराबर हो होइन भनी यकिन गर्न नसिकएको ।
- ठेक्का बील तोकिएको मलेप फारम अनुसार तयार नगरेको ।

शिक्षातर्फ

- स्थानीय तहले विद्यालय अनुगमन गर्ने मापदण्ड तयार गरी नियमित अनुगमन गर्ने र अनुगमन प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था नगरेको,
- संस्थागत विद्यालयहरूको दर्ता, नवीकरण, शुल्क निर्धारण, अनिवार्य निःशुल्क छात्रवृत्ति, अनुगमन र अभिलेख व्यवस्थित नरहेको,

भ्रमण खर्च व्यवस्थापनतर्फ

- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ मा उल्लेख भए बमोजिम पालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको अनुगमन तथा भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा स्वीकृत भ्रमण आदेशमा भ्रमणको उद्देश्य, कारण र भ्रमणबाट प्राप्त हुने सम्भावित प्रतिफल स्पष्ट उल्लेख नगरी भ्रमण गर्ने गरेको र भ्रमण पश्चात् भ्रमण प्रतिवेदन लिने नगरेको,

- गाउँ तथा नगर सभाका सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ८ बमोजिम पालिकाका पदाधिकारी भ्रमण गर्दा आफ्नो पालिकाभन्दा बाहिर बास बस्नु पर्ने गरी भ्रमण गर्नुपरेमा पालिका अध्यक्षले ३ दिनसम्मको भ्रमण आफै र सो भन्दा बढी ७ दिन सम्मको कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गर्ने नगरेको ।
- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम ७(११) मा भएको व्यवस्था अनुसार अतिरिक्त भत्ता भुक्तानी पाउने कर्मचारीको भ्रमण भत्ता भुक्तानी गर्दा सो रकम गणना गरी भ्रमण विलमा नघटाएको ।
- भ्रमण अभिलेख खाता पूर्ण रूपमा अद्यावधिक गरी नराखेको ।
- भ्रमण बिल मलेप फारमले तोकेको ढाँचा अनुसार तयार नगरेको ।
- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम १८ बमोजिम भ्रमण विलको साथै पेश गर्नु पर्ने भ्रमण प्रतिवेदन पेश गर्ने नगरेको, केही पदाधिकारी/कर्मचारीले पेश गरेकोमा पूर्ण रुपमा भ्रमणलाई पुष्टी गर्ने गरी भ्रमण अवधी भरको कार्य विवरण नखुलेको ।

विविध

- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ क अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानकारी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई आर्थिक वर्षको अन्तमा मात्र दिइएको,
- कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरू पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख नराखेको,
- सुशासन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन नियमावली, २०६५ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लिखित सेवाहरूको कार्यान्वयन स्थिती अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाईऐन,
- विविध खर्च गर्दा विभिन्न होटलका विल पेश भएता पनि कतिपय खर्चको पुष्टि हुने स्पष्ट उद्देश्य र यथार्थता प्रमाणित हुने प्रमाण संलग्न नगरेको,
- विषयगत क्षेत्रमा सञ्चालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भत्ता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रित भई वितरणमुखि रहेको पाईयो।
- म. ले. प. फाराम ८०१ देखि ८०५ सम्मका फाराम तयार गरी सो अनुरूप बेरूजुको अभिलेख नराखेको,
- कार्यलयमा भुक्तानीको लागि प्राप्त हुने बिल बीजक लगायतका कागजातहरु कार्यलय प्रमुखसंग नियम अनुसार प्रमाणीत गराइ भुक्तानी गर्नु पर्नेमा अधिकांश बिल भर्पाइ कागजातहरु प्रमाणीत गराएको नदेखिएको,
- भुक्तानीलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन भुक्तानी कारोवारको सिफारिस पत्र मलेप फारम नं २०२ व्यवस्था भएकोमा पुर्ण रुपमा कार्यान्वयनमा आउन नसकेको,
- सुशासन व्यवस्थापन तथा संचालन नियमावली, २०६५ अनुसार नगरिक वडापत्रमा उल्लेखित सेवाहरुको कार्यान्वियन स्थिति अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय नगरेको,
- कार्यालयको सवारी साधन मर्मत गर्दा रु.५,०००।- भन्दा बढीको सामाग्री फेरिएमा फेरिएको पुरानो सामाग्रि कार्यलयको स्टोरमा राखि लिलाम विक्रि गर्न सकिनेमा फेरिएका सामाग्रिको कुनै लेखा जोखा नरहेको,
- डोर हाजिरी नियन्त्रण किताव अद्यावधिक रुपमा राख्ने नगरेको,
- मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस स्थानीय तहमा समाहित भएका साविक गाउँविकास समितिको नाममा रहेको पेस्की तथा बेरूजुको अभिलेख समायोजन भएको स्थानीय तहमा कायमगरी नियमानुसार असुल फर्स्यौट तथा सम्परीक्षण कार्य नगरेको,
- राजस्व संकलन सम्बन्धमा सुचना प्रबिधिको प्रयोग गरी सबै कारोबार बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत नगरेको ।

अतः पालिकाको कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीमा सुधारको लागि ऐनले तोके बमोजिमको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली बनाई यथाशीघ्र कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

६ आन्तरिक लेखापरीक्षण

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२ र ३) मा स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक कारोबारको कानुन बमोजिम आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने र आन्तरिक लेखापरीक्षणले औंल्याएका कैफियत सम्बन्धित अधिकारीले अन्तिम लेखापरीक्षण

हुनुभन्दा अगावै सम्परीक्षण गराउनुपर्ने उल्लेख छ । आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ३४ मा स्थानीय तहले लेखा तथा आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारीताको आधारमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने, आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनका उल्लेख भए बमोजिम सुधार भए नभएको परीक्षण गर्न तथा आवश्यक कारवाही गर्न लेखापरीक्षण समिति गठन गर्नुपर्ने र आन्तरिक लेखापरीक्षकले प्रस्तुत गरेको प्रतिवेदन र सो उपर भएको कारवाहीको विवरण सहित पालिका प्रमुख समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरेको देखियो । आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट कायम भएका बेरुजुहरुमध्ये निम्नानुसारका बेरुजु अन्तिम लेखापरीक्षण अवधिसम्म समेत फस्योंट नभएको हुँदा उल्लेख भए अनुसारको बेरुजुमा उल्लेखित व्यहोरा अनुसार फस्योंट गराई पेश गर्नुपर्ने रु.

भौचर नं.	मिति	व्यहोरा	बेरुजु रकम
चालुतर्फ			
२३८	२०८०।०६।३०	कार्यलयले ९ नं वडा कार्यलयको सिफारिस अनुसार गरेको भुक्तानी मध्ये रु.८,९८२।- को विद्युत्तीय सामाग्री खरिदको खरिद आदेश दाखिला प्रतिवेदन तयार नगरी खरिद गरेकोले नियमसम्मत नदेखिएको रु.	८९८२
५५५	२०८०।१०।१२	वडा नं. ५ को सिफारिसमा खेलकुद सामाग्री खरिद वापत लेटाङ स्पोर्ट जोनलाई रु.१९,५०३।- खर्च लेखी भुक्तानी दिएकोमा खरिद गरिएका भनिएका खेलकुद सामाग्री वितरणको भरपाई, फोटो, निर्णय पेश नभएकोले सो कागजात पेश गर्नु पर्ने रु.	१९५०३
७५१	२०८०।११।२२	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा संचालन खर्च शीर्षकवाट ४ नं. वडा कार्यालयको सिफारिसमा कम्प्युटर ल्यापटप मर्मत वापत भनी आरोग्य आईटि सोलुसनलाई रु.११,२००।- भुक्तानी दिएकोमा मर्मत आदेश संलग्न नरहेकोले मर्मत आदेश विना गरिएको मर्मत अनियमित देखिएको रु.	११२००
१३७४	२०८१।०३।१८	विभिन्न खर्च शीर्षकवाट वडा नं ४ को सिफारीसमा वडा नं ४ को वडा सचिव निता पराजुलीलाई भुक्तानी दिएको रकम मध्ये मेशिनरी तथा औजार मर्मत संम्भार तथा संचालन खर्च शीर्षकबाट रु.८,८००।- भुक्तानी भएकोमा मर्मत आदेश संलग्न नरहेकोले मर्मत आदेश विना गरिएको मर्मत अनियमित देखिएको रु.	८८००
१३७५	२०८१।०३।१८	संस्थागत सुशासनका लागि कार्यक्रम शीर्षकबाट वडा नं ७ को सिफारीसमा बाल विवाह कार्यक्रम वापत भनी वडा नं ७ को वडा सचिव विरमान तामाङलाई रु.२२,०००।- भुक्तानी दिएकोमा कार्यक्रमको प्रस्तावना तथा प्रतिवेदन संलग्न नरहेको नियमित गर्नु पर्ने रु.	२२०००
१३९७	२०८१।०३।१९	कार्यालयले सवारी साधन मर्मत खर्च शीर्षकबाट सवारी साधन मर्मत वापत भनि मोरङ अटो वर्क शपलाई रु.१,९९,०६९।- भुक्तानी दिएकोमा लागत अनुमान तयार नगरेको, कार्यालयबाट कोटेशन माग भएको नदेखिएको तथा कार्यालयमा ३ वटा फर्मको कोटेशन प्राप्त भएको भएतापनी कुनै पनी कोटेशन कार्यालयमा दर्ता नभएको अनियमित रु.	१९९०६९
१४८४	२०८१।०३।२३	कार्यलयले लक्षीत समूह कार्यक्रम शीर्षकबाट सामुदायिक विद्यालयमा रहेका बाल कक्षा संचालनका क्रममा आवश्यक पर्ने सामाग्री खरिद गरी वितरण गर्ने भनि स्टेशनरी सामाग्री खरिदको श्याम ट्रेडर्सको रु.५०,५९६।८ को विल पेश गरी श्याम ट्रेडर्सलाई रु.४९,३२८।- भुक्तानी दिएकोमा उक्त सामाग्री वितरण गरेको प्रमाण नरहेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रु.	४९३२८
पुँजीगत			
२१३	२०८०।११।२०	कार्यालयले पूर्वाधार मर्मत शीर्षकवाट वडा नं ८ को सिफारीसमा सडक मर्मत वापत भिभो कन्सट्रक्सन प्रा.लि. लाई भुक्तानी दिएको रकम रु.९९,२०८। तर विल भन्दा बढी भुक्तानी भएको रकम रु.३,०००।- असुल उपर हुनुपर्ने रु.	३०००
२२७	२०८०।११।२०	संगमचौक संबुडासी सडक ग्राबेल शिर्षकवाट संगमचौक सबुडासी सडक ग्रावेल वापत संगमचौक सबुडासी सडक मर्मत उ.स. लाई भुक्तानी दिएको रकम रु.१,०५,९०९।- तर पेश भएको विल अनुसार रु.१,०३,४७२।६० भुक्तानी हुनुपर्नेमा रु.१,०५,९०९।- भुक्तानी भएको बढी भुक्तानी भएको रु.२,४३६।४० असुल हुनुपर्ने रु.	२४३६
३४४	२०८१।०२।०७	कार्यालयले फर्निचर तथा फिक्चर्स शीर्षकबाट विभिन्न फर्निचर सामाग्री खरिद वापत लक्ष्मी फर्निसिङ सेन्टरलाई भुक्तानी दिएको रकम रु.९७,१८०।- त्यस्तै गरी गौ भौ नं ३४५ मा फर्निन्सिङ शीर्षकबाट लक्ष्मी फर्निसिङ सेन्टरलाई रु.९९,७३३।- भुक्तानी दिएको छ । यसरी कार्यालयले मिति २०८१।१।२१ मा दुबै गोश्वारा भौचरमा उल्लेख भएको सामाग्रीको खरिद आदेश स्वीकृत भएको देखिन्छ तर टुक्रा टुक्रा गरी प्रतिस्पर्धा बेगर लागत अनुमान तयार नगरी खरिद भएको तथा सोझै खरिदको प्रकृया पुरा नगरेको रु.१,९६,९१३।- नियमित नदेखिएको रु.	१९६९१३
		कार्यालयले गौभौनं ३७१ मा फर्निचर खरिदका लागि मिति २०८१।२।१ मा खरिद आदेश स्विकृत गरी ए.वि. सप्लायर्सलाई भुक्तानी दिएको रकम रु.५५,३९३।- त्यस्तै गरी गोभौनं ३७० मा फर्निचर खरिदका लागि मिति २०८१।२।१० मा खरिद आदेश स्विकृत गरी ए.वि. सप्लायर्सलाई भुक्तानी दिएको रकम रु.५५,९३८।- दुबै गो भौ को खरिद निर्णय मिति २०८१।२।२ रहेको। त्यस्तै गरी गो भौ नं ३७२ मा फर्निचर तथा फिक्चर्स शिर्षकवाट फर्निचर वापत भनि देव्यान्सी द डेकोरेटर लाई भुक्तानी दिएको रकम रु.८१,३२५।- खरिद आदेश मिति २०८१।२।४ रहेको यसरी विना प्रतिस्पर्धा टुक्राएर खरिद भएको अनियमित रु.	१९२६५६

४५७	२०८१।०३।२२	मर्मत सम्भार कार्यक्रम शीर्षकबाट वडा नं ५ को सडक वत्ति मर्मत तथा सुधार वापत कन्चनजंघा इन्टरप्राइजेजलाई भुक्तानी दिएको रकम रु.१,८५,१०५।- तर कार्यालयले मिति २०८०।१२।१२ मा ७ दिन भित्र दरभाउपत्र पेश गर्ने सम्बन्धमा भनि ३ वटा फर्मलाई पत्राचार भएकोमा ३ वटै फर्मले पेश गरेको कोटेशनमा मिति उल्लेख नभएको तथा कोटेशन कार्यालयमा दर्ता भएको देखिदैन । यस्तो कार्यमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।	
अन्तरसरकारी अख्तियारीतर्फ			
		सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ मा विमा सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । निर्माण व्यसायी सि.एम. जोशी-स्लेट जे.भी. ले २०८० चैत्र ३० सम्मको अवधि भएको विमाको विल पेश गरेकोमा समयमा कार्य सम्पन्न हुन नसकि २०८१ श्रावण ३० सम्ममा सम्पन्न गर्ने गरी म्याद थप भएकोमा बिमाको त्रुटि सच्याउने अवधि समेत गरी २०८२ भाद्र ३० सम्मको विमा अवधि थप भएको विमा पेश गर्नुपर्नेमा सो गरेको देखिएन ।	
		निर्माण व्यवसाय कोष कट्टा:- निर्माण व्यवसाय नियमावली, २०५६ को नियम १४ मा निर्माण व्यवसायीले स्विकृत ठेक्का अंकको ०.१० (शुन्य दशमलव एक शुन्य) प्रतिशतको दरले हुन आउने रकम कोषमा दाखीला गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । ठेक्का नं. LM/MOR/NCB/W/17/2077/78 का निर्माण व्यवसायी प्रेरा एच एम कन्स्ट्रक्सन जे.भी. लाई प्रथम रनिङ विल देखी छैठौ रनिङ विल सम्मको भुक्तानीमा निर्माण व्यवसाय कोषको रकम कट्टा गरेको पाइएन । निर्माण व्यवसायीलाई प्रथम रनिङ विल देखी छैठौ रनिङ विल सम्मको भुक्तानी भएको रु.५,६३,३६,६३३।- (मू.अ.कर बाहेक तर पि एस र मुल्य समायोजन सहित) को ०.१० प्रतिशतले हुने रु.५६,३३६।- असुल गर्नुपर्ने रु.	५६३३६
कुल जम्मा			**७७०२२३**
		प्रमाण पेश नगरेको	७,७०,२२३

७ **सूचना प्रविधि सञ्चालन**

पालिकाले सम्पादन गर्नुपर्ने विभिन्न कार्यहरु विद्यूतीय प्रणालीबाट सम्पादन गर्ने गरी सफ्टवेयरहरु सञ्चालनमा ल्याएको छ । पालिका अन्तर्गत प्रयोग भएका सफ्टवेयरको प्रयोगकर्ताहरुको विवरण, पासवर्ड परिवर्तन, भण्डारण तथा डाटा ब्याकअप सम्बन्धी अभिलेख मलेप फाराम नं ९०१, ९०२ र ९०३ को ढाँचामा राखी विद्यूतीय सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याउन पर्नेमा सफ्टवेयर म्यानुअलमा तोकिए अनुसार सेक्युरिटी प्रोटोकल र सुरक्षण विधी लागु गरेको छैन । कुन कुन सफ्टवेयर क-कसले सञ्चालन गर्ने गरेका छन्, आधिकारिक रुपमा क-कसलाई सञ्चालनको अनुमति दिइएको छ, डाटा ब्याकअपको अवस्था के कस्तो छ भन्ने विषयमा कार्यालयको ध्यान जान सकेको देखिएन । यसबाट अनधिकृत व्यक्तिको प्रणालीमा पहुँच हुन सक्ने, तथ्यांकमा भएका परिवर्तको जिम्मेवारी को सँग हुने भन्ने किटान नहुने एवं ब्याकअप नियमित रुपमा गर्ने र प्रमाणित गर्ने व्यवस्था नभएकोले तथ्यांक हराउने वा सच्याउन सकिने जस्ता जोखिम रहेको देखिन्छ । अत: विद्युतीय तथ्यांकको सुरक्षा सम्बन्धमा भएका व्यवस्थाको पालना गर्नुपर्दछ ।

८ **बजेट तथा कार्यक्रम**

८.१ **बजेट सीमा निर्धारण समिति** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कुल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरण, विषय क्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरू फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले समिति गठन गरेको पाईयो । ऐनमा तोकिएको समयभित्र बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

८.२

बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भए तापनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

८.३ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारी** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको उप-प्रमुख श्री कृष्ण कुमारी निरौलाले मिति २०८०।०३।१० मा रू.७५ करोड ९ लाख ७ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८०।०३।३० मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८०।०४।०१ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

८.४ **खर्च विश्लेषण** - पालिकाले यसवर्ष आन्तरिक आयबाट रू.३,६८,०७,३८०।-, गत आर्थिक वर्षको मौज्दातबाट रू.४,३२,१६,७६२।९६, राजस्व बाँडफाँटबाट रू.१४,५१,१७,११०।९८ र संघीय तथा प्रदेश अनुदानबाट रू.३३,०७,४६,८६५।६० समेत रू.५५,५८,८८,११९।५४ प्राप्त गरेकोमा चालुतर्फ रू.३५,१३,३६,४३६।७६ र पुँजीगततर्फ रू.१६,१९,०९,३६६।- गरी जम्मा रू.५१,३२,४५,८०२।७६ खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा ७.१७ प्रतिशत रहेको छ । यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रू.१,१२,०९,०००।- खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ३०.४५ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट ६८.४५ प्रतिशत चालु र ३१.५५ प्रतिशत मात्र पुँजीगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्यून खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकम अधिक रूपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

८.५ **अबण्डा बजेट** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ दफा ७१ को २ मा वजेट पेश तथा पारित गर्ने विषयमा आगामी आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम र आय व्ययको अनुमानित विवरण माथी छलफल गरी सभाबाट पारित हुने वजेटमा अवण्डा राख्न मिल्ने देखिदैन यसै गरी आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम १६ को उपनियम १८ मा कार्यालयले वजेट तर्जुमा गर्दा आगामी आर्थिक बर्षमा कार्यान्वियन गरिने कार्यक्रम वा आयोजनाको लक्ष्य र कुल लागत वजेटमा समावेश गर्नु पर्ने व्यवस्थाबाट पनि अवण्डा वजेट राख्न मिल्ने देखिदैन यसमा सुधार हुनु पर्दछ । पालिकाले निम्नानुसार बजेट अवण्डा राखी कार्यपालिकाको पटक पटकका निर्णयबाट साविकका आयोजनामा थप तथा नयाँ आयोजनामा रु.६३ लाख ४२ हजार बाँडफाँट गरी खर्च गरेको देखियो । सुरु बजेटमा अबण्डामा राखी पुनः कार्यपालिकाबाट आयोजनामा थप तथा संशोधन गरी पटक पटक बजेट बाँडफाँट गर्ने र कार्यपालिकाको निर्णयबाट खर्च गर्ने तत्पश्चात विशेष र त्यसपछीको सभामा अनुमोदन गराउने गरेको देखियो । सभाबाट बजेट स्वीकृत भइसकेपछि प्राप्त बजेट र कार्यक्रम स्वीकृत कार्यविधिको आधारमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले बजेट खर्च गर्नुपर्नेमा कार्यपालिकाको निर्णयको आधारमा बजेट बाँडफाँट गर्नाले ऐनमा भएको व्यवस्थाको पालना भएको देखिएन । यसरी बजेट अबण्डा राख्दा वित्तीय अनुशासन र पारदर्शिता कायम नहुने भएकोले बजेट निर्माण गर्दा सम्बद्ध समिति र पदाधिकारीले ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रकम	खर्च रकम	बाँडफाँट संख्या
१	अन्य सडक मर्मत सम्भार	७०००००	३३६१६१	६
२	अन्य सडक मर्मत सम्भार	८०००००	९३३१९	२
३	मर्मत सम्भार कार्यक्रम	४०००००	३९१४०१	३
४	अन्य सडक मर्मत सम्भार	१५०००००	१४६९७७३	४
५	अन्य सडक मर्मत सम्भार	१००००००	९८९०७७	३
६	नदी नियन्त्रण कार्यक्रम(तटबन्धन समेत)	१५०००००	१४९९०२०	७
७	नदी नियन्त्रण कार्यक्रम(तटबन्धन समेत)	१००००००	५५०५२१	५
८	निर्मित पैनीहरुको मर्मत, स्तरउन्नती तथा तटबन्धन	१००००००	३८५०००	१
९	निर्मित पैनीहरुको मर्मत, स्तरउन्नती तथा तटबन्धन	१००००००	६२७४९९	३
जम्मा		**८९०००००**	**६३४१७७१**	

८.६ **योजना प्राथमिकीकरण -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकता आधारमा योजना छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा निम्नअनुसार योजनामा बजेट विनियोजन गरेको छः

(रकम रु. हजारमा)

रु. १ लाख सम्मका		रु. १ लाख देखि ५ लाख सम्मका		रु. ५ लाख देखि १० लाख सम्मका		रु. १० लाख देखि २० लाख सम्मका		रु. २० लाख भन्दा बढीका		जम्मा	
संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम
८६	६५६८	९६	३०५२९	३३	२८७९०	२२	३५५००	३८	२११८५१	२७५	३१३२३८

उपर्युक्त विवरणअनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरू सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट दीर्घकालीन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ । त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित २७५ योजना मध्ये १८४ योजनामात्र कार्यान्वयन भई ९१ योजना कार्यान्वयन हुन सकेको देखिएन । तसर्थ पालिकाले वस्तुनिष्ठ तवरले योजना छनौट र प्राथिमिकीकरण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

८.७ **त्रैमासिक पुँजीगत खर्च -** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण बनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पुँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छः

क्र.सं.	बजेट शीर्षक उपशीर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				
			प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	आषाढ महिना
१	पालिका पुँजीगत	१३६५६१४२८	२८७५२६४०	२५४००५२३	३२९५४३९७	४९४५३८६८	२६३२७४५६
२	संघीय ससर्त पुँजीगत	४४७७९६८	९२००००	१८१२१२	६४५३३८	२७३१४१८	२१२४८६३
३	संघीय विशेष पुँजीगत	९७९०८६२	१८५०२६८	९०५०००	४४८४१४८	२५५१४४६	२५५१५४६
४	संघीय समपूरक पुँजीगत	५००००००	०	०	०	५००००००	५००००००
५	प्रदेश ससर्त पुँजीगत	१२०६६०८		०	०	१२०६६०८	१२०६६०८
६	प्रदेश समपूरक पुँजीगत	४८७८५००	०	०	२५७८५००	२३०००००	२३०००००
जम्मा		**१६१९१५३६६**	**३१५२२९०८**	**२६४८६७३५**	**४०६६२३८३**	**६३२४३३४०**	**३९५१०४७३**
खर्च प्रतिशत		**१००**	**१९.४७**	**१६.३६**	**२५.११**	**३९.०६**	**२४.४**

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरणअनुसार पुँजीगततर्फ रू.१६ करोड १९ लाख १५ हजार खर्च भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रू.३ करोड १५ लाख २३ हजार (१९.४७ प्रतिशत), दोस्रो त्रैमासिकमा रू.२ करोड ६४ लाख ८७ हजार (१६.३६ प्रतिशत), तेस्रो त्रैमासिकमा रू.४ करोड ६ लाख ६२ हजार (२५.११ प्रतिशत) र चौथो त्रैमासिकमा रू.६ करोड ३२ लाख ४३ हजार (३९.०६ प्रतिशत) खर्च गरेको देखिएको छ । त्यस्तै आषाढ महिनामा मात्र रू.३ करोड ९५ लाख १० हजार अर्थात २४.४० प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिँदा सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रूपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ । वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने जोखिम देखिएकोले आषाढमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

८.८ **क्षेत्रगत बजेट खर्च** - स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका लागि क्षेत्रगत रूपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८०/८१ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको छः

क्र.सं.	मुख्य क्षेत्र	वार्षिक बजेट	खर्च रकम	कुल खर्च प्रतिशत	क्षेत्रगत खर्च प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	२६१०३२६७५.००	३४०६८५८९.००	३८.०९	६.६४
२	सामाजिक विकास	२६१०३२६७५.००	२१९०८७९९७.३०	८३.९३	४२.६८
३	पूर्वाधार विकास	१८५८६४२७५.००	१०४८६७८३५.००	५६.४२	२०.४३
४	वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन	३४०९८६३८.००	१८६१६३५४.००	५४.६०	३.६३
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१८०७८५८५४.००	१३६६३६१६७.४६	७५.५८	२६.६२
कुल जम्मा		**७५१२२८०००.००**	**५१३२७६९४२.७६**	**६८.३२**	**१००.००**

पालिकाले क्षेत्रगत वार्षिक बजेट अनुसार सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ८३.९३ प्रतिशत र आर्थिक विकासमा सबैभन्दा कम ३८.०९ प्रतिशत खर्च गरेको छ । उल्लिखित ५ क्षेत्रको क्षेत्रगत खर्च प्रतिशतमध्ये वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन क्षेत्रमा सबैभन्दा कम ३.६३ प्रतिशत र सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ४२.६८ प्रतिशत खर्च भएको छ । कार्यसञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च तथा सामाजिक विकासको खर्चमा नियन्त्रण गरी आर्थिक विकास, पूर्वाधार विकास, सुशासन लगायतका क्षेत्रका गतिविधिमा समेत जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

९ **आम्दानी खर्चको विश्लेषण**

पालिकाले विगत दुई वर्ष र आ.व.२०८०/८१ मा प्राप्त गरेको आन्तरिक राजस्व र खर्चको विवरण निम्नानुसार रहेको छ । आम्दानीतर्फ २०७८/७९ को तुलनामा २०७९/८० र २०७९/८० को तुलनामा २०८०/८१ मा घटेको देखिन्छ । त्यस्तै चालु खर्च औषतमा देखिन्छ भने पुँजीगत खर्चतर्फ २०७८/७९ बाट क्रमिक रुपमा घट्दो क्रम देखिन्छ । स्थीर पुँजी निर्माण गर्ने र पालिकाको आन्तरिक आम्दानीलाई टेवा पुग्ने प्रकृतिका पुँजीगत निर्माण गरी पुँजीगत खर्च बढाउनु पर्ने देखिन्छ ।

आर्थिक वर्ष	**२०८०।८१**	**२०७९।८०**	**२०७८।७९**
राजस्व आम्दानी	३६८०७३८०.००	४८८४५११०.३७	५८६२४९८९.९२
चालु खर्च	३५१३६२८९६.७६	३७९८०२१३४.९४	३४४११६१९७.९३
पुँजीगत खर्च	१६१९१५३६६.००	२४८४२७३४७.००	३५४४३५५४६.००

१० **जिन्सी व्यवस्थापन**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा सोही नियमावलीको नियम ९४, ९५ र ९६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सोको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा उल्लेखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ । महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७७।८।७ मा २०७७।९।७ भित्र सबै तहका कार्यालयहरूलाई २०७६।७७ सम्मको मौज्दात प्रबिष्टि र जिन्सी निरीक्षण फारम अनिवार्य रूपमा (PAMS) मा प्रविष्ट गर्ने र अनिवार्य रूपमा (PAMS) मा सरकारी सम्पत्तीको लेखाङ्कन गर्न परिपत्र गरेको छ । यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार छः

- पालिकाको स्वामित्वमा रहेका घरजग्गाको विवरण PAMS मा प्रविष्टि गरेको देखिएन । पालिकाको नाममा रहेका सबै घर जग्गाको विवरण PAMS मा अभिलेख राख्नुपर्दछ ।
- वर्ष भरिमा मर्मत गरिएका सामग्री र जिन्सी प्रतिवेदनमा औल्याइएका मर्मत गर्नुपर्ने सामग्रीको अलग अलग विवरण तयार गरी कार्यालयका सामग्री खरिद वा मर्मत गर्दा वार्षिक बजेट विनियोजन यथार्थपरक बनाउनुपर्दछ ।
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ९६ (२) अनुसार कार्यालयमा मूल्य नखुलेका कुनै सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसमान भएमा कार्यालय प्रमुखले नियमावली प्रारम्भ भएको एक वर्ष भित्र मूल्य कायम गरी सम्पत्ति तथा जिन्सी समानको श्रेस्ता अध्यावधिक गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेतापनि यस पालिकामा विगत बर्षदेखि रहेका विभिन्न सवारी साधन तथा प्राप्त भएको जग्गाहरूको मूल्य खुलाई अध्यावधिक गरेको नदेखिएकोले पालिलकामा रहेका सवै सम्पत्ति तथा जिन्सीको मूल्यांकन गरी गराई जिन्सी अभिलेख अद्यावधिक गरिनु पर्दछ।
- महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ बाट सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS-V2) लागु गरेको र PAMS-V2 मा यस अघी PAMS मा दाखिला गरेका खर्च भएर नजाने जिन्सीको मौज्दात मात्र अल्या गर्ने र खर्च भएर जाने जिन्सीको मौज्दात अल्या नगर्ने भएकोले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अन्त्यमा रहेका खर्च भएर जाने जिन्सीको मौज्दात मेनुयल रुपमा जिम्मेवारी सार्नु पर्नेमा पालिकाले सो गरेको छैन् । गत वर्षको बाँकी मौज्दात चालु वर्ष जिम्मेवारी सारी सोको प्रमाण पेश गर्नु पर्दछ ।पालिकाले यस वर्ष जिन्सी निरीक्षण गराई प्रतिवेदन तयार गरेकोमा उक्त प्रतिवेदन म.ले.प. फारम नं.४११ बमोजिम तयार गरेको देखिएन। जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा जिन्सी सामानको मूल्यांकन गरी मर्मत गर्नुपर्ने, लिलाम विक्रि गर्नुपर्ने, मिन्हा गर्नुपर्ने र संरक्षण गर्नुपर्ने जिन्सीको अवस्था उल्लेख नगरेकोले जिन्सीको अवस्था सम्बन्धमा थप विश्लेषण गर्न सकिएन । तोकिएको फारमको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- कार्यालयले गत विगत वर्षको मौज्दात रहेका र यस वर्ष खरिद भएका समानहरूको Public Asset Management System (PAMS) मा प्रविष्टी गर्नुपर्नेमा पालिकाले खरिद गरेका जिन्सी सामग्रीहरूको पूर्ण रूपमा PAMS मा अभिलेख राखेको देखिएन साथै वडागत रूपमा खरिद भएका जिन्सीहरू समेत वडा कार्यालयमा जिन्सी खाता तयार गरी मेनुयल रूपमा दाखिला गरी प्रविष्टी गरेको पाइयो । अनिवार्य रूपमा PAMS मा जिन्सी दाखिला गरी एकीकृत जिन्सी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ ।
- पालिकाले एकै किसिमको मालसमानको गत बर्ष खपत भएको परिमाण र चालु बर्षमा खरिद भएको मालसमानको तुलनात्मक विवरण तयार गरेको छैन ।

- पालिकाले प्रत्येक कार्यकक्षमा रहेका कार्यालय सञ्चालनसँग सम्बन्धित सामानको विवरण तयार गरी कार्यकक्षमा टाँस गरेको देखिएन । यस अवस्थामा जिन्सीको संरक्षण तथा सदुपयोग भएकोमा आश्वास्त हुने आधार रहेको नदेखिएकोले यसमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनु पर्दछ ।
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम १०२ अनुसार कार्यालय अन्तर्गतको सरकारी घर, जग्गाको लगत महालेखापरीक्षकवाट स्वीकृत ढाँचामा राख्नु पर्ने र सो ढाँचामा जग्गा धनि पूर्जा प्राप्त भए नभएको व्यहोरा खुलाइ यस्तो विवरण जिल्ला प्रशासन, कोलेनिका र मन्त्रालयमा पठाउनु पर्ने व्यवस्था गरेकोमा सो अनुसार विवरण तयार गरी सम्बन्धित निकायहरूमा पठाएको नदेखिएकोले पालिकाले उक्त व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरू समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुनुपर्नेमा साविक गाउँ विकास समितिबाट भएका सम्पत्ति हस्तान्तरण भएका र पालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य चौकीहरूमा रहेका कोष तथा पालिका खाताहरूमा रहेको सबै मौज्दातलाई एकीकृत गरी अभिलेख अद्यावधिक नगरेकोले ऐनको व्यवस्था बमोजिम उक्त कोषहरू एकीकृत गरी अद्यावधिक अभिलेख खडा गर्नुपर्दछ ।

११ **स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानुन र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र अभिलेख राख्ने कार्य गर्नपर्दछ ।

१२ **सिप विकास तथा रोजगारी मुलक तालिम**

प्रत्येक वर्ष लक्षित वर्गका लागि सिप मुलक तथा रोजगार मुलक तालिमहरु संचालन हुने गरेकोमा हाल सम्म के कति जनाले कुन प्रकारका तालिम लिए तालिमको उदेश्य अनुसार स्वरोजगार वा रोजगारी श्रृजना भएका छन कि छैन, तालिम लिएका लाभग्राहीको शिप तथा क्षमता विकास भएर जिवन स्तरमा सुधार भै समुदायमा सकरात्मक परिवर्तन भएको छ की छैन भनी पालिकाले अनुगमन गरी तालिममा भएको लागत खर्च र उपलब्धको विश्लेषण गरी तालिम लिई सकेका र लिनु पर्ने लक्षित वर्गको कुनै अभिलेख राखेको देखिएन । पालिकाको श्रोत र साधन तथा लक्षित वर्गको लागि आवश्यकता भएको तालिमको पहिचान गरि तालिम कार्यक्रम राखेको देखीएन । पालिकाले गत वर्ष देखि एकै प्रकारका तालिमहरु एकै प्रकारका तालिम दाताहरुबाट संचालन गरी रहेकोले तालिमका सहभागिहरु एकै प्रकारको तालिममा दोहोरीएका वा एकै व्याक्तिले धेरै प्रकारका तालिममा सहभागिता जनाएका छन् प्रष्ट हुने अभिलेख नदेखिएकोले कार्यक्रमबाट अपेक्षा अनुरुप प्रतिफल प्राप्त हुने विश्वस्त आधार देखिएन ।

१३ **कोषहरूको अभिलेख**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरू समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुनुपर्नेमा पालिका अन्तर्गतका अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा रहेका कोष तथा साविक पालिकाका खाताहरूमा रहेको सबै मौज्दात एकीकृत गरी अभिलेख राखेको छैन । पालिकाले ऐनको व्यवस्था बमोजिम कोषहरूको अभिलेख अद्यावधिक गरी पालिकाको वास्तविक सम्पत्तीको अभिलेख पेश हुनुपर्दछ ।

१४ **आयोजना बैंक**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका बिषयमा स्थानीय स्तरको विकासको लागि आवधिक, बार्षिक, रणनीतिगत बिषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने, त्यस्ता योजना संघीय सरकार र प्रदेश सरकारका योजना अनुकूल हुनुपर्ने विभिन्न अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिई योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने

व्यवस्था रहेको छ । योजना बनाउदा आर्थिक विकास र गरिबी निवारण प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने उत्पादन मुलक र छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तरमा आम्दानी र रोजगार बढ्ने, स्थानीय स्तरका जनताको सहभागिता जुट्ने, स्वयम् परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने, स्थानीय स्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने, पिछडिएको वर्ग र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने योजना सञ्चालन गनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आयोजना बैँक बनाई कार्यान्वयनमा ल्याएको पाइएन । स्थानीय आयोजना बैंकको अवधारणा कार्यान्वयन गरी आयोजना छनौट र आयोजना व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याउनुपर्दछ ।

१५ **योजना छनौट**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषयक्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजनाहरूको सूची तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले योजना बनाउँदा सामुदायिक भवन, सडक, पैनी, कल्भर्ट निर्माण, औषधी खरिद लगायतमा सालवसाली बजेट विनियोजन गरी खर्च गरेतापनि आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने, स्थानीय बासिन्दाको सहभागिता जुटने, स्थानीय स्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने, सबै वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्ने, लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने विषयको सूची तयार गरी सोमध्येबाट प्राथमिकीकरण गरी योजना छनौट गरेको देखिएन । स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजनाहरूको सूची तयार गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

१६ **दिगो विकास लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण**

संयुक्त राष्ट्रसंघद्वारा गठित वातावरण र विकास सम्बन्धि विश्व आयोग ब्रुटल्याण्ड कमिसनद्वारा सन् १९८७ मा प्राकृतिक स्रोत साधन, वातावरण, जनसंख्या र विकास गतिविधिहरूको उचित एवं सन्तुलित तालमेलका लागि ल्याएको हाम्रो साझा भविष्य नामक अवधारणा बमोजिम संयुक्त राष्ट्र संघका सदस्य राष्ट्रहरूले संयुक्त रुपमा अङ्गिकार गरी सन् २०१६ बाट कार्यान्वयनमा ल्याइएको आवधिक विकासका साझा मार्ग चित्रलाई दिगो विकास नाम दिइएको छ । यस अन्तर्गत तय भएका लक्ष्यहरू प्राप्तिका लागि नेपालका तिनै तहका सरकार समान रुपले जिम्मेवार छन् । यस पालिकाले तयार गरेको आवधिक विकास योजना समेत दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ । पालिकाको वार्षिक बजेट र संचालन गरिने कृयाकलापहरूलाई दिगो विकास लक्ष्य प्राप्ति तर्फ केन्द्रित गर्नका लागि यसका सूचकहरूलाई स्थानीयकरण गर्न अपरिहार्य हुन्छ । दिगो विकासका लक्ष्यहरू आन्तरिकीकरण नगरी योजना तर्जुमा गर्दा दिगो विकासका लक्ष्यहरूमा योगदान पुग्ने कार्यक्रमहरू तर्जुमा हुन नसक्ने जोखिम रहने भएकोले पालिकाले दिगो विकासका लक्ष्यहरूको आन्तरिकीकरण गरी दिगो विकासका मध्यमकालिन लक्ष्य निर्धारण गर्ने र सो बमोजिम भएको प्रगतिको मूल्याङ्कन गर्नुपर्दछ ।

१७ **कार्यक्रमको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ बमोजिम स्थानीय योजना कार्यक्रमका रकम खर्च गर्दा कानुन, मापदण्ड, कार्यविधि बनाइ सोही अनुसार खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । खर्च गरिएको रकमको सदुपयोग भए नभएको यकिन गर्ने अनुदान उपलब्ध गर्ने निकायले समय समयमा अनुगमन नियमन र प्रतिवेदन जस्ता कार्य गर्नुपर्दछ । तसर्थ अनुगमन कार्यलाइ प्रभावकारी बनाइ संघीय, प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरो नहुने गरी अनुदानग्रहीको जीवनस्तरमा सुधार आए नआएको यकिन गरी रकमको पुर्ण सदुपयोग गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

१८ **पुँजीगत खर्चको अवस्था**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ अनुसार सार्वजनिक निकायले कुनै खरिद गर्नुपर्दा एवं सम्भव भएसम्म खुल्ला रूपमा बोलपत्र माग गरी खरिद गर्नुपर्नेमा यो वर्ष पुँजीगत शीर्षकबाट रू.१६,१९,१५,३६६।- हजार खर्च गरेकोमा रू.३,०३,३९,९४९।- अर्थात् १८.७४ प्रतिशत बोलपत्रबाट खरिद सम्झौता गरी केही सम्पन्न भएका छन् भने केही चालु रहेका छन् । कुल खरिद मध्ये सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट रु.७८,०४,२००।-, सोझै रू.६७,२५,०००।-, अमानतबाट रू.१३,०२,५५०।-, उपभोक्ता समितिबाट रू.४,२५,४९,५०८।-, गैर सरकारी संस्थाबाट रु.८,२५,९९०।- र कन्टिन्जेन्सीमा रु.४,२८,३१७।- को खरिद गरेको छ । सोझै,

अमानत तथा उपभोक्ता समितिबाट खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा नहुने हुँदा सार्वजनिक खरिदलाई प्रतिस्पर्धी एवं मितव्ययी हुने गरी खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

१९ **वार्षिक खरिद योजना/गुरूयोजना**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरूयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक रु.१० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरूयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक रु. १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खरिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रू.१६,१९,१५,३६६।- हजार पुँजीगत खर्च गरेको छ । पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना बनाएको देखियो । अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद गुरूयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

२० **खरिद तथा ठेक्का अभिलेख**

२०.१ **खरिद कारवाही अभिलेख -** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४९ मा सार्वजनिक निकायले हरेक खरिद कारवाहीको छुट्टै फाइल खडागरी नियम १४९(२) मा उल्लिखित कागजातहरू संलग्न राख्नु पर्ने तथा नियम १४९(३) मा उक्त अभिलेख खरिद कारवाही टुङ्गो लागेको कम्तिमा सात वर्षसम्म सुरक्षित राख्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले गरेको खरिद कार्यको अभिलेख राखेको देखिएन । खरिद तथा योजनाहरूमा हुनसक्ने दोहोरोपना नियन्त्रण गर्नका लागि नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम अभिलेख तयार गर्नु पर्दछ ।

२०.२ **ठेक्का अभिलेख -** सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न.५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखबाट कुल गर्नुपर्ने कार्य, हाल सम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेस्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ । कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन ।अतः स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ ।

२१ **गुणस्तर परीक्षण**

सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ११५(१) अनुसार सार्वजनिक निकायले आपूर्ति गरेका मालसामान सम्झौतामा उल्लेखित प्राविधिक स्पेशिफिकेशन र गुणस्तर बमोजिम भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले योजनामा प्रयोग भएका निर्माण सामाग्री लगायत निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाइएन । गुणस्तर परीक्षण नहुँदा निर्माण कार्य गुणस्तरीय भएको सुनिश्चित हुन नसक्ने देखिन्छ । निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने निर्माण सामाग्री लगायत निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरी निर्माण गुणस्तरीय भएको सुनिश्चित हुनुपर्दछ ।

२२ **लागत सहभागिता**

पालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने, नगद सहभागिता तोकिएको अवस्थामा सहभागिता वापतको रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको खातामा दाखिला गरी सो को भौचर प्राप्त भएपछि मात्र उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता गर्नुपर्ने गर्नुपर्दछ । तर पालिकाले लागत सहभागिता सहितका लागत अनुमान तयार गरेको देखिएन । अतः नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।

२३ **कन्टिन्जेन्सी खर्च**

निर्माण कार्यका लागि निर्माण कार्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित लागत अनुमानको २ प्रतिशत वर्क चार्ज स्टाफमा र २ प्रतिशत सानातिना कार्यका लागि खर्च गर्न मिल्ने व्यवस्था छ । कन्टिन्जेन्सी रकम खर्च गर्दा कुन निर्माण कार्यसँग सम्बन्धित खर्च हो सो प्रष्ट हुने गरी योजनागत छुट्टै अभिलेख राखुपर्नेमा कार्यालयले राखे गरेको पाइएन । यसले गर्दा कन्टिन्जेन्सी रकमको सीमा नाघे ननाघेको र सम्बन्धित खर्च रहे नरहेको यकिन गर्न सकिएन । निर्माण कार्यका योजनागत कन्टिन्जेन्सी रकमको अभिलेख राखी योजनासँग सम्बन्धित कार्यमा मात्र कन्टिन्जेन्सीको सीमा भित्र रही आवश्यकता अनुसार खर्च लेख्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२४ कानुन निर्माण एवं कार्यान्वयन

२४.१ **कानुन निर्माण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरूले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट विभिन्न नमूना कानुनहरू बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म २४ ऐन, ५ वटा नियमावली, ३८ कार्यविधि, ३ निर्देशिका, ३ मापदण्ड र १ आचारसंहिता लगायतवटा ७४ कानुन निर्माण गरी कार्यान्यिनमा ल्याएको छ । पालिकाले नमुना कानुनका आधारमा कार्यसञ्चालन निर्देशिका लगायतका आवश्यक कानुनहरू निर्माण गरी सभा र कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ । संविधान तथा प्रचलित कानुन बमोजिम आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विषय कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कानुन बनाई संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको आवश्यक सहकार्य, समन्वय र साझेदारीमा जोड दिनुपर्दछ ।

२४.२ **न्यायिक समिति** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी ८ वटा र यो वर्ष १२४ वटा थप समेत जम्मा १३२ उजुरी रहेकोमा ११२ वटा फर्स्यौट भई १२ वटा विवाद फर्स्यौट हुन बाँकी देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

२५ सेवा प्रवाहको विवरण

कार्यालयको मूख्य उद्देश्य सेवाग्राहीलाई सरल, सहज र समयमै प्रभावकारी सेवा उपलब्ध गराउनु हो । पालिकाले यस वर्ष आर्थिक, समाजिक र पूर्वाधार विकासका अतिरिक्त नियमित सेवातर्फ निम्नानुसार सिफारिस तथा सेवा प्रवाह गरेको विवरण पेश गरेको छ । पालिकाबाट प्रवाह हुने सेवालाई अझै सरल, सहज, मितव्ययी, गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउनेतर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

क्र.सं.	विवरण	सेवा प्राप्तिका लागि निवेदन संख्या	सिफारिस संख्या
१	नागरिकता सिफारिस	१५९५	१५९५
२	घरबाटो सिफारिस	१४९१	१४९१
३	नाता प्रमाणित	८६७	८६७
४	जन्म	६५१	६५१
५	मृत्यु दर्ता	३१७	३१७
६	सम्बन्धविच्छेद	७६	७६
७	विवाह	३५२	३५२
८	बसाईसराई आएको र गएको	३५८	३५८
९	अन्य	४८४५	४८४५

२६ सहकारी नियमन

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, आर्थिक विवरण बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरूको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र २८ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरूले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन

प्रणाली (COPOMIS) मा २२ वटाको मात्र विवरण दाखिला गरेको पाइयो । त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन । तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

२७ **संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन**

२७.१ **प्रशासकीय संगठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ,राजस्व क्षमता,खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन,२०८० को दफा ७ मा ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत स्थानीय तहमा रहेका कर्मचारीको स्थायी दरबन्दीको विवरण ऐन प्रारम्भ भएको मितिले तीन महिनाभित्र प्रदेश किताबखानामा पद दर्ता गर्न पठाउनु पर्ने उल्लेख छ । पालिकामा वडा कार्यालय समेत प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ४७ जनाको दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा २९ जना स्थायी र ८ जना करार गरी जम्मा ३७ जना पदपूर्ति भएको देखिन्छ । तसर्थ प्रदेश किताबखानामा पद दर्ता गरी दरबन्दी बमोजिम पदपूर्ती गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

२७.२ **तलबी प्रतिवेदन** - निजामती सेवा ऐन २०४९ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ | साथै संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको च.नं.१८, मिति २०७६।५।१८ को पत्रबाट पालिकाका कर्मचारी र संघबाट कामकाजमा खटिएका कर्मचारीको हकमा सम्बन्धित जिल्लास्थित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलबी प्रतिवेदन पारित गराउनुपर्ने स्पष्ट निर्देशन रहेकोमा पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई रू.२,२५,३४,६२७.१६ कर्मचारीको पारिश्रमिक खर्च लेखेको छ । तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

२७.३ **करार कर्मचारी व्यवस्थापन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको लागि तथा सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था रहेको छ ।त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ८३ (८) र स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८० को दफा १६ मा पालिकाले सवारी चालक, सयश, कार्यालय सहयोगी, प्लम्बर, इलेक्ट्रीसियन, चौकिदार, मालि, बगैँचे लगायतका पदमा मात्र करारबाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । यसरी सेवा लिएको अवस्थामा सेवा करार वापत दिइने पारिश्रमिक सम्बन्धित स्थानीय तहको आन्तरिक स्रोतबाट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । सेवा करार सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन् :

(क) पालिकाले यस वर्ष विभिन्न पदमा ३६ जना कर्मचारी करारमा र २४ देखि ३२ जनासम्म डोर हाजिरीमा राखी निजहरुको तलब भत्ता बापत रु.२ करोड ३१ लाख ४८ हजार खर्च लेखेको छ । यस वर्ष पालिकाको आन्तरिक आम्दानी रु.३ करोड ६८ लाख ०७ हजार रहेको छ । सोको तुलनामा करारमा कर्मचारी पदपूर्ती गरी आन्तरिक आम्दानीको ६२.८९ प्रतिशत खर्च गरेको देखिन्छ । ऐनको व्यवस्था बमोजिम आन्तरिक आयले धान्न सक्ने गरी करारमा कर्मचारी पदपूर्ती गर्नुपर्दछ ।

(ख) पालिकाले ऐन बमोजिम करार सेवामा नियुक्ती गर्न सकिने पद बाहेक रिक्त दरबन्दीमा समेत करार मार्फत पदपूर्ति गरी खर्च लेखेको छ । रिक्त पदहरू पूर्ती गरी करारका कर्मचारीहरूमा भई रहेको खर्च कम गर्न पहल गर्नुपर्दछ ।

(ग) पालिकाले करार कर्मचारीका अतिरिक्त निम्नानुसारको संख्यामा डोर हाजिरीमा नियुक्ति गरी बर्ष भरीमा निजहरुको तलब भत्ता बापत रु.८० लाख ३२ हजार भुक्तानी गरेको छ । यसरी स्वीकृत दरबन्दीमा समावेश नभएका पदमा डोर हाजिरीमा राखी वर्षभर तलवभत्ता भुक्तानी दिएको नियमसम्मत देखिदैन । पालिकाले छलफलको क्रममा संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण स्वीकृत गरी राखेकोमा प्रदेश कितावखानाबाट पद दर्ता हुन बाँकी रहेकोले हाल डोर हाजिरीमा कार्यरत कर्मचारीलाई निरन्तरता दिएको र सो पद दर्ता पश्चात पदपूर्ति गर्ने जानकारी दिएको छ । डोर हाजिरीमा कर्मचारी राख्दा आवश्यकताको आधारमा कार्यगरेको जम्मा दिनको जिल्ला दररेटका आधारमा भुक्तानी दिनु पर्नेमा तलव स्केलका आधारमा मासिक भुक्तानीका साथै चाडपर्व खर्च समेत भुक्तानी भएको छ । यसरी

डोर हाजिरीमा नियुक्त कर्मचारीलाई गो.भौ.नं.२२२ मिति २०८०/०६/१९ बाट निम्नानुसार भुक्तानी दिएको चाडपर्व खर्च सम्बन्धितबाट असुल गर्नु पर्ने रु.

क्र.सं.	भुक्तानी पाउनेको नाम	बजेट खर्च रकम	कर कट्टी रकम	भुक्तानी रकम
१	अम्बिका निरौला	२००००	२००	१९८००
२	अम्वेर राई	२००००	२००	१९८००
३	अस्मिता राइ	१९७५२	१९८	१९५५४
४	उर्मिला राई सुर्य मगर	१९७५२	१९८	१९५५४
५	गोपिमाया राई	२००००	२००	१९८००
६	चन्द्रमाया लिम्बु	१९७५२	१९८	१९५५४
७	चन्द्र मल्लिक डोम	१६०००	१६०	१५८४०
८	छत्र कुमार निरौला	२००००	२००	१९८००
९	जिवन भट्टराई	२००००	२००	१९८००
१०	तारा देवी भट्टराई शर्मा	२००००	२००	१९८००
११	दिब्या लिम्बु	२००००	२००	१९८००
१२	दीपतारा श्रेष्ठ	१९७५२	१९८	१९५५४
१३	पवित्रा राई	२००००	२००	१९८००
१४	मधुमाया ठाडा मगर	१९७५२	१९८	१९५५४
१५	ममता शर्मा दाहाल (भण्डारी)	२००००	२००	१९८००
१६	विर बहादुर लिम्बु	७५००	७५	७४२५
१७	रिता देवी मल्ली	१३०००	१३०	१२८७०
१८	विलिछ्न मल्लिक	१८४००	१८४	१८२१६
१९	श्याम कुमार मगर	२००००	२००	१९८००
२०	सृजना मगर	२००००	२००	१९८००
२१	सन्झा लिम्बु	२००००	२००	१९८००
२२	सन्तोष तामाङ	२००००	२००	१९८००
२३	सुमित्रा श्रेष्ठ	१९७५२	१९८	१९५५४
जम्मा		**४३३४१२**	**४३३४**	**४२९०७५**

असुल गर्नुपर्ने	४,२९,०७५

२७.४ **कर्मचारी कल्याणकोष** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका आफ्नो दरबन्दीमा कार्यरत प्रत्येक कर्मचारीले योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तभरण,औषधी उपचार लगायतका सुविधा उपलब्ध गराउनको लागि खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम बराबरले हुन आउने रकम थप गरी अवकाश कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । नगरपालिकाले २०७६ श्रावण पछि नियुक्त कर्मचारीको हकमा निजको तलबबाट ६ प्रतिशत

कट्टा र सोही बराबर थप गरी योगदानमा आधारित निवृत्तिभरण कोषमा जम्मा गरे तापनि अन्य कर्मचारीको हकमा ऐन बमोजिमको रकम कट्टा गरी अवकास कोषमा जम्मा गर्ने गरेको पाइएन । पालिकाको गत वर्षको मौज्दात रु.१४ लाख ४८ हजार रहेकोमा यस वर्ष एकमुष्ट रुपमा कर्मचारी कल्याणकोषमा रु.१५ लाख २४ हजार रकम ट्रान्सफर गरेको र रु.११ लाख ६८ हजार खर्च गरेको देखियो । पालिकाले कोषको रकम परिचालन गरी कोष बृद्धि गर्न सो रकमको परीचालन सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था गरेको देखिएन ।

२८ **वार्षिक प्रतिवेदन**

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ४५ मा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति समक्ष पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित समितिमा पेस गरेको पाइएन । ऐनमा भएको व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ ।

२९ **आर्थिक सहायता र विविध खर्च**

२९.१ **आर्थिक सहायता** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ मा स्थानीय तहको रकमबाट आर्थिक सहायता, चन्दा, पुरस्कार एवं संस्थागत अनुदान वितरण गर्न पाउने व्यवस्था छैन । यस वर्ष पालिकाले विभिन्न खर्च शीर्षकमा बजेट विनियोजन गरी आर्थिक सहायता वितरण सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी विभिन्न व्यक्ति तथा संस्थाहरुलाई निम्नानुसार रु.२४ लाख ३० हजार खर्च लेखी आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । पालिकाले आन्तरिक आय तथा आवश्यकताको आधारमा मात्र यस्ता खर्च गर्नेतर्फ ध्यान दिनु पर्ने र खर्चमा मितव्ययीता कायम गर्नु पर्ने देखिन्छ । वितरण गरेको रकम प्राप्त गर्ने नागरिकको विवरण तयार गरी पालिकाले आफ्नो विद्युतिय साईटमा विवरण सार्वजनिक गरेको छैन । वितरणको एकीकृत विवरण तयार गरी विद्युतिय साईटमा प्रकाशन गर्नु पर्दछ ।

बजेट शीर्षक	स्रोत	बजेट	खर्च तथा वितरण
गरिबसँग मेयर कार्यक्रम	राजस्व बाँडफाँट – स्थानीय	७५००००.००	५५०९४.००
गरिबसँग मेयर कार्यक्रम	राजस्व बाँडफाँट - संघीय सरकार	७५००००.००	१४००००.००
लक्षित समूहका कार्यक्रम	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	२०००००.००	१९९३६४.००
विपन्न नागरिक औषधी उपचार आर्थिक सहयोग कार्यक्रम	आन्तरिक श्रोत	७४००००.००	४३००००.००
अन्य सामाजिक सहायता	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	४७३७९५.००	२८६६५५.००
	राजस्व बाँडफाँट – स्थानीय	५००००.००	५००००.००
अन्य सामाजिक सहायता (चालु तर्फ)	राजस्व बाँडफाँट - संघीय सरकार	२०००००.००	७००००.००
विपन्न नागरिक औषधी उपचार तथा सहयोग वडा नं.१	आन्तरिक श्रोत	४००००.००	४००००.००
विपन्न नागरिक सहयोग कार्यक्रम वडा नं.२	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१४५४१३.००	१४५१२५.००
	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१०५०००.००	१०३५८२.००
विपन्न नगरिक छात्रवृत्ती वडा नं.३	आन्तरिक श्रोत	१०००००.००	१०००००.००
विपन्न नागरिक सहयोग कार्यक्रम वडा नं.४	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१५००००.००	१४००००.००
विपद् व्यवस्थापन वडा नं.१	आन्तरिक श्रोत	३६०००.००	३६०००.००
विपद् व्यवस्थापन वडा नं.७	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	३०००००.००	२९१०००.००
विपद् व्यवस्थापन वडा नं.८	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	२५००००.००	२४५८४१.००
विपद् व्यवस्थापन वडा नं.९	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१०००००.००	९८०००.००
जम्मा		**४३९०२०८.००**	**२४३०६६१.००**

२९.२ **विविध खर्च** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाको सुत्रको विवरण अनुसार विविध खर्चमा पालिकातर्फ रू.२९ लाख ७१ हजार र वडातर्फ ९ वडाको विविध खर्चमा रू.१६ लाख ९२ हजार गरी कुल रू.४६ लाख ६३ हजार खर्च गरेको छ । पालिकाले अधिकांश भुक्तानीमा कार्यक्रम, सहभागी संख्या नखुलाई विभिन्न होटल तथा रेस्टुराँको बिल भरपाई संलग्न गरी खाना खाजा लगायतका खर्च गर्ने गरेकोले पालिकाको विविध खर्चको यर्थाथता परीक्षण गर्न सकिएन । उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रु.३ करोड ६८ लाख ७ हजारको १२.६७ प्रतिशत हुन आउँछ । पालिकाले विविध खर्चमा नियन्त्रण गर्न प्रयोजन खुलाई आन्तरिक आयको परिधि भित्र रही खर्चलाई मितव्ययी बनाउनु पर्दछ ।

३० खर्च वर्गीकरण तथा कर्मचारीलाई सोधभर्ना

एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ मा सार्वजनिक निकायले गर्नुपर्ने खर्च शीर्षक तोकी सोहीबमोजिम खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ को उपनियम ८ मा सेवा प्रदायक तथा आपूर्तिकर्तालाई पच्चिस हजार रूपैयाँ भन्दा बढी रकम भुक्तानी गर्दा एकाउण्टपेयी चेक मार्फत गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले वडा कार्यालयको विभिन्न शीर्षकको रकम भुक्तानी गरेको श्रेस्ता नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा सेवा प्रदायक तथा सम्बन्धित आपूर्तकलाई सोझै भुक्तानी नगरेको, दाखिला प्रतिवेदनमा जिन्सी खाता पाना नम्बर उल्लेख नगरेको तथा व्यवस्थित जिन्सी खाता नभएको, इन्धन खर्चको लगबुक विवरण नभएको तथा चिया खाजामा स्पष्ट मापदण्ड बनाइ मितव्ययी तवरले खर्च गरेको नदेखिएको साथै वडा कार्यालयको खर्चमा एकरूपता नदेखिने तथा नगरपालिका र वडा कार्यालयबाट एउटै काममा दोहोरो खर्च हुन सक्ने देखिएकाले दुई निकायबाट खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गरी

खर्चमा एकद्वार पद्धति कायम गर्न ध्यान दिनुपर्दछ । तसर्थ पालिकाले ऐन तथा नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम एकाउण्टपेयी चेक मार्फत सेवा प्रदायक तथा आपूर्तिकर्ताको नाममा भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

३१ **पेश्की बाँकी**

३१.१ **कर्मचारी पेश्की** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेश्की दिईएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फर्स्योट गर्नु गराउनु पेश्की लिने दिने दुवैको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्न निम्नानुसार कर्मचारीलाई दिएको पेश्की आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म फर्स्योट नभई रू.५,२५,०००।- बाँकी रहेको छ । नियमावलीले तोकेको अवधीभित्र फर्स्योट गर्नेतर्फ पेश्की लिने र दिने दुवैले ध्यान दिनु पर्दछ। बाँकी पेश्की फर्स्योट गरी प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रु.

क्र.सं.	**गो. भौ. न.**	**पेश्कीको विवरण**	**पेश्की लिने व्यक्तिको नाम**	**कर्मचारीको पद**	**पेश्की बाँकी रकम**
१	१५	अन्य सार्वजनिक निर्माण (का.पा.को निर्णयानुसार)	सम्भव घिमिरे	पशु चिकित्सक	२५०००.००
४	४०२	अन्य सेवा शुल्क	अर्जुन पौडेल	सहायक चौथौ	५००००.००
जम्मा					**७५०००.००**

..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **२००,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **१५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

पेश्की	७५,०००

३१.२ **संस्थागत पेश्की बाँकी** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेश्की दिईएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फर्स्योट गर्नु गराउनु पेश्की लिने दिने दुवैको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले निम्नानुसार सस्थाहरुलाई दिएको पेश्की आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म फर्स्योट नभई रू.७,६०,३११।- बाँकी रहेको छ । नियमावलीले तोकेको अवधीभित्र फर्स्योट गर्नेतर्फ पेश्की लिने र दिने दुवैले ध्यान दिनु पर्दछ । बाँकी पेश्की फर्स्योट गरी प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रु.

क्र.सं.	**पेश्की लिने संस्थाको नाम**	**पेश्कीको विवरण**	**चालु आर्थिक वर्षको**	**गत आर्थिक वर्षसम्मको**	**जम्मा बाँकी (म्याद नाघेको)**
१	नेपाल विधुत प्राधिकरण	विद्युत विस्तार कार्यक्रम (वडा नं १ रु १० लाख वडा नं ७ रु १० लाख र वडा नं ८ रु.५ लाख)	०.००	४९५३११.००	४९५३११.००
२	पाथिभरा इन्डष्ट्रिज प्रा.लि.	कोरोना रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि औषधी तथा सामाग्री खरिद	०.००	१६५०००.००	१६५०००.००
३	ओडारे सामुदायिक वन उ.स.	आय स्रोत कम हुने सामुदायिक वनलाइ अनुदान	५००००.००	०.००	५००००.००
जम्मा			**५००००.००**	**६६०३११.००**	**७१०३११.००**

..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

पेश्की	५०,०००

३१.३

मोबिलाइजेशन पेस्की - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४७(४) र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ मा पेस्की फर्स्यौट सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले गत आर्थिक वर्षसम्ममा र यस आर्थिक वर्षमा निर्माण व्यवसायीलाई दिइएको मोबिलाइजेशन पेस्की रू.१,५४,८३,४७१।- आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म पनि फर्स्यौट नभई बाँकी रहेको देखिन्छ । पालिकाले निर्माण व्यवसायीसँग भएको सम्झौताको सर्त र नियमानुसार बाँकी पेस्की फर्स्यौट गर्नुपर्दछ ।

क्र.सं.	निर्माण व्यवसायी नाम	पेस्कीको विवरण	चालु आर्थिक वर्षको	गत आर्थिक वर्षसम्मको	जम्मा बाँकी
१	बारजी कन्स्ट्रक्सन	परिवर्तन मार्ग कालोपत्रे सडक निर्माण वडा नं ५	०.००	६०००००.००	६०००००.००
२	बारजी कन्स्ट्रक्सन	समपूरक कोष	०.००	४५००००.००	४५००००.००
३	आर.के-सुजल- वि.वि जे.भी	मुर्चुङ्गे खोलामा पक्की पुल निर्माण	२५७८५००.००	०.००	२५७८५००.००
४	बारजी कन्स्ट्रक्सन	शिक्षा विकास मार्ग कालोपत्रे क्रमागत	९५३९७१.००	०.००	९५३९७१.००
५	फुलमुन डेभलपर्स प्रा.लि.	अन्तर धार्मिक शान्ति पार्क निर्माण	५००००००.००	०.००	५००००००.००
६	बारजी कन्स्ट्रक्सन	शिक्षा बिकास मार्ग कालोपत्रे क्रमागत	९५००००.००	०.००	९५००००.००
७	फुलमुन डेभलपर्स प्रा.लि.	समपूरक कोष	२६५१०००.००	०.००	२६५१०००.००
८	आर.के-सुजल- वि.वि जे.भी	मुर्चुङ्गे खोलामा पक्की पुल निर्माण	२३००००००.००	०.००	२३००००००.००
		जम्मा	१४४३३४७१.००	१०५००००.००	१५४८३४७१.००

३२ रकमान्तर

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ मा स्वीकृत वार्षिक बजेटको अधिनमा रही कुनै शीर्षकबाट पुँजीगत शीर्षकमा २५ प्रतिशत नबढाई रकमान्तर गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यस वर्ष थपघट समेत कार्यपालिकाको निर्णयबाट रु.७ करोड ६२ लाख ६७ हजार रकमान्तर गरेको छ । उक्त रकम सुरु बजेटको तुलनामा १०.१६ प्रतिशत हुन्छ । आर्थिक वर्ष ०८०।८१ का लागि विभिन्न कोष तथा योजना तर्फ स्वीकृत भएको रु.३ करोड ७३ लाख ८३ हजार बराबरको ९१ योजनालाई घटाई नयाँ तथा भएका योजनामा १२१ योजना/कार्यक्रम थप गरी रु.३ करोड ८८ लाख ८४ हजार कार्यपालिकाको पटक पटकको निर्णयले नयाँ योजना कार्यान्वियन वा भएका योजनामा थपघट भएको छ । योजना छनौट गर्दा पर्याप्त अध्ययन नगरी योजना छनौट गर्ने र कार्यान्वियनको क्रममा नयाँ योजना छनौट गर्ने बजेट थपघट गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गरी आर्थिक वर्षको अन्तमा रकमान्तर गर्ने परिपाटीमा सुधार हुनुपर्दछ ।

३३ खेलकुद कार्यक्रममा खर्च

पुँजी सृजना नहुने खालका वितरणमूखी खर्चलाई निरुत्साहित गर्दै स्थानीय तहले अधिकतम प्रतिफल दिने र पुँजीको निर्माण हुने एवम् उपयोगिता सिर्जना हुने गरी योजना छनौट तथा कार्यान्वियन गर्नुपर्ने कार्यक्रम छनौट गरी सिमित स्रोतको उच्चतम प्रयोग गर्नुपर्दछ। नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा पालिकाले पुँजी निर्माणमा सहयोग नरहने, उत्पादनमा वृद्धि नगर्ने किसिमका कार्यक्रममा पालिका तथा वडागत रुपमा बजेट विनियोजन तथा कार्यपालिकाबाट रकमान्तर गरी सञ्चालन गरेको देखियो । पालिकाको यस वर्ष आन्तरिक आय रु.३ करोड ६८ लाख ७ हजार रहेकोमा खेलकुद कार्यक्रममा मात्र आन्तरिक आयको अतिरिक्त राजस्व बाँडफाँट र समानिकरण अनुदानको रकमबाट निम्नानुसार रु.१७ लाख ४९ हजार खर्च गरेको छ । यस्तो खर्चमा मितव्ययीता कायम गर्नुपर्दछ ।

कार्यक्रमको नाम	स्रोत	बजेट रकम	खर्च रकम
खेलकुद सामाग्री वितरण	राजस्व बाँडफाँट - संघीय सरकार	२०००००.००	९८८७५.००
कुइकुन्डा भलिबल खेलकुद प्रतियोगिता	आन्तरिक श्रोत	२५०००.००	२५०००.००
खेलकुद सामग्री वितरण	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	२०००००.००	१४३१२०.००
खेलकुद प्रतियोगिता कार्यक्रम	आन्तरिक श्रोत	१०००००.००	१०००००.००
युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	३०६०८५.००	२५४३६९.००
खेलकुद विकास कार्यक्रम	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	२०००००.००	१९७९९४.००
वडा खेलकुद तथा खेलकुद र अन्य सामग्री खरिद	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१०००००.००	१०००००.००
वडा खेलकुद तथा खेलकुद सामग्री खरीद	आन्तरिक श्रोत	१७६०००.००	१७६०००.००
वडा खेलकुद तथा खेलकुद सामग्री खरीद	राजस्व बाँडफाँट – स्थानीय	२४०००.००	२४०००.००
वडा खेलकुद कार्यक्रम	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	५००००.००	५००००.००
युवा खेलकुद कार्यक्रम खर्च	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१०००००.००	१०००००.००
खेलकुद कार्यक्रम	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	८१०००.००	८१०००.००
खेलकुद तथा खेल सामाग्री खरिद	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१०००००.००	९९७५०.००
युवा तथा खेलकुद विकास कार्यक्रम	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	१०००००.००	१०००००.००
युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	नेपाल सरकार - समानिकरण अनुदान	२०००००.००	१९९२००.००
जम्मा		**१९६२०८५.००**	**१७४९३०८.००**

३४ पञ्चवर्षिय योजना निर्माण तथा कार्यान्वियन

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विकासका लागि आवधिक योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने गरी यस पालिकाले आ.व.२०८०।८१ वाट कार्यान्वय गर्नेगरी ५ वर्षे आवधिक योजना तयार गरेको देखियो । आवधिक योजनाले तय गरेका लक्ष्यहरू प्राप्तीको लागि पालिकाले बजेट र योजनाको पुलको रुपमा रहेको मध्यमकालिन खर्च संचरना तयार गर्नु पर्नेमा सो तयार गरेको छैन । पालिकाले मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी योजना कार्यान्वियनमा लागी योजनाले तय गरेका लक्ष्य प्राप्ती गर्नु पर्दछ ।

३५ भ्रमण खर्च व्यवस्थापन

गाउँ तथा नगर सभाका सदस्यहरुको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ८ बमोजिम पालिकाका पदाधिकारी भ्रमण गर्दा आफ्नो पालिकाभन्दा बाहिर बास बस्नु पर्ने गरी भ्रमण गर्नुपरेमा पालिका प्रमुखले ३ दिनसम्मको भ्रमण आँफै र सो भन्दा बढी ७ दिन सम्मको कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत गर्नुपर्ने र कर्मचारीको हकमा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ मा ब्यवस्था भए बमोजिम भ्रमण आदेशमा भ्रमणको उद्देश्य कारण र भ्रमणबाट प्राप्त हुने सम्भावित प्रतिफल समेत उल्लेख गर्नुपर्ने छ र भ्रमणबाट फर्किएको ३ दिनभित्र भ्रमणबाट प्राप्त उपलब्धिको व्यहोरा सहितको भ्रमण प्रतिबेदन समेत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले भ्रमण खर्चमा रू.१६,२२,६३४।- खर्च लेखेको छ । पालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरुको अनुगमन तथा भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा भ्रमण अभिलेख खाता आंशिक रुपमा प्रयोग गरेको, भ्रमण आदेशमा भ्रमणको उद्देश्य कारण र भ्रमणबाट प्राप्त हुने सम्भावित प्रतिफल स्पष्ट उल्लेख नगरेको र फर्किदा प्रतिवेदन पूर्ण अवधीको कार्य विवरण खुल्ने गरी पेश गरेको देखिएन । पालिकाले भ्रमण खर्च गर्दा उल्लेखित नियम तथा कार्यविधिहरुको पालना गर्दै व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

३६ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री खरिद

सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारिता कायम गर्ने सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०७७ को मा प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहका सबै कार्यालयहरु, सबै पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरुले समेत मार्गदर्शन बमोजिम मितव्ययी एवं प्रभावकारी तवरले खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यस वर्ष सोझै खरिद विधिबाट पालिकातर्फ रु.४६ लाख ८५ हजार र वडातर्फ ९ वटा वडाको रु.९ लाख ४१ हजार गरी जम्मा रु.५६ लाख २६ हजार मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री शीर्षकमा खर्च गरेको छ । पालिकाले खरिद गरेको सामाग्री पाम्समा दाखिला गरी खर्च लेखेको तर वडा कार्यालयबाट भएको खरिद पाम्समा दाखिला नगरी खर्च लेखेको छ । यसरी एकीकृत रुपमा खरिद गरी वडा कार्यालयमा पालिकाबाट कार्यालय सामाग्री उपलब्ध नगराएको कारण वडा कार्यालयले खरिद गरेकोले मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्रीको एकीकृत विवरण प्राप्त हुन नसकेको हुँदा वडा कार्यालयबाट हुने खरिदलाई पाम्समा दाखिला गरी खर्च नियमित गर्नु पर्दछ ।

३७ **इन्धन खर्चको मापदण्ड**

गाउँ तथा नगर सभाका सदस्यहरुको सुविधा सम्बन्धी ऐन,२०७५ को दफा ७ मा पदाधिकारीको सवारी साधनको निम्ति सभाबाट स्वीकृत भएको बजेटभित्र रही कार्यपालिकाले निर्णय गरेबमोजिमको मासिक रुपमा तोकिएको सवारी इन्धन तथा मोविल कार्यपालिकाबाट उपलब्ध हुने उल्लेख छ । साथै नेपाल सरकार कार्यसञ्चालन निर्देशिका,२०७७ को बुँदा नं ७.१.१६ का प्रति मोटरसाइकल मासिक १० लि. पेट्रोल पाउने उल्लेख छ । पालिकामा ५ थान चार पाङ्ग्रे र ३३ थान दुई प्राङ्ग्रे सवारी साधन रहेकोमा यस वर्ष पालिका र वडामा इन्धन शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरी रु.५७ लाख ६१ हजार खर्च गरेको छ । इन्धन खर्चलाई मितव्ययी बनाउन पदाधिकारी इन्धनको कोटा निर्धारण गरी र एकीकृत उपयोगको विवरण खुल्ने अभिलेख राखी इन्धन खर्च नियन्त्रण गर्नेतर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

३८ **सवारी साधन मर्मत खर्च**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १३(५) मा सार्वजनिक निकायले कुनै मालसामान मर्मत गर्दा सम्बन्धित विशेषज्ञबाट लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी सवारी साधन मर्मत गर्दा प्रत्येक पटक मर्मत आदेश स्वीकृत गरी मर्मत गराई गर्नुपर्दछ । सवारी साधन तथा मेशिनेरी औजार मर्मत गर्दा म.ले.प.फा.नं. ४१४ बमोजिमको ढाँचामा मर्मत संभार तथा संरक्षण आवेदन फारम र म.ले.प.फा.नं. ४१५ बमोजिमको ढाँचामा मर्मत अभिलेख खाता राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकामा ५ थान चार पाङ्ग्रे र ३३ थान दुई प्राङ्ग्रे सवारी साधन रहेकोमा यस वर्ष सवारी साधन मर्मतमा पालिका र वडा गरी जम्मा रु.३३ लाख ५२ हजार खर्च लेखेको देखिन्छ । पालिकातर्फ मर्मत अभिलेख राखेतापनी वडातर्फको मर्मत अभिलेख एकीकृत नभएको, धेरै जसो मर्मत कार्यमा भुक्तानीको लागि बिल पेश गरेपछि मात्र मर्मत आदेश भर्ने र मर्मत अभिलेख खातामा चढाउने गरेको देखिन्छ । पालिकाले सवारी साधन तथा मेशिनरी मर्मतमा खर्च गरेको सवै किसिमको मर्मतको अवस्था देखिनेगरी मर्मत अभिलेख राखेको छैन । यसवाट यस्ता साधन विस्थापित तथा लिलाम गर्दा साथै वित्तीय विवरणमा वास्तविक मूल्य लेखाङ्कन गर्न समस्या हुने देखिन्छ । नियमावलीमा भएको व्यवस्थाको पालना गर्नु पर्दछ ।

३९ **गत आर्थिक वर्षको भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को दफा ३९ मा चालू वर्षको बजेटले नखामेको खर्च व्यहोर्नु पर्ने उचित आधार र पर्याप्त कारण भएमा सम्बन्धित कार्यालयले संलग्न बिल, भरपाई बमोजिमको रकम आगामी वर्षमा भुक्तानी दिने गरी महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचाको म.ले.प.फारम २२१ भुक्तानी दिन बाँकीको कच्चावारी तयार गरी प्रमाणित गराई राख्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले भुक्तानी बाँकी प्रमाणित नगराई निम्नानुसार गत आर्थिक वर्षको भुक्तानी दिएको लेखापरीक्षणबाट देखियो । यसरी भुक्तानी बाँकीको कच्चावारी प्रमाणित नगराई भुक्तानी दिएको अनियमित रु.

गो.भौ.नं.-मिति	विवरण	बजेट खर्च रकम
५-२०८०/०४/३०	२०८० असार महिनाको स्थायी कर्मचारीहरुको तलव	१७८२६४४.७६
७-२०८०/०४/३०	२०८० असार महिनाको करार कर्मचारीहरुको तलव	९१६६९१
११-२०८०/०४/३०	२०८० असार महिनाको डोर हाजिरीको तलव	६०५४५६
१३-२०८०/०४/३०	२०८० जेठ र असार महिनाको अपाङ्ग सहजकर्ताको तलव	४२९६०
३३-२०८०/०५/०६	ना.सु. हेमचन्द्र निरौलालाई २०८०/१०/०५ को विजकको भुक्तानी	९९५६६
४१-२०८०/०५/१०	कानूनी सल्लाहाकार गणेश राज लुइटेलको २०७९ चैत्र देखि २०८० असार सम्मको पारिश्रमिक	१२००००
जम्मा		**३५६७३१७.७६**

अनियमित भएको	३५,६७,३१७.७६

४० गैर सरकारी संस्था मार्फत कार्यक्रम

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९९ मा गैर सरकारी संस्थाबाट काम गराउनका लागि त्यस्तो कामको आवश्यकता, किसिम, समयावधि, कामको गुणस्तर, जनशक्ति, कार्य संचालन विधि सहितको कार्यक्षेत्रगत शर्त र लाग्ने रकमको अनुमान तयार गर्नुपर्ने, सार्वजनिक निकायले दश लाख रुपैया सम्मको काम गराउनको लागि त्यस्तो काम गर्ने उदेश्य राखी प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भएको, मौजुदा सूचीमा समावेश भएका गैर सरकारी संस्थालाई कम्तीमा पन्ध्र दिनको अवधि दिई राष्ट्रियस्तर वा स्थानीयस्तरको दैनिक समाचारपत्रमा प्रस्ताव माग गरी पारदर्शी रुपमा छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले विभिन्न लक्षित समूह तथा वर्गको कार्यक्रम तथा तालिम सञ्चालन गर्नका लागि छनौट भएको संघ संस्थाहरुको छनौट प्रकृया नियमावली बमोजिम पारदर्शी रहेको पाइएन । साथै विभिन्न कार्यक्रम तथा तालिम वडा कार्यालयले आँफै कार्यदेश दिएको र सोझै संस्था छनौट गरेको पाइयो । अधिकांश कार्यक्रम तथा तालिममा खर्चको नर्म्स, लागत अनुमान तयार नगरी तालिम सञ्चालन गरेको र सहभागीहरुको छनौटको मापदण्ड स्पष्ट नदेखिएकोले कार्यक्रमले अपेक्षा अनुरुप प्रतिफल प्राप्त हुने विश्वस्त आधार देखिएन । यस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा लक्षित वर्गको सही पहिचान गरी सहभागी छनौट गर्ने, कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा उद्यमशिलता विकास, रोजगारीको अवसर, स्थानीय स्रोत साधन र क्षमताको प्रयोगलाई विचार गरी कार्यक्रमको छनौट गर्नु पर्दछ । उदाहरणको लागि देहाय बमोजिम रहेका छन्ः

गो.भौ.नं.-मिति	सेवा प्रदायक	कार्यक्रमको विवरण	भुक्तानी रकम
९०८-२०८१/०१/०९	समृद्धी महिला विकास संस्था लेटाङ	क्षमता विकास तालिम	१२००००.००
१४१८-२०८१/०३/२०	नमस्ते नेपाल प्राविधिक शिक्षालय प्रा. लि.	महिला उद्यमशिलता तथा सशक्तिकरणका लागि सीपमुलक तालिम	२६८५८४.००

४१ कार्यक्रमको अनुगमन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ बमोजिम स्थानीय योजना कार्यक्रममा रकम खर्च गर्दा कानुन, मापदण्ड, कार्यविधि बनाइ सोही अनुसार खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । खर्च गरिएको रकमको सदुपयोग भए नभएको यकिन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने निकायले नियमित अनुगमन, नियमन र प्रतिवेदन जस्ता कार्य गर्नुपर्दछ । पालिकाले निम्नानुसार कृषि तथा पशु विकासतर्फ कार्यक्रम बजेट स्वीकृत गरी खर्च गरेकोमा कृषि तथा पशु कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि नबनाएको, एकै प्रकृतिको कार्यक्रमको लागि समेत फरक फरक प्रतिशत लागत साझेदारी रहेको साथै कार्यक्रमको अनुगमन गरी संचालित कार्यक्रमको प्रभावकारिता तथा यसबाट जीवनस्तरमा आएको सुधार सम्बन्धमा प्रतिवेदन तयार गरिएको देखिएन। कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रम संचालन कार्यविधि तयार गरी सो बमोजिम कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने र संचालित कार्यक्रमको प्रभावकारी अनुगमन मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ ।

क्र.स.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	रकम
१	कृषि तथा पशु कार्यक्रम अनुदान साझेदारी कार्यक्रम	१०४०३८.००
२	वडा नं.२ मा जै घासको वितरण	५००००.००
३	वडा नं.१ बाट टनेल वितरण कार्यक्रम	१०००००.००
४	वडा नं.४ बाट डस्विन खरिद तथा वितरण कार्यक्रम	१९९९७६.००
५	कृषक अवलोकन भ्रमण दुग्ध व्यवसाय सम्भाव्यता अध्ययन गोष्ठी तालीम तथा पशु कृषि अनुदान कार्यक्रम	२९९०००.००
६	कृषिको लागि बिउ बिजन खरीद तथा वितरण	३९९९१०.००
७	कृषि कार्यक्रम (टमाटार बिउ खरीद साझेदारी बितरण)	४४२०००.००

४२ शीर्षक फरक

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन २०७६ को दफा १९ को (२) मा सार्वजनिक निकायले गर्नुपर्ने खर्च शीर्षक तोकी सोहीबमोजिम खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख रहेको छ । साथै आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्तव नियमावली २०७७ को नियम ४१ (क) मा विनियोजन ऐन बमोजिम सेवा तथा कार्यहरूमा खर्च गर्न विभिन्न शीर्षकमा स्वीकृत भएको रकम सो सेवा तथा कार्यको निमित्त स्वीकृत सीमा भित्र रही सोही प्रयोजनका लागि खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा पालिकाले निम्न अनुसार फरक खर्च शीर्षकबाट खर्च गरेको देखियो । सम्बन्धित शीर्षकबाट खर्च लेखी खर्चलाई व्यवस्थित गर्नु पर्दछ ।

भौचर नं.- मिति	विवरण	खर्च गर्नुपर्ने शीर्षक	खर्च गरेको शीर्षक	रकम
५६-२०८०/०५/१३	कार्यालयको लागि फर्निचर खरिद	फर्निचर तथा फिक्चर्स	कार्यक्रम खर्च	२००२८७
४१७-२०८०/०९/०५	कर तथा गैरकर सम्बन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम	कार्यक्रम खर्च	विविध खर्च	१४७७९०
जम्मा				**३४८०७६**

४३ पुँजीगत बजेटबाट चालु प्रकृतिको खर्च

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा पुँजी सृजना नहुने खालका वितरणमूखी तथा उपयोगिता नदिने खर्चलाई निरुत्साहित गर्दै स्थानीय तहले अधिकतम प्रतिफल दिने र पुँजीको निर्माण हुने एवम् उपयोगिता सिर्जना हुने गरी योजना छनौट तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा पालिकाले पुँजीगत शीर्षकबाट देहाय अनुसारका पुँजी निर्माणमा सहयोग नरहने, उत्पादनमा वृद्धि नगर्ने चालु प्रकृतिको कार्यमा भुक्तानी दिएको देखिन्छ। यस्तो खर्चमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

क्र.सं.	भौचर नं.	प्रयोजन	रकम
१	३१-२०८०।६।७	डेङ्गी नियन्त्रणका लागि विषादी छर्किने कार्य	७१४००
२	३२-२०८०।६।७	डेङ्गी नियन्त्रणका लागि विषादी छर्किने कार्य	११३०५०
३	५६-२०८०।६।३०	डेङ्गी नियन्त्रणका लागि औषधी खरिद	४७२६४२
४	९४-२०८०।७।२३	डेङ्गी नियन्त्रणका लागि औषधी खरिद	१८०९०८
५	७४-२०८०।७।२०	किराँतेश्वर शिवालय व्यवस्थापन सेवा समितिलाई १०० वटा टिसर्ट खरिद गरी वितरण	५००००
६	११५-२०८०।९।१८	इसाई प्रभुको मण्डलीमा खानेपानी टंकी वितरण	४९९९१

४४ सम्भाव्यता अध्ययन/डी.पी.आर

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को नियम ८(९) मा प्रतिस्पर्धात्मक प्रस्ताव माग गरि परामर्श सेवा खरिद गर्नुपर्ने, यस्तो खरिदमा आवश्यक्ताको पहिचान समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा कार्यालयको जनशक्तिले संभव नहुने विषयमा मात्र

परामर्श सेवा लिनुपर्नेमा कार्यालयले सम्भाव्यता अध्ययन, अध्ययन प्रतिवेदन लगायतमा यस वर्ष विभिन्न ९ कार्यमा रु.३६ लाख ३ हजार खर्च गरेको छ । यसरी सम्भाव्यता अध्ययन/डि.पि.आर गर्दा सोको आवश्यकता, खरिदमा मितव्ययिता, कार्यालयको जनशक्तिको परिचालन जस्ता पक्षमा विश्लेषण गरेको छैन । गत आर्थिक वर्ष र यस आर्थिक वर्षमा गरेका सम्भाव्यता अध्ययन/डि.पि.आरको विवरण निम्नानुसार रहेका छन्ः

क्र. सं.	नाम कार्यक्रमको नाम	परामर्शदाता	स्वीकृत बजेट	खर्च रकम	अध्ययनवाट निर्धारण भएका आयोजनाको लागत	कार्यान्वयनको अवस्था
गत वर्षको						
१	भू उपयोग सम्वन्धी योजना निर्माण	पिकासो कन्सल्ट्यान्ट प्रा.लि.	२००००००	१९१५०३७	-	कार्यान्वयन
२	आवधिक योजना निर्माण	ह्युमन डेभलोपमेन्ट एण्ड रिसर्च सेन्टर नेपाल प्रा.लि.	२००००००	११८२५४५	-	कार्यान्वयन
३	अन्तरधार्मिक शान्ति पार्क अन्तर सास्कृतिक संग्रालय टुक्रे पर्यापर्यटन सभाहलको इन्टेरियर डिजाइन	फोरसाइट आर्किटेक्चर प्रा.लि.	२००००००	१९६८४६०	२८४२९२२०९	अन्तरधार्मिक शान्तिपार्क निर्माण बहुबर्षिय ठेक्काअन्तरधार्मिक शान्तिपार्कका लागि बजेट बिनियोजन भएको
यो बर्षको						
१	नगर यातायात गुरु योजना	प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा . लि	१००००००	४८०२५०	१२६१४३४४२४३	कार्यान्वयन भइरहेको
२	राजारानी आरुबोटे सडक कालोपत्रे	आरम्भ इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा. लि .	१००००००	४३८४९७	४९८०७०१३८	बजेट मागका लागि प्रदेश सरकारमा प्रस्ताव
३	नगर पर्यटन गुरुयोजना निर्माण	पिकासो कन्सल्टेन्ट प्रा लि	१००००००	५३७३८५		कार्यान्वन
४	Gesi Audit	ह्युमन डेभल्पमेट प्रा लि	१०००००	९९४४०		कार्यान्वयन
५	IEE Report	ग्रिन डिसिजन कन्सल्टिङ प्रा लि	५०००००	४९२६८०	-	कार्यान्वयन
६	प्रस्तावित प्रशासकीय भवनका लागि माटो परीक्षण खर्च	जेएम ग्रुप	३०००००	१९३२३०		परीक्षण सम्पन्न
७	दशशैया अस्पतालको संक्षिप्त बातावरणीय अध्ययन	पवन दुत इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा लि	५०००००	३८४२००		परीक्षण सम्पन्न
८	राजस्व सबलीकरण कार्यक्रम	प्रयास प्रारम्भ प्रा लि	५०००००	४८०४७६		कार्यान्वयन
९	मध्यमकालीन खर्च संरचना निर्माण	ह्युमन डेभल्पमेट प्रा. लि.	५०००००	४९७२००		कार्यान्वयन
	यस वर्षको जम्मा			**३६०३३५८**		

४५ आन्तरिक आय व्यवस्थापन

४५.१

आय अनुमान - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रू.७,७१,४९,६२६।- प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रू.३,६८,०७,३८२।- हजार अर्थात अनुमानको ४७.७१ प्रतिशत प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य सम्भावित स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाउन र राजस्व आय वृद्धि गर्नु पर्दछ ।

४५.२ **आन्तरिक आय** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
३०२५९९६७९	३६८०७३८२	१२.१६

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १२.१६ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

४५.३ **आन्तरिक राजस्व अनुमान तथा असुली** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । यो वर्ष पालिकाले निम्नानुसार रु.७,७१,४९,६२६।- आन्तरिक आम्दानी गर्ने लक्ष्य राखेकोमा रु.३,६८,०७,३८२।- आम्दानी गरेकोले लक्ष्यको तुलनामा ५२.२९ प्रतिशत घटी आम्दानी गरेको देखियो । शीर्षकगत अनुमान र असुलीको विवरण निम्नानुसार रहेको छ:

क्र.सं.	आम्दानी शीर्षक	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत
१	सम्पत्ति कर	३५०००००.००	१११४८८२.९९	३१.८५
२	भुमिकर/मालपोत	७०००००.००	१९२३८५९.६९	२७.४८
३	वहाल कर	२०००००.००	१२१५३७९.००	६०.७७
४	वहाल विटौरी कर	२५०००००.००	१२५०८६७.००	५०.०३
५	पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	८५०००००.००	४२१५१२६.००	४९.५९
६	कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	६२६०००.००	६४४५०.००	१०.३०
७	अन्य कर	४१०००००.००	१७६३५०७.००	४३.०१
८	सरकारी सम्पत्तिको वहालबाट प्राप्त आय	२००००.००	२५३५.००	१२.६८
९	सरकारी सम्पत्तिको बिक्रीबाट प्राप्त रकम	५००००.००	०.००	०.००
१०	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	१३५०००००.००	१९४३३३३.९०	१४३.९५
११	न्यायिक दस्तूर	२००००.००	२०८००.००	१०४.००
१२	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	५०००.००	९५९००.००	१९१८.००
१३	परीक्षा शुल्क	५०००.००	४२८५०.००	८५७.००
१४	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	६०००००.००	१६२७७३८.००	२७.१३
१५	नक्सापास दस्तुर	५९०००००.००	७०४६६१.००	११.९४
१६	सिफारिश दस्तुर	४०००००.००	१६७३९२०.८६	४१.८५
१७	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	१०५००००.००	३७९७५०.००	३६.१७
१८	नाता प्रमाणित दस्तुर	१११२०००.००	२५९८००.००	२३.३६
१९	अन्य दस्तुर	३५०००००.००	२९०२०५.००	८.२९
२०	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३०००००.००	१७०८८४५.५६	५६.९६
२१	अन्य क्षेत्रको आय	४६२५०००.००	४११७६०८.००	८९.०३
२२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	६०००००.००	३४८५४७१.००	५८.०९
२३	प्रदुषण नियन्त्रण शुल्क	१५००००.००	२६४४१८.००	१७६.२८
२४	अन्य राजस्व	९६३६६२६.००	८११५३५८.००	८४.२१
२५	व्यवसाय कर	०.००	२५९९४५.००	०.००
२६	बेरूजु	२५०००००.००	२६६१७१.००	१०.६५
जम्मा		**७७१४९६२६.००**	**३६८०७३८२.००**	**४७.७१**

माथी उल्लेखित विवरण अनुसार पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रू.७,७१,४९,६२६।- असुली हुने अनुमान गरेकोमा रू.३,६८,०७,३८२।- हजार असुली गरेको छ जुन असुली अनुमानको ४७.७१ प्रतिशत हो । कतिपय आम्दानी शीर्षकमा असुली शुन्य देखिन्छ भने कतिपय शीर्षकमा अनुमान शुन्य देखिन्छ । आय अनुमानलाई वैज्ञानिक बनाई आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न पालिकाले ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

४५.४ **राजश्वको अभिलेख** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को परिच्छेद ४ को दफा २८ ले राजश्वको अभिलेख अध्यावधिक गरी सोको लेखापरीक्षण गराउने जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुखको हुने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यस वर्षको अन्त्यमा राजश्व आम्दानीको अभिलेख सुत्रमा राख्न शुरु गरे तापनि सो अघिको राजस्व असुलीको दैनिक राजश्व आम्दानी खाता (म.ले.प.फा.नं. १०२), राजस्व आम्दानीको गोस्वारा खाता (म.ले.प.फा. नं. १०५), राजस्व आम्दानीको दैनिक नगद प्राप्त गोस्वारा खाता (म.ले.प.फा. नं. १०६), राजस्व आम्दानीको दैनिक बैङ्क भौचर प्राप्त गोस्वारा खाता (म.ले.प.फा. नं. १०७) राखेको देखिएन । पालिकाले अनिवार्य रुपमा राख्नुपर्ने खाताहरुको प्रयोग गरी आन्तरिक आयको लेखाङ्कनलाई व्यवस्थित बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

४५.५ **सामुदायिक वनबाट आय** – स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६२ ख मा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्रि तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो कार्ययोजना बनाई पालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने तथा वन पैदावर बिक्रि वापत प्राप्त हुने रकमको १० प्रतिशत रकम सम्बन्धित पालिकाको संचितकोष जम्मा गर्नुपर्ने उल्लेख छ ।प्राप्त विवरण अनुसार यस पालिकाको कार्यक्षेत्र अन्तरगत ३६ सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेकोमा देहायका ७ सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिबाटमात्र रू.१९७२८६५।५० शुल्क दाखिला गरेको देखियो ।अन्य २९ सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिबाट कार्ययोजना पेश गरेको तथा वनपैदावार शुल्क असुल गरेको देखिएन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका सबै सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई कार्य योजना पेस गर्न लगाई स्वीकृत गरेको तथा वन पैदावर बिक्रि वापत प्राप्त हुने शुल्क असुली गरेको देखिएन ।कार्यक्षेत्र अन्तरगतका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहलाई जिम्मेवार वनाई हालसम्मको वक्यौतासमेत असुल गर्नु पर्दछ ।

४६ **व्यवसाय, विज्ञापन तथा घर जग्गा बहाल कर**

४६.१ **व्यवसाय कर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय कर वापत अनुमान नै नगरेकोमा रू.२,५९,९४५।- कर सङ्कलन गरेकोमा पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरूको अभिलेख अद्यावधिक गरेको छैन । जसबाट पालिकाले सङ्कलन गरेको व्यवसाय कर यथार्थ मन्न सक्ने अवस्था छैन । तसर्थ पालिकाले क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ । पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार पालिकामा २०८१ असार मसान्तसम्म २२२९ व्यवसाय दर्ता देखिएकोमा ८१८ करदाता मात्र कर तिरेको र बाँकी १४०५ व्यवसायीले कर दाखिला गरेको देखिएन । यसरी कर नबुझाउने करदाताको बृद्धिले नगरको आयश्रोतलाई समेत प्रभाव पार्न सक्ने हुँदा यसमा पालिकाले ध्यान दिई कर संकलनमा पालिका क्रियाशिल हुनु पर्ने देखिन्छ ।

४६.२ **विज्ञापन कर** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ बमोजिम पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र रहेको व्यवसायीक विज्ञापनहरूको करका दर निर्धारण र संकलन पालिकाले गर्ने व्यवस्था भए अनुसार पालिकाले यस आ.व. मा कुनै पनि कर संकलन गरेको छैन । तसर्थ पालिकाले आर्थिक ऐनमा रहेको विज्ञापनका दर अनुसार पालिका क्षेत्र भित्र रहेको व्यवसायिक विज्ञापनहरूलाई करको दायरा भित्र ल्याई कर असुल गर्नु पर्दछ ।

४६.३ **घर जग्गा बहाल कर** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५७ अनुसार पालिका क्षेत्रभित्र कुनै पनि व्यक्ति वा संस्था वा निकायले घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक रूपमा बहालमा दिएमा बहालमा लागेको रकममा घर जग्गा बहाल कर लगाइने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले बहाल कर सम्बन्धमा घर सर्वेक्षण गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गरि करको दायरामा ल्याउनु पर्नेमा सो गरेको देखिएन ।

४७ **नदीजन्य पदार्थको उत्खनन तथा बिक्री**

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको प्रावधान अनुसार दैनिक ३०० घनमिटर मात्र उत्खनन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको साथै प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन अनुसार चिसाङ् खोलाका लेटाङ,मोरङ्गी र तेली वाट दैनिकविहान ९ देखि साँझ ५बजेको समय भित्र क्रमश: ७४८८०, १३४४० र ७१२८० घ.मि उत्खनन गर्न मिल्ने उल्लेख भएअनुसार पालिकाले ५६३०६८८ क्यू फिटको प्रदेश आर्थिक ऐनअनुसार प्रति घनफुट रू. ७ ले हुने रू.३,९४,१४,८१६।- र मूल्य अभिबृद्धि कर रू.५१,२३,९२६।०८ समेत रू.४,४५,३८,७४२।०८ न्यूनतम मूल्य कायम गरी ठेक्का आव्हान गरेको देखियो । दाखिला हुन आएका ३ बोलपत्रमध्ये मूल्य अभिबृद्धि कर समेत रू.६,११,००,००१।०६ कबोल गर्ने पाथीभरा क्यारिएरको बोलअंक सबैभन्दा बढी भएकोले निजसँग सम्झौता गरेको छ । उक्त रकममध्ये मूल्य अभिबृद्धि कर वाहेकको रू.५,४०,७०,७९७।४० मा प्रदेश आर्थिक ऐनको तथा सूचनामा समेत उल्लेख गरेअनुसार एकमुष्ठ दाखिला गरेवापत १० प्रतिशत छुट दिई ४,८६,६३,७१७।६६ विभाज्यकोषमा दाखिला गरेको छ । सो रकमको ४० प्रतिशतले हुने रू.१,९४,६५,४८७।- प्रदेश सञ्चित कोषमा २०८०।१२।४ मा दाखिला गरेको देखिन्छ । मूल्य अभिबृद्धि कर वापतको रू.७०,२९,२०३।६६ संघीय सरकारको खातामा २०८०।११।२२ गते दाखिला गरेको देखिन्छ । नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा विक्री सम्वन्धमा देखिएका अन्य व्यहोरा निम्नानुसार छन् :

४७.१ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७ को दफा ९अनुसार साधारण निर्माणमुखी नदिजन्य पदार्थको उत्खन्न सकलन गरि घाटगद्दी क्षेत्रबाट बिक्री वितरण गर्ने क्रममा तोकिएको शर्तहरुको पालना भए नभएको अनुगमन गरि निर्देशन दिने तथा आबश्यक कारबाही पालिकाले गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट सो अनुसार अनुगमन गर्ने क्रममा विभिन्न स्थानबाट सम्झौता भन्दा समग्रमा १४४२.७५ घनमिटर नदीजन्य पदार्थ बढी उत्खनन गरेको व्यहोरा उल्लेख गरी मूल्य अभिबृद्धि कर समेत रू.४,०२,६२०।७० जरिवाना दाखिला गर्न निर्माण व्यवसायी पाथीभरा क्यारियर्सलाई २०८१।३।२४ मा पत्राचार गरेकोमा हालसम्म असुल गरेको देखिएन । उक्त रकम असुल गरी सम्बन्धित राजस्व खाताहरुमा दाखिला गर्नु पर्ने रू..

असुल गर्नुपर्ने	४,०२,६२१

४७.२ बिकास निर्माण कार्यमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा खानी जन्य पदार्थको अभाव हुन नदिई सहज आपूर्ति गर्न, यस्ता निर्माण सामग्रीको अनियन्त्रीत दोहनलाई निरुत्साहित गरि दिगो उपयोग गर्न तथा यस क्षेत्रवाट संकलन हुने राजश्वलाई व्यवस्थित गर्न नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद) वाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७ स्वीकृत भई कार्यान्वियनमा आएको छ । उक्त मापदण्डको व्यवस्था अनुसार ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापन गर्दा मापदण्डले तोके बमोजिमको कार्य योजना पालिकाबाट तयार गरि स्वीकृत गरेको देखिएन ।

४७.३ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७ अनुसार पालिकाले व्यवसायीसँग गरेको प्रत्येक सम्झौतामा कुनै किसिमको कर सेवा शुल्क र दस्तुर थप गरी लिन नपाउने र नियमानुसारको शुल्क दस्तुर कर असुल गर्दा पालिकाबाट प्रमाणित भर्पाई रसिदको आधारमा मात्र गर्ने उल्लेख छ। सो अनुसार पालिकाले प्रमाणित रसिद उपलव्ध गराए तापनि सोको भिडान र पर्याप्त अनुगमन हुन सकेको देखिएन ।

४७.४ ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड,२०७७ को दफा ९ अनुसार उत्खनन संकलन वा ढुवानी कर्ताले संकलन वा ढुवानी गरेको परिणामको दैनिक पटके उत्पादन बिक्री वा ढुवानी गरेको परिणामको अभिलेख अनुसुचि ४ (क) बमोजिम र दैनिक गरेको बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तेरिज अनुसुची ४ (ख) बमोजिम राख्नु पर्नेमा नराखेकोले तोकिएको नाकावाट संझौता अनुसारको परिमाण भित्रमात्र उत्खनन् भएको एकिन गर्ने आधार रहेन ।

४८ **राजस्व दाखिला**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन २०७६ को दफा २७ र २८ मा प्रचलित कानुनबमोजिम नेपाल सरकारलाई प्राप्त हुने राजश्व तथा अन्य सरकारी रकम कार्यलयमा प्राप्त भएपछि सोही दिन तथा सोही दिन सम्भव नभए सोको भोलिपल्ट र सो समयमा सम्भव नभए महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको स्विकृत म्याद भित्र प्रचलित ढाँचामा लेखा राखी बैंक दाखिला गर्नुपर्ने अन्यथा १० दिन

ढिला भए १० प्रतिशत जरिवाना र त्यसपछि १० प्रतिशत जरिवानाका साथै विभागिय कारवाहि हुने व्यवस्था छ। पालिकाभित्रका ९ वडाहरुमध्ये केहि वडाको असुली दाखिला भिडान गर्दा असुल गरेको राजश्व दाखिला गरेता पनि ढिला दाखिलामा पूर्ण सुधार भएको नदेखिएकोले यसमा पालिकाले सुधार गरी समयमै राजस्व दाखिला गर्न लगाउनु पर्दछ ।

४९ फोहोर मैला व्यवस्थापन

पालिकाको आर्थिक ऐन अनुसार नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका घर , व्यवसाय, पसल होटल र सरकारी कार्यालय लगायत विभिन्न दरले फोहोर मैला व्यवस्थापन शुल्क वार्षिक रुपमा असुल गर्ने व्यवस्था गरेको छ। शुल्क असुलीको लागि पालिकाले प्रत्येक करदाताको पहिचानको लागी कार्ड वितरण गरि शुल्क असुल गर्ने कार्यको सुरुवात गरेता पनि यसमा सहभागिको एकिन विवरण पालिकाले तयार गरेको देखिएन । फोहोरमैला व्यवस्थापन तिर्ने, तिरेका र तिर्नु पर्नेको अभिलेख अध्यावधिक नगरेका कारण यसवाट पालिकालाई प्राप्त हुनु पर्ने रकम एकिन गर्न सकिएन । अभिलेख अध्यावधिक गरि यस्तो शुल्क नियमित असुल गरि फोहोर व्यवस्थापनको खर्चको श्रोतलाई दिगोपना दिनु पर्दछ ।

५० पदाधिकारीलाई दोहोरो सुविधा

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ मा अधिकार प्राप्त अधिकारीले सरकारी रकम खर्च गर्दा दोहोरो नपरेको यकिन गरी खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले २०७९ बैशाख ३० मा भएको स्थानीय निर्वाचनबाट निर्वाचित वडा नं.९ का जनप्रतिनिधि वडा सदस्य श्री हरिमाया वि.क. मिति २०७९ जेठ ३१ को जिल्ला समन्वय समिति मोरङको निर्वाचनमा जि.स.स. सदस्यमा निर्वाचित भएकोमा पदाधिकारी सुविधा वापत पाउने मासिक सुविधा निरन्तर रुपमा भुक्तानी दिई रहेको देखियो । जिल्ला समन्वय समितिको सदस्यमा निर्वाचित पदाधिकारीले जिल्ला समन्वय समितिबाटै आफ्नो सुविधा पाउनेमा पालिकाबाट समेत भुक्तानी भएकोले दोहोरो सुविधा भुक्तानी भएको देखियो । यसरी दोहोरो सुविधा वापत २०७९ असार देखि २०८१ साउनसम्म २५ महिनाको मासिक रु.१०,०००।- का दरले रु.२,५०,०००।- र चाडपर्व भत्ता वापत २ वर्षको प्रतिवर्ष रु.१०,०००।- का दरले रु.२०,०००।- गरी जम्मा रु.२,७०,०००।- मा एक प्रतिशत सामाजिक सुरक्षा कर कट्टी गरी रु.२,६७,३००।- दोहोरो सुविधा भुक्तानी भएको छ । यसरी दोहोरो सुविधा वापत भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धित पदाधिकारीबाट असुल गर्नु पर्ने रु..

असुल गर्नुपर्ने	२,६७,३००

५१ सम्झौताभन्दा बढी भुक्तानी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकम खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम भुक्तानी दिन आवश्यक बिल,भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले चुरेमा सामुदायिक वनसँग साहकार्य गरी १० हजार चिउरीका बिरूवा रोपण तथा संरक्षण कार्यक्रम अन्तर्गत चिउरी हेरालुका लागि लेटाङ नगरपालिका वडा नं.१ का काली बहादुर मगरलाई २०८० भाद्र १९ को कार्यपालिकाले २०८० साउन १७ गतेबाट लागु हुने गरी नियुक्ति गरेको सम्झौतामा उल्लेख छ । पालिकाले गो.भौ.नं.११५-२०८०/०६/१० बाट रु.२०,०००।- बजेट खर्च लेखी एक प्रतिशत सामाजिक सुरक्षा कर कट्टी गरी रु.१९,८००।- श्रावण र भाद्र महिनाको पारिश्रमिक वापत भुक्तानी दिएको छ । यसरी २०८० साउन १७ बाट लागु हुने गरी नियुक्ति भएका चिउरी हेरालुलाई श्रावण महिनाको पुरा अवधीको भुक्तानी दिएकोले १६ दिनको रु.५,२८०।- बढी भुक्तानी भएको छ । यसरी सम्झौताभन्दा बढी भुक्तानी दिएको रकम सम्बन्धितबाट असुल गर्नु पर्ने रु.

क्रम	कर्मचारीको नाम	असुली रकम
५१.१	काली बहादुर मगर	५,२८०

असुल गर्नुपर्ने	५,२८०

५२ अवकाश कर्मचारीको बढी भुक्तानी

स्व. सहायक चौथो डिक बहादुर मगर मिति २०५४।१।१९ मा नियुक्ति भै २०८०।१।१९ मा राजीनामा स्वीकृत भएकोमा निजलाई भौचर नं ३-२०८०।१।१८ बाट रु.२१लाख, भौचर नं ३-२०८०।५।२७ बाट रु.२,०३,२९३।-, भौचर नं. ४-२०८०।६।१० बाट रु.८,५२,२०१।– कर्मचारी कल्याणकारी कोषबाट र ११६७-२०८१।३।२३ बाट रु.१० लाख (भौचर प्रमाणित नभएको) समेत जम्मा रु.४१,५५,४९४।– भुक्तानी दिएको श्रेस्ता परीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन्:

(क) निजले २६ वर्ष सेवा अवधि सेवा गरेकोमा आखिरी तलब रु.४०,५८१।- का दरले १८० दिन घर बिदा, ३१२ दिन विरामी विदा रहेकोले निजले पाउने सुविधा रकम रु.४१,४९,७१३।- हुनुपर्नेमा रु.४१,५५,४९४।- भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी भएको रु.५,७८१।-असुल गर्नुपर्ने रु.

(ख) आयकर ऐन, २०५८ मा अवकास पछि भुक्तानीको ५ प्रतिशतले कर लाग्ने व्यवस्था छ । निजले प्राप्त गरेको रकममा कर रकम रु.१,८२,३०८।८५ (आय रु.४१,४९,७१३।-, घटाउन पाउने रु.५,०३,५३६।-) कट्टा गर्नुपर्नेमा रु.१,०३,८८७।- कर कट्टा गरेकोले घटी कर कट्टा भएको रकम रु.७८,४२१।८५ असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	८४,२०३

५३ बढी भुक्तानी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकम खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम भुक्तानी दिन आवश्यक बिल,भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले मोरङ मिडिया हाउसलाई नगरपालिकाको गतिविधिहरू सम्बन्धी भिडियो उत्पादन तथा प्रशारण वापत मिति २०८० फाल्गुन ९ मा रु.३,९३,२४०।- भुक्तानी दिने गरी सम्झौता भएकोमा मिडिया हाउसले पेश गरेको खर्चको विवरण अनुसार रु.३,७२,९००।- मात्र खर्च भएको देखिन्छ । यसरी मिडियाले नै पेश गरेको खर्च विवरणभन्दा रु.२०,३४०।- बढी भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धित मिडियाबाट असुल गर्नु पर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२०,३४०

५४ प्रमाण पेश नगरेको

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकम खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम भुक्तानी दिन आवश्यक बिल,भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले देहायबमोजिम भुक्तानी दिँदा आवश्यक प्रमाण कागजात संलग्न भएको नदेखिएकोले कैफियतमा उल्लेख भए अनुसारको प्रमाण कागजात पेश गर्नु पर्ने रु.

भौचर नं र मिति	विवरण	भुक्तानी पाउनेको नाम	रकम	कैफियत
१५३४-२०८१/०३/२४	खेलकुद सामाग्री वडा नं.५ (भलिवल ६ वटा, भलिवल नेट २ वटा, क्रिकेट ब्याट ३ वटा, क्रिकेट वल डिउज ४ वटा, फुटबल १८ वटा, फुटबल नेट १ वटा, क्रिकेट ग्लोव्स २ जोर, क्रिकेट स्टाम्प ६ वटा, क्रिकेट किड व्याग २ थान र क्रिकेट हेलमेट २ वटा)	श्री मोहन इन्टरप्राइजेज	९८७०५	खरिद तथा वडाले दाखिला फारममा दाखिला गरेको प्रमाण संलग्न गरेको खरिद गरिएका सामाग्री खरिदको आवश्यकता एकिन नगरी बजेट व्यवस्था भएकै आधारमा खरिद गरेको देखिएकोले सो सामाग्री वितरण गरी प्रमाण पेश गर्नु पर्ने ।
११६२-२०८१/०३/०२	वडा नं.४ बाट डस्वीन ६० लिटरको १४६ थान वितरण (हिमाल टोल विकास संस्थालाई ३५ थान, गंङ्गे चोक तिनकुने टोल विकास संस्थालाई ४० थान, शान्ती भगवती टोल विकास संस्थालाई ४० थान, बैद्ध संगम टोल विकास संस्थालाई १० थान र आकाश दर्जी १० थान अन्यलाई १/१ थान गरी १४१ थान मात्र वितरणको भरपाई पेश)	जय पाथीभरा फर्निसिङ्ग सेन्टर	१९७९७६	विभिन्न १० व्यक्ति तथा संस्थालाई वितरण गरेको केही टोल विकास संस्थालाई ठूलो परिमाणमा वितरण भएकोमा प्रयोग भए नभएको अनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन पेश नगरेकोले साथै बाँकी ५ थान वितरणको भरपाई समेत पेश नगरेकोले सो वितरणको भरपाई र अनुगमन गरी प्रयोग भएको विवरण समेत खुल्ने अनुगमन प्रतिवेदन पेश हुनु पर्ने ।
८४३-२०८०/१२/१६	वडा नं.३ बाट डस्वीन ६० लिटरको २१९ थान खरिद गरी वितरण गरेको	जय पाथीभरा फर्निसिङ्ग सेन्टर	२९६९६४	विभिन्न व्यक्ति तथा संस्थालाई वितरण भएकोमा प्रयोग भए नभएको अनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन पेश नगरेकोले अनुगमन गरी प्रयोग भएको विवरण समेत खुल्ने अनुगमन प्रतिवेदन पेश हुनु पर्ने ।
१३५१-२०८१/०३/१६	सामुदायिक वनलाई सञ्चालन सहयोग	पंचकन्या सामुदायिक वन उ.स.	५००००	बजेट खर्च लेखी भुक्तानी दिएको तर श्रेस्तासाथ कुनै कागजात संलग्न नरहेकोले खर्चलाई पुष्टी गर्ने प्रमाण कागजात पेश गर्नु पर्ने ।
१४९३-२०८१/०३/२३	सामुदायिक वनलाई सञ्चालन सहयोग	बसन्त सामुदायिक वन उ.स.	५००००	
जम्मा			**६९३६४५**	

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **९९,९२०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **५०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **९९,४४०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	६,९३,६४५

५५ **सिसिक्यामरा जडान**

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **१३९,६९४**

सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५६ **नर्म्स भन्दा बढी भुक्तानी**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१५** को निर्णयले रू **४,०८०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१५** को निर्णयले रू **१०,२००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१५** को निर्णयले रू **९,६९०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१५** को निर्णयले रू **२,९७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

५७ **पशु शाखातर्फ**

५७.१ **घाँसको बीउ खरिद**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१५** को निर्णयले रू **५२,९७०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

५७.२ आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७, ८८ र ८९ मा भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पशुपंक्षिहरुमा विभिन्न खोप लगाएवापत भ्याक्सिनेटर माधव निरौलालाई न.पा. चालु भौचर नं ४५-२०८१।३।२ बाट रु.४६,७५०।- र प्रदेश चालु भौचर नं १९-२०८१।३।२ बाट रु.३,८६,३५०।– गरी जम्मा रु.४,३३,१००।- पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा १५ प्रतिशत मात्र कर कट्टा गर्नुपर्नेमा १ प्रतिशत मात्र कर कट्टा गरेको देखिएकोले घटी कर रकम रु.५८,४६८।- असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	५८,४६८

५८ **औषधी खरिद तथा व्यवस्थापन**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा पच्चीस लाख रुपैयाँसम्मको औषधीजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष सिलबन्दी एवं सोझै खरिद पक्रिया अवलम्बन गरी देहायबमोजिम रु.१७,१४,९४८।- को औषधी खरिद गरेको छ ।

भौचर नं	**शीर्षक**	**आपूर्तक**	**खरिद विवरण**	**भुक्तानी रकम**	**खरिद विधि**
२	न.पा. स्वास्थ्य चालु	केवलेश्वर मेडि सेल्स	अत्यावश्यक औषधी खरीद	३०००००.००	सोझै
९४	संघीय ससर्त चालु	राम लक्ष्मण फार्मेसी	आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधी खरिद	१४१४९४८.००	ठेक्का
जम्मा				१७१४९४८.००	

यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोराहरु निम्नानुसार छनः

क) पालिकाले अन्तरगतका विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुका लागि माग र आवश्यकताका आधारमा औषधी सम्बन्धी खरिद योजना तर्जुमा गरी स्वीकृत योजना बमोजिम औषधी खरिद गरेमा आदर्शतम् परिमाणमा औषधी खरिद गर्न सकिन्छ। पालिकामा कुन औषधी कति परिमाणमा खरिद गर्ने हो सो सम्बन्धमा कुनै योजना नै तयार नगरी पटक पटक विभिन्न शीर्षकबाट औषधी खरिद गरेको देखिन्छ। पालिकाले औषधी खरिद गर्दा खरिद गर्नुपर्ने आवश्यक्ता पुष्टयाई नगरी फरक फरक दरमा खरिद गरेको देखिन्छ । यसरी पुष्ट्याई सहित आवश्यकता निर्धारण नगरी विभिन्न बजेट शीर्षकबाट औषधी खरिद गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

ख) खरिद गरेका उक्त औषधी कुन औषधी कम्पनीबाट उत्पादन भएको हो र सोको मूल्य राष्ट्रिय पत्रपत्रिकामा प्रकाशन समेत भएको देखिएन। जसका कारण आपूर्ति भएका औषधी डब्लु.एच.ओ. सर्टिफाइड भए नभएको सम्बन्धमा यकिन हुन सक्ने अवस्था रहेन । साथै औषधीको उत्पादन मिति ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधी बिक्रीको लागि होइन भनी खुलाएको प्रमाण समावेश भएको देखिएन ।

ग) आपूर्ति भएका औषधी जिन्सी दाखिला हुनुअघि स्पेशिफिकेशन अनुसार भए/नभएको खुलाएको पाइएन। जसकारण औषधीको गुणस्तर सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन ।

घ) औषधीको जिन्सी कितावमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी बाँध्ने नगरेको,

ङ) औषधीको खर्च घटाउँदा माग फारामको आधारमा घटाउनु पर्नेमा एकमुष्ट घटाउने गरेको । साथै भौतिक रुपमा औषधी हस्तान्तरण नगर्दै जिन्सीबाट हस्तान्तरण गरी मौज्दात घटाउने गरेको ।

औषधीको मौज्दात प्रणाली स्तरीय हुन सो को प्राप्ति र निकासा विच सन्तुलन कायम रहनु पर्दछ । Authorised stock level, Emergency order point औषधी प्राप्त हुने समय, Load time maximum consumption आइटम, Minimum Consumption आइटमको आधारमा खरिद प्राप्ति एवं मौज्दात अवस्थाको निर्धारण गर्नुपर्नेमा गरेको छैन । आवश्यकताको आधारमा खरिद र प्राप्ति प्रकृया निर्धारण नगरेको हुँदा मौज्दातको अवस्था अधिकतम रुपले त्रुटि एवं बढी समेत देखिन सक्छ । साथै मौज्दातमा अधिक औषधी रहँदा म्याद समाप्त हुन सक्ने र सेवा प्रवाहमा असर हुने सम्वाभना रहेकोले औषधीको माग पहिचान गरी खरिद र खर्च विच सन्तुलन कायम गर्न पर्दछ भने Pushing system लाई निरुत्साहित गरी जनतालाई निशुल्क स्वास्थ्य सेवा पुर्‍याउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ । साथै तोकिएको गुणस्तर अनुसारकै औषधी प्राप्त भए नभएको यकिन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधीको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधीहरु जिम्मेवारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ ।

५९ शिक्षातर्फ

५९.१ **निजी शिक्षक** - अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ मा स्थानीय तहलाई स्वीकृत दरबन्दी भित्रका शिक्षकको तलब भत्ताका लागि ससर्त अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ । पालिकाले ससर्त अनुदान अन्तर्गत दरबन्दी भित्रका प्राथमिक शिक्षक, निम्न माध्यमिक शिक्षक, माध्यमिक शिक्षक तथा प्रारम्भिक बाल विकास शिक्षकहरुबाट पठन पाठन कार्य सञ्चालन गरी निजहरुको तलब भत्तामा खर्च लेखेको अतिरिक्त २१ वटा विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार शीर्षकमा बजेट विनियोजन गरी निजी शिक्षक नियुक्ति गरी निजहरुको तलब भत्ता वापत यस वर्ष रु.१५,६८,९७५।- निकासा दिएको देखियो । यसरी दरबन्दी स्वीकृत नगरी निजी शिक्षक नियुक्ति गरी विद्यालयलाई निकासा दिएको अनियमित रु.

अनियमित भएको	१५,६८,९७५

५९.२ **डायरी खरिद** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ३९(१०) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने विल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले भौचर नं २२-२०८०।११।२० बाट छात्रासँग उपमेयर कार्यक्रम अन्तर्गत प्रति गोटा रु.२४९।७३ का दरले १६०० डायरी छपाई गरी रु.३,९९,५६८।- खर्च लेखेकोमा १२०० मात्र वितरणको भरपाई पेश गरेको हुँदा बाँकी ४०० थान वितरण भरपाई पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९९,८९२

५९.३ **घटी कर कट्टा** - आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ (१) मा बैठक भत्ता, पटके रुपमा गरिएको अध्यापन गराए वापतको भुक्तानीमा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले भौचर नं ५९-२०८१।३।१८ बाट लेटाङ क्याम्पसलाई रु.१५ लाख अनुदान उपलब्ध गराएकोमा उक्त रकमबाट क्याम्पसले प्राध्यापकहरुलाई अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गरे वापत प्रति पिरियड रु.४,५००।- का दरले भुक्तानी दिएको देखिन्छ । ऐनको व्यवस्था बमोजिम उक्त भुक्तानीमा १५ प्रतिशत कर कट्टा गर्नुपर्नेमा १ प्रतिशत मात्र कर कट्टा गरेकोले घटी कर रकम असुल गर्नुपर्ने रु.

शिक्षकको नाम	**भुक्तानी गरेको रकम**	**कट्टा गर्नुपर्ने कर रकम**	**असुल गर्नुपर्ने कर रकम**
सहायक क्याम्पस प्रमुख श्री राम प्रसाद बराल	५४६००	८१९०	७६४४
उप प्राध्यापक श्री ऋषिराम अधिकारी	३२१००	४८१५	४४९४
उप प्राध्यापक श्री ढाका प्रसाद आचार्य	५०१००	७५१५	७०१४
उप प्राध्यापक श्री रमेश न्यौपाने	३२१००	४८१५	४४९४
जम्मा			**२३६४६**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१५** को निर्णयले रू **४,४९४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	२३,६४६

६० **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

स्थानीय तहमा सुचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्युनतम रोजगारीको प्रत्याभुत गराउन एवम् सामुदायिक पुर्वाधारहरूको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उदेश्यले स्थानीय तहमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सन्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत यस पालिकाका ९ वडामा विभिन्न २६ योजना सञ्चालन गरेको छ । यस बर्ष ७७ जना बेरोजगार व्यक्तिलाई नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम दैनिक ज्याला रू.५७७।- र स्थानीय तहमा कायम भएको अदक्ष कामदारको ज्याला दररेटको असी प्रतिशतले कायम हुन आउने रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सोही दर कायम हुनेछ भन्ने व्यवस्था भए बमोजिम सोही अनुसार योजनामा बेरोजगार व्यक्ति संलग्न गराई रू.६९ लाख ३२ हजार श्रमिकको ज्यालामा भुक्तानी गरेको छ । पालिकाको नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भएता पनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिदैन ।

६१ **कर कट्टी**

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७, ८८ र ८९ मा भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले देहायबमोजिम भुक्तानी गर्दा नियमानुसार कट्टा गर्नुपर्ने रकमभन्दा घटी कर कट्टा गरेको देखिन्छ । घटी कर कट्टा गरेको रकम असुल गर्नुपर्ने रु.

भौचर नं र मिति	**उपभोक्ता समितिको नाम**	**भुक्तानी रकम**	**कट्टा गर्नुपर्ने कर रकम**	**कट्टा गरेको रकम**	**घटी रकम**
१८३-२०८०।१०।२९	वडा नं ४ कल्भर्ट निर्माण उपभोक्ता समिति	२०००००	३११२।३३	५२५	२५८७

असुल गर्नुपर्ने	२,५८७

६२ **हेभी इक्विपमेण्टको प्रयोग**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को उपनियम (९) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा सामान्यताः डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ग्रेडर जस्ता हेभी मेशिनरी प्रयोग गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ । सो नियमावलीको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य भनी उल्लेख भएको रहेछ भने सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिसमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिई त्यस्ता मेशिन प्रयोग गर्न सकिने उल्लेख छ । पालिका अन्तर्गत सञ्चालित अधिकांश सडक निर्माण तथा मर्मतसँग सम्बन्धित योजनाका उपभोक्ता समितिहरूले डोजर, एक्साभेटर लगायतका हेभी मेशिन प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो । योजनाको सम्पुर्ण कार्यको लागि मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने गरी लागत अनुमान तयार गरेको अवस्थामा समेत उक्त कार्य उपभोक्ता समितिबाट गराएको तथा नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिश गराई नगर कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सहमति लिएको पाइएन। यसका उदाहरणहरू यसप्रकार छन्:

भौचर नं. र मिति	**उपभोक्ता समितिको नाम**	**बिल पेश गरेको निर्माण व्यवसायीको नाम**	**बिल रकम (मूल्य अभिवृद्धि कर सहित)**	**पालिकाले भुक्तानी गरेको रकम**
८८-२०८०।७।२२	गैरी टोल नौले गाउँ कृषि सडक मर्मत तथा निर्माण उपभोक्ता समिति	जे.वि. भैरव मल्टिपर्पोज कम्पनी प्रा.लि.	२३१७६५	२३८१५०
१०२-२०८०।८।२४	ज्यामिरे बाटो मर्मत सम्भार उपभोक्ता समिति	डि.जे.निर्माण तथा ढुवानी सेवा प्रा.लि.	२६९७५८	१११५६८८
१०६-२०८०।८।२८	कुवा पानी सडक मर्मत उपभोक्ता समिति	हार्दिक ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	२१४१५५	२१४१५५
१०७-२०८०।८।२८	किसे झरना सडक उपभोक्ता समिति	हार्दिक ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	१३३०३४।०४	१३३०३५
१०९-२०८०।९।१	जाँते अँधेरी धापशिखर बाटो मर्मत उपभोक्ता समिति	डि.जे. निर्माण तथा ढुवानी सेवा प्रा.लि.	६५०८१३	६५०८१३
११०-२०८०।९।३	मुल सडक मर्मत सम्भार उपभोक्ता समिति	हार्दिक ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	६७३३४५।०३	६७३३४५
१४१-२०८०।१०।५	सिङ्गो वारङ्गि शाखा मोटर बाटो सरसफाई उपभोक्ता समिति	पाथिभरा कन्स्ट्रक्सन	३३९४२१।९४	१०२१५००
		जे.वि. भैरव मल्टिपर्पोज कम्पनी प्रा.लि.	१८३९६४	
		राजारानी निर्माण सेवा प्रा.लि.	५३६३३८।६८	
१६६-२०८०।१०।१६	छोटीटार लामिटार जोड्ने बाटो स्तरोन्नती निर्माण उपभोक्ता समिति	राजारानी निर्माण सेवा प्रा.लि.	११२१२०।५२	९७०००
१७१-२०८०।१०।१८	श्री जनसहयोग स्माईली सिंचाई उपभोक्ता समिति	शिव निर्माण सेवा	४७९४७७।०८	४७९०००
१८१-२०८०।१०।२८	लालझोडा भालुखोप सडक निर्माण उ.स.	श्री अम्बे पाथिभरा कन्स्ट्रक्सन	५३७५९२।९८	४८५०००

६३ **घटी लागत साझेदारी**

तराई-मधेश समृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७९ को दफा ५ मा आयोजना सञ्चालनका लागि कार्यक्रमको तर्फबाट अधिकतम सत्तरी प्रतिशत र स्थानीय तहको न्यूनतम तीस प्रतिशत लागत सहभागिता रहने साथै उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन गरिने

आयोजनाको हकमा स्थानीय लागत साझेदारीसहितको कुल स्वीकृत बजेटको कम्तीमा दश प्रतिशत रकम उपभोक्ता समितिबाट लागत सहभागिता व्यहोर्नु पर्ने उल्लेख छ । साथै आयोजना कार्यान्वयनका आधारमा भुक्तानी हुने कुल लागतको बढीमा दुई प्रतिशतले हुन आउने रकम कन्टिन्जेन्सी वापत छुट्याउन सक्ने व्यवस्था छ । पालिकामा तराई मधेश समृद्धि कार्यक्रम अन्तर्गत अघिल्लो आर्थिक वर्षमा सञ्चालित रु.३०,४४,५८७।- लागत अनुमान रहेको लक्ष्मी सेवा समाज सामुदायिक भवन निर्माण कार्यको २०८०।५।३० सम्म प्रथम पटक र २०८०।८।३० सम्मको लागि दोस्रो पटक म्याद थप गरी कार्य गराएको छ । यस आर्थिक वर्षमा रु.३१,०१,७२०।६५ (२ प्रतिशत रु.६०,८१८।- कन्टिन्जेन्सी सहित) को कार्यसम्पन्न भएको उक्त निर्माण कार्यको अघिल्लो आर्थिक वर्षमा संघीय ससर्त अनुदानबाट रु.२४,३८,४७५।- खर्च लेखि भुक्तानी दिएको देखिन्छ। निर्देशिका बमोजिम तीस प्रतिशत लागत सहभागिता कट्टा गरी संघीय ससर्त हस्तान्तरित कार्यक्रम शीर्षकबाट रु.२१,७१,२०४।– मात्र खर्च लेख्नुपर्नेमा रु.२४,३८,४७५।– खर्च लेखेकोले रु.२,६७,२७०।- घटी लागत साझेदारी गरेको देखिन्छ । घटी लागत साझेदारी गरेको रकम संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गरी प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२,६७,२७०

६४ **सिंचाई पैनि मर्मत**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने विल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनुपर्ने उल्लेख छ ।पालिकाले भौचर नं ४४३-२०८१।३।२० बाट नेपाल प्लाष्टिक प्रा.लि.लाई वडा नं १ सिंचाई पैनि मर्मत वापत रु.२२,०००।- भुक्तानी दिएको देखिन्छ । उक्त खर्च प्रमाणित गर्ने प्रमाण कागजात श्रेस्तासाथ संलग्न नभएकोले खर्च पुष्टि गर्ने प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२२,०००

६५ **वडा नं २ र ९ वडा कार्यालय घेराबार (LM/MOR/NCB/W/03/2080-81)**

पालिकाले वडा नं २ र ९ वडा कार्यालय घेराबारको रू.३६,१०,१२८।१४ को लागत अनुमान रहेको निर्माण कार्य गर्न डायमण्ड सिन्धु सप्लायर्स एण्ड विल्डर्स प्रा.लि.(६०९७४६८५५)सँग २०८०।९।१३ मा रू.२६,५५,३९८।९३ (मू.अ.कर सहित र पिएस बाहेक) को सम्झौता भएको थियो। उक्त कार्यको रू.२६,९८,१८५।-(पिएस रु.४९,२४०।३७ सहित) कार्यसम्पन्न भई भुक्तानी भएको देखिन्छ । श्रेस्ता परीक्षण गर्दा देखिएको प्रमुख व्यहोरा निम्नानुसार छन्:

एज विल्ट ड्र्इङ्ग पेश नभएको : पालिका र निर्माण व्यवसायीबिच भएको सम्झौताको सर्तको बुँदा नं ७१.२ मा निर्माण कार्यसम्पन्न भएको ३० दिनभित्र एज विल्ट ड्र्इङ्ग पेश गर्नुपर्ने र यसको लागि रु.२०,०००।- रोक्का राख्नुपर्ने उल्लेख छ। उपर्युक्त निर्माण कार्यको अन्तिम बिल २०८१।३।२१ मा भुक्तानी दिएकोमा लेखापरीक्षण अवधि २०८१।८।१० सम्म पनि एज विल्ट ड्र्इङ्ग पेश भएको पाइएन । तसर्थ एज बिल्ट ड्रईङ्ग पेश नभएकोले सर्त वमोजिम एज विल्ट ड्र्इङ्ग तयार गराई सोको प्रमाण पेश हुनु पर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२०,०००

६६ **लेटाङ कानेपोखरी सडक मर्मत (LM/MOR/NCB/W/10/2079-80)**

पालिकाले लेटाङ कानेपोखरी सडक मर्मत कार्यको लागि निर्माण व्यवसायी मत्स्य पोखरी कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्ससँग मिति २०८०।३।१७ मा मिति २०८०।३।२० भित्र सम्पन्न गर्ने गरी रु.५८,२२,२५३।९७ को सुरु सम्झौता गरेकोमा भेरिएशन पश्चात रु. रु.६०,७४,३८९।४९(भेरियशन पश्चात मूल्य अभिवृद्धि कर र पिएस समेत) कायम भएको छ । समयमा कार्यसम्पन्न नभएकोले सभाबाट २०८०।८।३० सम्म म्याद थप भई मिति २०८०।८।२२ मा रु. रु.६०,४८,०६७।९३ कार्य सम्पन्न भएको छ । लेखापरीक्षणको क्रममा स्रेस्ता परीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन्:

६६.१ **सम्झौता विपरीत पेस्की -** निर्माण व्यवसायी र पालिकाबिच भएको सम्झौताको बुँदा नं.५७.१ मा अग्रिम पेस्की भुक्तानी दिने व्यवस्था गरेको देखिँदैन। पालिकाले भौचर नं ४३-२०८०।६।१६ बाट रु.५ लाख पेस्की भुक्तानी दिएकोमा भौचर नं ५५-२०८०।६।३० बाट उक्त पेस्की रकम फर्स्यौट भएको देखिन्छ । सम्झौताको सर्त विपरित पेस्की दिने कार्यमा नियन्त्रण गर्नु पर्दछ ।

६६.२ **कार्यसम्पन्न पश्चात बिमा** - निर्माण व्यवसायीसँग भएको सम्झौतामा निर्माण कार्य सुरू हुने मिति देखि डीफेक्ट ल्याविलिटी पिरियडसम्मको बिमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । मिति २०८०।८।२२ मा कार्यसम्पन्न भएको निर्माण कार्यको भौचर नं १२२-२०८०। १०।४ बाट अन्तिम बील रु.४,४१,९९५।- भुक्तानी दिएको देखिन्छ । निर्माण व्यवसायीले निर्माण कार्य सुरु गरेको मिति देखिको बिमा गराउनुपर्नेमा निर्माण कार्य सम्पन्न पश्चात अन्तिम बिल भुक्तानी लिने समयमा २०८० माघ २ देखि २०८० फाल्गुण ३० सम्मको बिमाको कागजात संलग्न गरी पालिकाले बिमा वापत रु.२९,४९८।०६ भुक्तानी दिएको देखिन्छ । निर्माण कार्यसम्पन्न पश्चातको मिति देखि लागु हुने गरी गरेको बिमाको भुक्तानी दिएको रकम असुल गर्नुपर्ने रु.

क्रम	कर्मचारीको नाम	असुली रकम
६६.२.१	मत्स्य पोखरी कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	२९,४९८

असुल गर्नुपर्ने	२९,४९८

६७ प्रोग्राम अपडेट

पालिकाले देहायबमोजिमको निर्माण कार्यको लागि निर्माण व्यवसायीसँग गरेको सम्झौताको शर्तमा निश्चित समयमा निर्माण कार्यको प्रोग्राम अपडेट पेश गर्नुपर्ने र प्रोग्राम अपडेट पेश गर्न ढिलाई भएमा निश्चित रकम रोक्का राख्ने गरी सम्झौता गरेकोमा निर्माण व्यवसायीले सम्झौतामा उल्लिखित समयमा प्रोग्राम अपडेट पेश नगरेतापनी सम्झौता बमोजिम रकम रोक्का राखेको देखिएन । निर्माण कार्यको सम्झौता बमोजिम प्रोग्राम अपडेट पेश नगर्ने निर्माण व्यवसायीको रकम सम्झौता बमोजिम रोक्का राख्नु पर्नेमा सो नगरी भुक्तानी दिएको नियमसम्मत नदेखिएको रु.

क्र.सं.	ठेक्का नं	योजनाको नाम	निर्माण व्यवसायीको नाम	प्रोग्राम अपडेट पेश गर्नुपर्ने अवधी	ढिलो पेश गरेमा रोक्का राख्नुपर्ने रकम
१	LM/MOR/NCB/W/03/80-81	वडा नं २ र ९ वडा कार्यालय घेराबारा	डायमण्ड सिन्धु सप्लायर्स एण्ड बिल्डर्स प्रा.लि.	४५ दिन	२५०००
२	LM/MOR/NCB/W/04/80-81	विभिन्न सडक मर्मत	बारजी कन्स्ट्रक्सन	४५ दिन	२५०००
जम्मा					५००००

क्रम	कर्मचारीको नाम	असुली रकम
६७.१	अनियमित	५०,०००

अनियमित भएको	५०,०००

६८ ल्याब परीक्षण खर्च

नगरपालिका र देहायबमोजिमको निर्माण व्यवसायीबीच भएको सम्झौताको जनरल कण्डिशन अफ कन्ट्राक्टको गुणस्तर नियन्त्रण खण्डमा प्रोजेक्ट मेनेजरले निर्माण व्यवसायीलाई निर्माण कार्यको स्पेशिफिकेशनमा उल्लेख नभएको कुनै कुराको गुणस्तर परीक्षण गर्न निर्देशन गरेमा र उक्त परीक्षण कार्यमा निर्माण व्यवसायीले गरेको कार्यको गुणस्तरमा कुनै कमजोरी नदेखिएको अवस्थामा गुणस्तर परीक्षण खर्च वापतको रकमको भुक्तानी निर्माण व्यवसायीलाई दिनुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले निर्माण व्यवसायीलाई स्पेशिफिकेशनमा उल्लेख भएको भन्दा फरक परीक्षणको आदेश गरेको तथा निर्माण व्यवसायीले त्यस्तो प्रकारको परीक्षण गरेको प्रमाण वेगर नियमित रूपमा निर्माण व्यवसायीले गर्नु पर्ने गुणस्तर परीक्षण वापत दावी गरेको रकम प्रोभिजनलसमबाट भुक्तानी दिएको देखियो । सम्झौताको सर्त विपरित भुक्तानी दिएको रकम असुल गर्नु पर्ने रू.

क्र.सं.	ठेक्का नं	निर्माण व्यवसायीको नाम	योजनाको नाम	भुक्तानी रकम
१	LM/MOR/NCB/W/15/78-79	पैजो कन्स्ट्रक्सन	घुम्ति लामिटार सडक कालोपत्रे क्रमागत	२२६००
२	LM/MOR/NCB/W/03/2080-81	डायमण्ड सिन्धु सप्लायर्स एण्ड विल्डर्स प्रा.लि. (६०९७४६८५५)	वडा नं २ र ९ वडा कार्यालय घेराबारा	३०००
३	LM/MOR/NCB/W/04/2080-81	बारजी कन्स्ट्रक्सन	विभिन्न सडक मर्मत	७९१०
	जम्मा			**३३५१०**

असुल गर्नुपर्ने	३३,५१०

६९ प्रिमिक्समा बढी भुक्तानी

सडक विभागको Standard Specification for Road and Bridge Works को clause no. 1310 मा प्रिमिक्सको मोटाई 20mm हुने उल्लेख छ । पालिकाले देहायबमोजिमको ठेक्का अन्तर्गत सडक निर्माण कार्यमा प्रिमिक्स कार्पेटिङ गर्दा 30mm मोटाई राखी देहायबमोजिमको बढी परिमाणको भुक्तानी दिएको देखिन्छ । नर्म्समा उल्लेख भएभन्दा बढी मोटाई नापजाँच गरी भुक्तानी दिएको नियमित नदेखिएको रु.

क्र.सं.	ठेक्का नं	योजनाको नाम	निर्माण व्यवसायीको नाम	भुक्तानी दिएको परिमाण घ.मि.	भुक्तानी दिनुपर्ने परिमाण घ.मि.	बढी परिमाण घ.मि.	दर प्रति घ.मि.	रकम	मूल्य अभिवृद्धि कर सहितको रकम
१	LM/MOR/NCB/W/05/79-80	त्रिवेणी मार्ग र शितल मार्ग कालोपत्रे	बारजी कन्स्ट्रक्सन	३११.०२	२०७.३५	१०३.६७	१४५००	१५०३२१५	१६९८६३३
२	LM/MOR/NCB/W/15/78-79	घुम्ति लामिटार सडक कालोपत्रे	पैजो कन्स्ट्रक्सन	२२०.०२	१४६.६८	७३.३४	१३०००	९५३४२०	१०७७३६५
३	LM/MOR/NCB/W/17/78-79	डाँडागाउँ सडक निर्माण	बारजी कन्स्ट्रक्सन	२१०.१५	१४०.१	७०.०५	१५०००	१०५०७५०	११८७३४७
	जम्मा								**३९६३३४५**

अनियमित भएको	३९,६३,३४५

७० फरक नर्म्सको प्रयोग

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १० मा सार्वजनिक निकायले स्वीकृत नर्म्सको आधारमा निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । भवन निर्माण कार्यको लागि शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभागबाट प्रकाशित भवन निर्माण सम्बन्धी नर्म्स तथा सडक निर्माणका लागि सडक विभागको नर्म्सको आधारमा दर विश्लेषण गरी लागत अनुमान तयार गर्नुपर्छ। पालिकाले देहायबमोजिमको कार्यको भुक्तानी दिँदा पालिकाको दर विश्लेषणभन्दा फरक (भवन निर्माणतर्फको) दरले भुक्तानी दिएको देखियो । जसबाट देहायबमोजिम बढी भुक्तानी भएको देखिएकोले उक्त रकम असुल हुनुपर्ने रु.

भौचर नं र मिति	भुक्तानी पाउनेको नाम	निर्माण कार्यको नाम	काम	भुक्तानी हुनुपर्ने दर प्रति घ.मि.	भुक्तानी भएको दर प्रति घ.मि.	बढी दर प्रति घ.मि.	परिमाण घ.मि.	बढी भुक्तानी
१९-२०८०। ५।२७	श्री अर्जुन पौडेल	त्रिशुली टोलमा ढल मर्मत सम्भार कार्य	पिसिसि १: २ : ४	९६२२.२८	१०५४१.८१	९१९.५३	७.२	६६२१
५०-२०८०। ६।२५	श्री रमेश खनाल	ड्रेन तथा ढल मर्मत कार्य	पिसिसि १: २ : ४	९६२२.२८	१०५४१.८१	९१९.५३	४.०५	३७२४
	जम्मा							**१०३४५**

असुल गर्नुपर्ने	१०,३४५

७१ **निर्माण स्थल विवाद**

सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ६ मा सार्वजनिक निकायले निर्माण स्थलको व्यवस्था नभई बोलपत्र आह्वान गर्न नहुने उल्लेख छ। पालिकाले ठेक्का नं शिक्षा विकास मार्ग LM/MOR/NCB/W/04 को निर्माण कार्यको लागि बारजी कन्स्ट्रक्सनसँग २०८०।१२।१९ मा रु.१,०९,१९,८८०।२५ मा सम्झौता गरेकोमा पेस्की रकम रु.१९,०३,९७१।- र २०८१।३।१४ मा प्रथम बिल रु.१८,९५,६८७।- भुक्तानी दिएकोमा निर्माण स्थलको जग्गा तथा सोको सिमाना विवादको कारण म्याद थप भएको र लेखापरीक्षण अवधिमा उक्त निर्माण कार्य स्थगित रहेको जानकारी प्राप्त भएको छ । निर्माण स्थलको व्यवस्था नगरी बोलपत्र आह्वान गरी कार्य सुरु गर्दा निर्माण कार्यमा अवरोध उत्पन्न भई लागत बढ्न जाने, खर्च रकमको प्रतिफल प्राप्त नहुने, समयमा कार्य सम्पन्न नहुने तथा भविष्यमा उक्त कार्य सम्पन्न गर्नको लागि बजेटको सुनिश्चितता समेत हुन नसक्ने भएकोले निर्माण स्थलको व्यवस्था नगरी बोलपत्र आह्वान गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

७२ **बढी भुक्तानी**

सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ९७(४)मा उपभोक्ता समितिलाई निर्माण कार्यको वा सेवाको काम दिंदा लागत अनुमानमा रहेको मूल्य अभिवृद्धि कर, ओभरहेड कन्टिन्जेन्सी रकम र जनसहभागिताको अंश कट्टा गरेर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले रु.१०,८३,२८३।- लागत अनुमान भएको धिमाल दरबार निर्माण कार्यको लागि धिमाल धार्मिक स्थल निर्माण उपभोक्ता समितिको १०.४५ प्रतिशत रु.१,१३,२८३।३४ लागत साझेदारीमा कार्य गरेकोमा कन्टिन्जेन्सी बाहेक रु.१०,५०,३०९।- को कार्यसम्पन्न भएको देखिन्छ । कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन बमोजिम उपभोक्ता समितिको १० प्रतिशत लागत साझेदारी कट्टा गरी ९० प्रतिशत रु.९,४०,५५१।७१ मात्र भुक्तानी दिनुपर्नेमा भौचर नं ३४२ र ३४७ बाट रु.९,९६,११४।-(कन्टिन्जेन्सी रु.२९,८९२ सहित) भुक्तानी भएको देखिएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२५,६७०

७३ **बढी भुक्तानी (LM/MOR/NCB/W/05/2079-80)**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ मा सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक जापजाँच गरी नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी दिनुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले मत्स्य पोखरी कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्सलाई प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको तला थप निर्माण कार्यको अन्तिम बिलसम्म साइट क्लियरेन्सको रु.४९,९९९।- भुक्तानी दिएकोमा उक्त कार्यको नापी किताबमा ०.५ काम मात्र भएको देखिन्छ । साइट क्लियरेन्सको रकम रु.४९,९९९।– को ०.५ ले हुन आउने रु.२५,०००।– मात्र भुक्तानी दिनुपर्नेमा बढी रु.२४,९९९।– भुक्तानी दिएको देखिएकोले बढी भुक्तानी रकममा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर रु.३,२५०।- समेत गरी रु.२८,२४९।- असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२८,२४९

७४ **बढी परिमाण भुक्तानी**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले भौचर नं ११२-२०८०।९।५ बाट जे.बि. भैरव मल्टिपर्पोज कम्पनीलाई साझा संस्था घेराबार निर्माण कार्यको रु.४,३७,१९५।– भुक्तानी दिएको छ । पुरानो वालमा चौडाई बढाई लम्बाई थप गर्ने कार्य गर्दा सोलिङ र पिसिसि थप गरेको कार्यको मात्र नापजाँच गरी भुक्तानी दिनुपर्नेमा पुरानो वालको सोलिङ र पिसिसिको कार्यको समेत नापजाँच गरी भुक्तानी दिएको देखिएकोले देहायबमोजिम बढी परिमाणको भुक्तानी दिएको रकम असुल गर्नुपर्ने रु.

कार्य	**भुक्तानी हुनुपर्ने परिमाण (घ.मि.)**	**भुक्तानी भएको परिमाण (घ.मि.)**	**फरक परिमाण (घ.मि.)**	**दर प्रति घ.मि.**	**बढी भुक्तानी मूल्य अभिवृद्धि कर सहित**
स्टोन सोलिङ	१.०५	२.४५	१.४	२१००	३३२२
पिसिसि	०.५३	१.२३	०.७	९५००	७५१५
जम्मा					**१०८३७**

असुल गर्नुपर्ने	१०,८३७

७५ बढी भुक्तानी

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिले निर्माण कार्यको बिल भरपाई र खर्च प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात उपभोक्ता समितिको बैठकबाट अनुमोदन गराई सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नुपर्ने साथै सार्वजनिक निकायबाट प्राप्त रकम र जनसहभागिताबाट व्यहोरिएको श्रम, नगद वा जिन्सी समेत कुल खर्चको विवरण सार्वजनिक निकायमा पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले भौचर नं. १७१-२०८०।१०।१८ बाट श्री जनसहयोग स्माईली उपभोक्ता समितिलाई पैनी मर्मत कार्यमा शिव निर्माण सेवाको बिल संलग्न गरी रु.४,७९,०००।– भुक्तानी दिएको छ । माटो खन्ने कार्यको ५७३३.२० घनमिटरको प्रति घनमिटर भ्याट सहित रु.८३।६२ का दरले लागत अनुमान तयार गरी सोही बमोजिम भुक्तानी दिएकोमा उपभोक्ता समितिले पेश गरेको माइन्यूटमा उक्त कार्य शिव निर्माण सेवालाई प्रतिघण्टा रु.३,०००।- का दरले काम गराउने निर्णय भएको देखिन्छ । सडक विभागको नर्म्स अनुसार माटो खन्ने कार्यको लागि ६ घण्टामा ३६० घनमिटर माटो खन्ने कार्य गर्न सकिने भएकोले उक्त ५७३३.२० घनमिटर माटो खन्न ९५.५५घण्टा लाग्ने देखिन्छ । उपभोक्ता समितिले गरेको निर्णयानुसार पैनि मर्मत कार्यको लागि ९५.५५ घण्टाको रु.३,०००।- को दरले रु.२,८६,६५०।- भ्याट सहित रु.३,२३,९१४।५० मात्र खर्च हुने देखिएकोमा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन अनुसारको बिजक संलग्न गरी भुक्तानी गरेको देखिएकोले उपभोक्ता समितिले उक्त कार्य गर्दा लागेको खर्च रकम भन्दा बढी भुक्तानी हुन गएको रकम रु.१,५५,०८५।- असुल गर्नुपर्ने रु.

क्रम	**कर्मचारीको नाम**	**असुली रकम**
७५.१	श्री जनसहयोग स्माईली उपभोक्ता समिति	१५५,०८५

असुल गर्नुपर्ने	१,५५,०८५

७६ ठेक्काको म्याद थप

ठेक्का सम्झौतामा भेरियसन आदेश र असामान्य अवस्था (क्षतिपुर्तीजन्य घटना) को आधारमा म्याद थप गर्न सकिने व्यवस्था छ । समय नियन्त्रणको लागि ठेक्का सम्झौतामा कार्यतालिका अध्यावधिक गर्नुपर्ने, म्याद थप गर्नुपर्ने घटनाको पूर्व जानकारी दिनुपर्ने, म्याद थप गर्ने घटनाले पारेको प्रभावको आधारमा दिनगन्तीका आधारमा म्याद थप गर्नुपर्ने, ठेक्काको काम गर्दा डेली डायरी राख्नुपर्ने र म्याद समाप्त हुनुभन्दा २१ दिन अघि म्याद थपको लागि निवेदन दिनुपर्ने व्यवस्थाहरु छन् । तर म्याद थप गर्दा सम्झौताको उक्त व्यवस्थाको सट्टा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२० को आधारमा अन्य कारणहरु देखाइ थप गरिन्छ । सम्झौता अनुसार कार्यतालिका अध्यावधिक गर्ने, पूर्व जानकारी दिने, डेली डायरी राख्ने र दिन गन्तीका हिसाबले म्याद थप गर्ने अभ्यास छैन । ठेक्का

बन्दोबस्त तेस्रो त्रैमासिकमा गर्ने र अविरल वर्षाको कारण देखाई म्याद थप गर्ने गरेको छ । पहिलो पटक थपिएको म्यादमा कार्य नगर्ने ठेक्काको पुनः पटक पटक म्याद थप गर्ने गरेको छ । ठेक्का अविधभित्र ठेक्काको कार्य सम्पन्न गर्नुपर्नेमा पटक पटक म्याद थप गर्दा पनि कार्य सम्पन्न नगरी तपसिल अनुसार ५ ठेक्काको भुक्तानी रु.१४ करोड ६१ लाख २२ हजार खर्च भई काम अधुरो रहेको देखिन्छ । निर्माण व्यवसयीलाई पटक पटक सम्झौता विपरीत म्याद थपको सुविधा दिने तर खरिद कानुन र सम्झौता अनुसार ठेक्का सम्पन्न नगराउने कार्यालयहरुको कमजोरीका कारण ठेक्काहरुको म्याद बढ्दै गई अधुरा ठेक्काहरुको संख्या बढेको र सेवाग्राहीले प्रतिफल प्राप्त गर्न नसकेको अवस्था सृजना भएको छ । सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९ र ६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२०(११) र १२८ अनुसार ती ठेक्काहरुको पेश्की जमानत प्राप्ती गर्ने, ठेक्का अंकको बढीमा १० प्रतिशत सम्म पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ती लगाउने, ठेक्का तोड्ने, कार्यसम्पादन जमानत प्राप्ती गर्ने, कालोसूचीमा राख्ने र काम पूरा गर्न नपुग रकम भराउने व्यवस्था छ । निर्माण व्यवसयीलाई पटक पटक सम्झौता विपरीत म्याद थपको सुविधा दिने तर खरिद कानुन र सम्झौता अनुसार ठेक्का सम्पन्न नगराउने कार्यालयहरुको कमजोरीका कारण ठेक्काहरुको म्याद बढ्दै गई अधुरा ठेक्काहरुको संख्या बढेको र सेवाग्राहीले प्रतिफल प्राप्त गर्न नसकेको अवस्था सृजना भएको छ। खरिद कानुन र ठेक्का सम्झौता अनुसार काम नगर्ने निर्माण व्यवसायीलाई म्याद थपमा निरुत्साहित गरी ठेक्काको म्यादभित्र कार्य सम्पन्न गराउनु पर्दछ । केही ठेक्काहरुको म्याद थपको स्थिति तपसिल अनुसार छ ।

क्र.सं.	निर्माण कार्य	निर्माण व्यवसायी	सम्झौता मिति	सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति	पेस्की वाँकी	यो वर्ष सम्मको खर्च	भौतिक प्रगति
1	शिक्षा विकास मार्ग कालोपत्रे	बारजी कन्सट्रक्सन	२०८०।१२।१९	२०८२।०१।३० (म्याद थप सहित)	१८५३९७१	१८९५६८७	१७.३६
२	कोल्डस्टोरेज भवन निर्माण	सयपत्री मल्टिपर्पोज कम्पनी प्रा.लि	२०७८।०९।२१	२०८०।०६।३० (म्याद थप सहित) कालोसुचीमा रहेको।	०	५१२८०१८	४४.२०
३	राजारानी ताल सौन्दर्यकरण योजना	सि.एम. स्लेट. जोशी. जे.भी.	२०७८।०२।३१	२०८१।०४।३० (म्याद थप सहित)	०	४२८५७६२० प्राइस एडजस्मेन्ट समेत	९८.९२
४	दश शैया अस्पताल निर्माण कार्य	प्रेरा एच.एम कन्सट्रक्सन	२०७८।०४।१८	२०८२।०२।३० (म्याद थप सहित)	७६७४४८५	६२९९५१७० प्राइस एडजस्मेन्ट समेत	६२.००
५	समला खानेपानी आयोजना	काविल कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	२०७९।०१।२८	२०८१।०३।१५	०	३३२४५४५२।६५	९७.४१

७७ **ननफाइलर**

मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १८(१) बमोजिम करदाताले प्रत्येक महिना आफूले बुझाउनु पर्ने कर रकम स्वयं निर्धारण गरी सो महिना समाप्त भएको पच्चीस दिनभित्र कर अधिकृत समक्ष वा हुलाकबाट रजिष्ट्री गरी वा विद्युतीय माध्यमबाट तोकिए बमोजिम कर विवरण पेश गर्नुपर्नेछ । यस्तो विवरण सो महिनामा कर लाग्ने कारोबार गरेको वा नगरेको जेसुकै भए तापनि पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै दफा १८(१ख) मा मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण पेश गर्ने र पठाउने कार्यविधि विभागले निर्धारण गरे बमोजिम हुने व्यवस्था रहे अनुसार विद्युतिय पान विवरण हेर्दा निम्नानुसारको फर्मले यस पालिकासँग आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कारोवार गरेकोमा त्रैमासिक रुपमा विवरण पेश गर्नुपर्नेमा सो नगरी हालसम्म पनि कर विवरण पेश नगरेको देखियो । आगामी भुक्तानीमा पालिकाले मू.अ.कर समायोजन गरेको प्रमाण संलग्न गरेर मात्र भुक्तानी दिनु पर्दछ ।

गो.भौ.नं.-मिति	निर्माण व्यवसायी/ फर्म	प्यान नं.	ननफाइलर मिति	१३ प्रतिशत मु°अ° कर	भुक्तानी (७०% मु°अ° कर)
५ र ६-२०८०।४।३०	पैंजो कन्स्ट्रक्सन	६०९८१४७२१	Non-filer since 2080/T/2	२९४१८४	२०५९२९
९२ र ९३-२०८०।७।२३				५११०३३।२२	३५६६५४।२२
	जम्मा				**५६२५८३।२२**

७८ शीतभण्डार निर्माण

लेटाङ नगरपालिकालले रू. १४४११०५८।४८ (मुल्यअभिवृद्धि कर समेत) लागत अनुमान रहेको शीतभण्डार निर्माण गर्न निर्माण व्यवसायी सयपत्री मल्टिपर्पोज कम्पनी प्रा.ली. बेलबारीसँग २०७९।३।३० सम्म कार्य सम्पन्न गर्ने गरी २०७८।९।२१ मा मुल्यअभिवृद्धि कर समेत रू. ९९७४१६०।१५ खरिद सम्झौता गरेको थियो । निर्माण व्यवसायीले समयमा कार्य सम्पन्न नगरेकोले कार्य पालिकाको २०८०।३।९ को निर्णयले २०८०।६।३० सम्म म्याद थप गरेको देखिन्छ । भेरिएशनबाट उक्त कार्यको संशोधित सम्झौता रू.१०५९१७६८।४३ कायम भएको, निर्माण व्यवसायीले जम्मा रू.५१२८०१८।२३ को कार्य मात्र सम्पन्न गरेको र पालिकाले खरिद सम्झौता अन्त्य गरी निर्माण व्यवसायीलाई सार्वजनिक खरिद ऐनको दफा ६३ बमोजिम कालोसुचीमा राखेको अवस्था छ । उक्त खरिद सम्झौता सम्वन्धमा देखिएका थप व्यहोरा निम्नानुसार छन् :

७८.१ **सम्झौताको अन्त्य र दायित्व -** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९(७) मा सार्वजनिक निकायसँग खरिद सम्झौता गर्नेले सम्झौता बमोजिम काम सुरु नगरेमा, सुरू गरी बीचैमा छोडेमा वा सम्झौता बमोजिम कामको प्रगति नगरेमा सार्वजनिक निकायले त्यस्तो सम्झौता जुनसुकै बखत अन्त्य गर्न सक्ने र उपदफा ८ मा उपदफा ७ बमोजिम सम्झौता अन्त्य भएमा सो काम बापत राखिएको पुरै जमानत जफत हुने र सम्झौता अन्त्य भएको कारणले सम्झौता बमोजिम बाँकी रहेको कार्य पूरा गर्न आवश्यक पर्ने रकम सम्झौता बमोजिम कार्य नगर्ने बोलपत्रदाताबाट सरकारी बाँकी सरह असुल गरी दफा ६३ बमोजिम कालोसुचीमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले निर्माण व्यवसायीसँग गरेको सम्झौतामा भएको व्यवस्था बमोजिम बाँकी कार्य रू.७९,०४,९४५।११ को लागत अनुमान तयार गरी सो रकम सरकारी बाँकी सरह असुल गरिने गरि कालोसुचीमा राख्न पत्र संख्या २०८०।०८१ च.नं.१३३३ मिति २०८०।१०।१७ बाट लेखी पठाएको पाईयो । ऐनको व्यवस्था अनुसार कार्यालयले तयार गरेको लागत अनुसारको रकम सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गर्नु पर्ने रु.

क्रम	कर्मचारीको नाम	असुली रकम
७८.१.१	सयपत्री मल्टिपर्पोज कम्पनी प्रा.लि., बेलबारी	७,९०४,९४५.११

असुल गर्नुपर्ने	७९,०४,९४५.११

७८.२ **निर्माण प्रकृया सुरू नगरेको -** पालिकाले सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९(७) बमोजिम ठेक्का अन्त्य गरेकोमा सो निर्माण कार्य गर्नको लागि दफा ५९(९) को व्यवस्था अनुसार निर्माण कार्यको लागि प्रकृया अघि बढाएको छैन। सार्वजनिक खरिद कानुन बमोजिम निर्माण कार्य प्रकृया अगाडी बढाउनु पर्दछ ।

७९ सिमाभन्दा बढीको खरिद

सार्वजनिक खरिद ऐन,२०६३ को दफा ८ बमोजिम प्रतिस्पर्धा सिमित नहुने गरी खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ मा रु.१० लाख सम्मको खरिद कार्य सोझै गर्न सकिने र रु.१० लाखभन्दा माथि रु.२० लाखसम्म सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट र सोभन्दा माथि बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै सोझै खरिद कार्य गर्दा एक आर्थिक वर्षमा सीमाभन्दा बढीको खरिद गर्न नहुने एवं एउटा आपूर्तिकर्तासँग एक पटक वा पटक पटक गरी रु.१० लाख भन्दा बढी सोझै खरिद

गर्न नहुने उल्लेख छ । पालिकाले यो वर्ष नियमावलीले तोकेको सीमाभन्दा बढीको खरिद कार्य एउटै आपूर्तिकर्ताबाट गरेको नियमसम्मत नभएको रु.

बजेट उपशीर्षक	भुक्तानी पाउनेको नाम	प्रयोजन	भुक्तानी रकम
चालु	निलकंठ घडी रेडियो विक्री सेन्टर	विभिन्न इलेक्ट्रोनिक्स सामाग्री खरिद	१२२०४९७
चालु	किसान एग्रो ट्रेडर्स	विभिन्न तरकारीको बिउ विजन खरिद	१३२२९७१
जम्मा			**२५४३४६८**

अनियमित भएको	२५,४३,४६८

८० **वडा नं १ फर्निचर खरिद**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ९५ मा कार्यालयले प्रमुखले आफ्नो कार्यालयमा खरिद गरेको जिन्सी मालसामानको विवरण र मूल्य समेत खुलाई सम्पत्ति तथा जिन्सी किताबमा आम्दानी बाँधी लगत अद्यावधिक गर्नु,गराउनु पर्ने उल्लेखछ । पालिकाले भौचर नं ४५५- २०८१।३।२१ बाट १ नं वडा कार्यालयको फर्निचर खरिद गरी लक्ष्मी फर्निसिङ सेन्टरलाई रु.९९,४४०।- भुक्तानी गरेकोमा खरिद गरेका जिन्सी सामानहरु वडा कार्यालयलाई खर्च निकासा गरी दिएको देखिएकोले उक्त जिन्सी सामान पालिकाको जिन्सीमा एकीकृत लगत राखी तथा PAMS मा अद्यावधिक गरी प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

मालसामानको नाम	परिमाण	मूल्य
अफिस टेबल	१	११३००
अफिस टेबल Double Drawer	१	१८०८०
रिभल्भिङ कुर्सी	१	१४१२५
रिभल्भिङ कुर्सी	१	११८६५
कुर्सी	३९	४४०७०
जम्मा		९९४४०

प्रमाण पेश नगरेको	९९,४४०

८१ **प्राविधिक नापजाँच**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (५) मा खर्च लेख्दा खर्चको बिल भर्पाइ लगायत खर्चको पुष्टि गर्ने प्रमाण संलग्न राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले यो वर्ष देहाय अनुसारको निर्माण सामग्री खरिद गरी भुक्तानी गरेको छ । यसरी खरिद गरिएका मालसमानहरु वडाको सिफारिसको आधारमा नगर प्रमुखको आदेशमा पटक पटक विभिन्न व्यक्ति तथा उपभोक्ता समितिलाई फरक फरक परिमाणमा वितरण गरी सोको स्वीकृति कार्यपालिकाबाट समेत भएको देखियो । यसरी सामान खरिद गरी वितरण गरिएता पनि निर्माणसंग सम्बन्धित उक्त सामग्रीहरु प्रयोजन अनुसारको ठाउँमा र तोकिएको परिणाममा उद्देश्य अनुसार प्रयोग भएको सम्बन्धमा प्राविधिकबाट नापजाँच तथा अनुगमन गरेको प्रतिवेदन बेगर नै कार्यपालिकाबाट खर्चको अनुमोदन गरेको देखियो । निर्माण सामग्रीहरु प्रयोजन अनुसारको ठाउँमा र तोकिएको परिणाममा उद्धेश्य अनुसार प्रयोग भएको प्राविधिक नापजाँचको प्रमाण सहितको अनुगमन प्रतिवेदन पेश हुनु पर्ने रु.

भौचर नं र मिति	खरिद गरेको सामग्री	परिणाम	रकम
११३-२०८०।०९।०६	Machine made hexagonal gabion box	ग्याबिन बक्स ७०० (३* १ * १) Partition 1400m2	३५१८३७९

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-३१** को निर्णयले रू **८८६,७२३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-३१** को निर्णयले रू **४९९,००८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-३१** को निर्णयले रू **२९५,६८६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-३१** को निर्णयले रू **३८०,२२२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	३५,१८,३७९

८२ **ठेक्का नं. LM।MOR।NCB।W।२।२०८०।०८१**

अन्तरधार्मिक शान्ति पार्क निर्माण : पालिकाले अन्तरधार्मिक शान्ति पार्क निर्माण गर्न रू.७,९९,९२,४२४।८७ को लागत अनुमान तयार गरी पालिकाले प्रकाशन गरेको बोलपत्रको सूचनाअनुसार दाखिला हुन आएका ९ बोलपत्रमध्ये प्राविधिक पक्षको मूल्याङ्कनबाट ७ बोलपत्र छनौट भएको देखिन्छ । आर्थिक पक्षको मूल्याङ्कन समेतबाट सारभुत रूपमा प्रभावग्राही ठहर भएको रू.६,०८,८६,५४३।६७ कबोल रकमको बोलपत्र स्वीकृत गरी बोलपत्रदाता फुलमुन डेभलपर्स प्रा.लि. सँग २ वर्ष ६ महिनाभित्र सम्पन्न गर्ने गरी २०८१।१।२३ मा खरिद सम्झौता गरेको छ । यो वर्ष सङ्घीय समपुरक अनुदानको गोश्वारा भौचर नं. २९।२०८१।१।२३ बाट रू.५०,००,०००।- र ४४८।२०८१।३।२० बाट रू.२६,५१,०००।- समेत रू.७६,५१,०००।- पेस्की भुक्तानी भएको छ । उक्त पार्क निर्माण सम्वन्धमा निम्नानुसारका प्रमुख व्यहोरा देखिएको छ :

८२.१ **प्रोग्राम अपडेट :** कार्यालय र निर्माण व्यवसायी फुलमुन डेभलपर्स बीच भएको खरिद सम्झौताको वोलपत्र सम्बन्धी कागजातको एस.सी.सी. अन्तरगत जी.सी.सी. ३४ मा ठेक्का गरेको मितिले १५ दिनभित्र प्रोग्राम स्वीकृतिको लागि पेस गर्नुपर्ने, प्रत्येक १५ दिनभित्र कार्यक्रम कार्यान्वयन तालिका अद्यावधिक (प्रोग्राम अपडेट) गर्नु पर्ने र ढिलो गरी पेश गरेमा सो वापत सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार रू.१०,०००।- रोक्का राखिने उल्लेख छ । लेखापरीक्षणको क्रममा निर्माण व्यवसायीले अद्यावधिक कार्यक्रम कार्यान्वयन तालिका पेश गरेको देखिएन । कार्यालयले निर्माण व्यवसायीले सम्पादन गरेको काम र कार्यतालिका तुलना गरी प्रगति अवस्थाको सम्वन्धमा अभिलेख राखेको छैन । निर्माण व्यवसायीले सम्झौताको सर्त अनुसार अद्यावधिक कार्यक्रम पेस नगरेकोले प्रगति अवस्था मूल्याङ्कन गर्न सक्ने अवस्था रहेन । सम्झौता अनुसार निर्माण व्यवसायीले प्रोग्राम अपडेट पेश नगरेको अवस्थामा भुक्तानीमा रकम होल्ड गरी भुक्तानी दिनु पर्नेमा सो नगरेकोले प्रोग्राम अपडेट पेश नगरी भुक्तानी भएको रकम निमयसम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	१०,०००

८२.२ **बिडवण्ड असुल नगरेको :** पालिकाले प्रकाशन गरेको बोलपत्रको सूचनाअनुसार दाखिला हुन आएका ९ बोलपत्रमध्ये हिमालयन/ पिहु र राज कन्सट्रक्सन जेभीको बोलपत्र साथ पेश गरेको अनुभवको प्रमाणपत्र सक्कली नभएकोले नगर कार्यपालिकाको २०८०।१२।२ को निर्णय अनुसार उक्त जे भी लाई कालोसूचीमा राखि कारवाही गर्न लेखी पठाए अनुसार सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले निजलाई कालोसूचीमा राखेको देखिन्छ । निज फर्मले ठेक्का प्राप्त गर्न गैर कानूनी अभ्यास गरेकोले उक्त फर्मले राखेको बीडवण्ड असुल गर्नु पर्नेमा गरेको देखिएन । कानूनी प्रकृया पुरा गरी उक्त बिडवण्ड वापतको रू.१९,९९,९१०।- जफत गरी प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रू..

प्रमाण पेश नगरेको	१९,९९,९१०

८३ **ठेक्का नं. LM।MOR।NCB।W।१।२०८०।०८१**

मुर्चुङ्गी खोला पुल - पालिकाले मुर्चुङ्गी खोलामा पुल निर्माण गर्न रू.३,७८,४६,८६६।२७ को लागत अनुमान तयार गरी २०८०।५।१२ मा प्रकाशन गरेको बोलपत्रको सूचना अनुसार दाखिला हुन आएका ८ बोलपत्रमध्ये रू.२,८७,५६,५०३।२१ कबोल गर्ने शेर्पा हेना सुनामी जे. भी. बोलपत्र सम्झौताको प्रकृया चलिरहेको अवस्थामा कालोसूचीमा परेको कारण उक्त बोलपत्र मूल्याङ्कनबाट हटाई दोस्रो क्रममा रहेको आर.के./सुजल/बी.बी.जेभीको रू.२,९७,६८,१०१।७६ को बोलपत्र स्वीकृत गरी निर्माण व्यवसायी आर.के/सुजल/ बी.बी.जेभीसँग १वर्ष ६ महिनाभित्र सम्पन्न गर्ने गरी २०८०/०९/०५ मा रू.२९,७६,८०१।७६ को खरिद सम्झौता गरेको छ । यो वर्ष प्रदेश समपुरक अनुदानको गोश्वारा भौचर नं.६।२०८०।१०।७ र १६।२०८१।३।२ बाट रू.४८,७८,५००।- पेस्की भुक्तानी भएको छ । कार्यालयको अभिलेख अनुसार निर्माण कार्यको भौतिक प्रगति १ प्रतिशतमात्र देखिएको छ । उक्त पुल निर्माण सम्वन्धमा निम्नानुसारका प्रमुख व्यहोरा देखिएका छन् :

८३.१ **प्रोग्राम अपडेट** - कार्यालय र निर्माण व्यवसायी आर.के/सुजल/ बी.बी.जेभी बीच भएको खरिद सम्झौताको वोलपत्र सम्वन्धी कागजातको एस.सी.सी. अन्तरगत जी.सी.सी. ३४ मा ठेक्का गरेको मितिले १५ दिनभित्र प्रोग्राम स्वीकृतिको लागि पेस गर्नुपर्ने, प्रत्येक १५ दिनभित्र कार्यक्रम कार्यान्वियन तालिका अद्यावधिक (प्रोग्राम अपडेट) गर्नु पर्ने र ढिलो गरी पेश गरेमा सो वापत सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार रू.२५,०००।- रोक्का राखिने उल्लेख छ । लेखापरीक्षणको क्रममा निर्माण व्यवसायीले अद्यावधिक कार्यक्रम कार्यान्वियन तालिका पेश गरेको देखिएन । कार्यालयले निर्माण व्यवसायीले सम्पादन गरेको काम र कार्यतालिका तुलना गरी प्रगति अवस्थाको सम्वन्धमा अभिलेख राखेको छैन । निर्माण व्यवसायीले सम्झौताको सर्त अनुसार अद्यावधिक कार्यक्रम पेस नगरेकोले प्रगति अवस्था मूल्याङ्कन गर्न सक्ने अवस्था रहेन । सम्झौता अनुसार निर्माण व्यवसायीलाई प्रोग्राम अपडेट पेश नगरेको अवस्थामा सम्झौता अनुसार रु.२५,०००।- रोक्का नराखी भुक्तानी दिएको नियमसम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	२५,०००

८३.२ **सर्त विपरित पेस्की** - पालिका र निर्माण व्यवसायी आर.के/सुजल/ बी.बी. जेभीसँग भएको पुल निर्माण सम्वन्धी खरिद सम्झौताको एससीसी अन्तर्गत जीसीसी ५७ मा निर्माण व्यवसायीले साईटमा कार्यतालिका, पेस्की जमानत र बिमा गरेको प्रमाण पेस गरेपछी काम सुरु गरेको सुनिश्चित गरी दोस्रो किस्ताको १० प्रतिशत पेस्की भुक्तानी दिने व्यहोरा उल्लेख छ । निर्माण व्यवसायीले बिमा गरेको प्रमाण र काम सुचारु गरेको प्रमाण पेस नगरेको अवस्थामा निजलाई दोस्रो किस्ताको भुक्तानी दिएकोले देखिएकोले सर्तमा भएको व्यवस्थाको पालना नगरी भुक्तानी दिएको देखिन्छ । भुक्तानी दिँदा सम्झौताको सर्तको पालना गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

८४ **ठेक्का नं. LM।MOR।NCB।W।११।२०७७।०७८**

पालिकाले राजारानी ताल सौन्दर्यीकरण कार्यको लागि न्यून कबोल गर्ने निर्माण व्यवसायी सी.एम / जोशी / स्लेट जेभीसँग २०७८।२।३१ मा २०८१।०४।३० सम्म सम्पन्न गर्ने गरी रू.५,६०,९८,११२।७९ को खरिद सम्झौता गरेको छ । भेरिएशन पश्चात संशोधित सम्झौता रू.५,६२,५४,७०३।२५ कायम भएको छ । उक्त कार्यको लागि हालसम्म रु.४,१४,९७,८९०।- भुक्तानी भएको छ । कार्यालयको अभिलेख अनुसार रू.५,६२,५४,७०३।२५ को कार्य सम्पन्न भई भौतिक प्रगति शत प्रतिशत र वित्तीय प्रगति ७६.४२ प्रतिशत देखिएको छ । वित्तीय प्रगति कम हुनुमा सम्पन्न कार्यको रू.१,४६,६७,२७७।५८ निकासा प्राप्त नभएकोले निर्माण व्यवसायीलाई भुक्तानी दिन बाँकी रहेको कारण उल्लेख गरेको छ ।उक्त निर्माण सम्बन्धमा निम्नानुसारका प्रमुख व्यहोरा देखिएको छ :

८४.१ **क्रससेक्सन नक्सा पेश नभएको** - उक्त क्षेत्रमा १,०४,२०६ घनमिटर माटो काट्ने कार्य अनुमान गरिएकोमा निर्माण कार्यको नापी किताबको आईटम ५ अनुसार ७६,९२९।०८ घनमिटर माटोको खनेको परिमाण उल्लेख गरी प्रतिघनमिटर रू.७६।६५ को दरले रू.५७,६९,६८१।१४ मा मूल्य अभिबृद्धिकर रू.७,५०,०५८।५५ समेत रू.६५,१९,७३९।६८ भुक्तानी भएको छ । उक्त कार्यको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन र क्रससेक्सन नक्शा पेश नभएको र निर्माण व्यवसायीले उक्त माटोको व्यवस्थापन गरेको साईट समेत जानकारी हुन नआएकोले काटिएको माटोको परिमाण गणना पुष्टि हुने आधार देखिएन ।

८४.२

विरूवा रोपण - राजारानी ताल क्षेत्रको सौन्दर्यकरणका क्रममा क्षति हुने वनस्पतिको सट्टामा १० हेक्टर जग्गामा विरूवा रोपण गर्न पालिकाले प्रतिहेक्टर रु.१,०८,९१०।- लागत अनुमान गरेकोमा निर्माण व्यवसायीले रु.१,००,०००।- प्रतिहेक्टर कबोल गरेको देखिन्छ । पालिकाले उक्त कार्य विनाकारण फिल्ड कण्डिसन उल्लेख गरी भेरीएशनबाट हटाएको देखियो । पालिकाले वनक्षेत्रको जग्गा आफ्नो स्वामित्वमा नल्याई निर्माण कार्य गरेको र क्षती हुने विरुवा प्रतिस्थापनको लागि लागि व्यवस्था गरिएको विरूवा रोपणको प्रावधान हटाउने गरी भेरिएशन गरेकोले पालिकाको निर्माण कार्य वातावरण मैत्री देखिएन ।

८५ **ठेक्का नं. LM।MOR।NCB।SUR।१।२०८०।०८१**

डिजिटल एक्सरे मेशीन खरिद : पालिकाले प्रतिस्पर्धाबाट छनौट भएको आपूर्तिकर्ता निक्की डिस्ट्रिव्युटर्स धरानबाट रू.२७,१२,०००।- मूल्यमा PRIMA-2 CR System, 500 MA को एक्सरे मेशीन खरिद गरेको छ । मेशिन खरिद तथा उपयोग सम्वन्धमा निम्न व्यहोरा देखियो :

८५.१ **कार्यसम्पादन जमानत**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१६** को निर्णयले रू **१३५,६००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

८५.२ पालिकाले २०८३।२।११ सम्म वारेण्टी रहेको डिजिटल एक्सरे मेशिन १ सेट खरिद गरी गोश्वारा भौचर नं. ६।२०८१।३।६ बाट निक्की डिस्ट्रिव्युटर्स धरानलाई रू.२७,१२,०००।- भुक्तानी दिएको छ । सामान २०८१।२।१४ मा डेलिभरी भई जेठ १२, २०८१ मा पोष्ट डेलिभरी ईन्सपेक्सनसमेत भएकोमा एक्सरे स्थापना तथा जडान गरी सञ्चालनमा ल्याएको छैन ।

८६ **ठेक्का नं. LM।MOR।NCB।W।१।२०७९।०८०**

पालिकाले शान्ति भगवती मा.वि. मा छात्रावास निर्माण गर्न रू.२१८४६९९१।३१ को लागत अनुमान तयार गरी न्यून कबोल गर्ने निर्माण व्यवसायी शशिधर / काविल जेभीसँग २०७८।४।१८ मा १८ महिना भित्र सम्पन्न गर्ने गरी रू. १९९१६९०२।४० को सम्झौता गरेको छ । भेरिएशन पश्चात रू. २१७४०८०५।१८ शंशोधित सम्झौता रकम कायम भएको छ । छात्रावास निर्माण कार्यको लागि यो वर्ष गोश्वारा भौचर नं. ४७।२०८१।३।२१ बाट भुक्तानी भएको अन्तिम बिल रू.२५,५१,५४६ समेत जम्मा रू. २१५६४१५५।३८ भुक्तानी भएको छ । उक्त भवन निर्माण सम्वन्धमा निम्नानुसारका प्रमुख व्यहोरा देखिएको छ :

ब्याक फिलिङमा बढी भुक्तानी - पालिकाले तयार गरेको लागत अनुमान तथा नापी किताबमासमेत ब्याक फिलिङको लागि खनेको माटोको परिमाणको एक तिहाई परिमाण उल्लेख गरेको देखिन्छ । नापी किताबमा खनेको माटोको परिमाण ४३१ घनमिटर मात्र रहेकोमा उक्त परिमाणको एक तिहाईले व्याक फिलिङमा १४३.६६ घनमिटर मात्र भुक्तानी दिनु पर्नेमा नापी किताबमा १९३.९५ घनमिटर समावेश गरी सोही परिमाणको भुक्तानी दिएकोले ५०.२९ घनमिटर बढी परिमाण गणना गरेको देखियो । अत: व्याक फिलिङको प्रति घनमिटर भुक्तानी दर रू.२००।- ले हुने रू.१०,०५८।- र सोमा भुक्तानी भएको रु.१,३०७।५४ समेत रू.११,३६५।५४ असुल गर्नु पर्ने देखिएको रू.......

असुल गर्नुपर्ने	११,३६५

८७ **ठेक्का नं. LM।MOR।NCB।W।१७।२०७७।०७८**

पालिकाले एकीकृत पूर्वाधार विकास कार्यक्रमबाट प्राप्त अनुदानबाट खर्च गर्ने गरी १० शैयाको अस्पताल निर्माण गर्न रू.११,००,०१,०९५।३९ को लागत अनुमान तयार गरी न्यून कबोल गर्ने निर्माण व्यवसायी प्रेरा / एच एम कन्सट्रक्सन जेभीसँग २०७८।४।१८ मा २०७९।१२।१० सम्म सम्पन्न गर्ने गरी रू.९,९९,३६,९३१।६४ को सम्झौता गरेको छ । उक्त कार्यको लागि यो वर्ष गोश्वारा भौचर नं. १।२०८०।७।१९ बाट चौथो रनिङ विल रू.८९,४३,३५१।- भौचर नं. ६।२०८१।३।७ बाट पाँचौं रनिङ बिल रू.५२,१०,५३४।- र भौचर नं. १२।२०८१।३।२२ बाट रू.१५,८१,१२०।- गरी रू.१,५७,३५,२०५।- निर्माण खर्च र मूल्य

अभिबृद्धि कर समेत रू.५४,५३,५१०।- मूल्य समायोजन भुक्तानी भएको छ । उक्त भवन निर्माण सम्वन्धमा निम्नानुसारका प्रमुख व्यहोरा देखिएको छ :

८७.१ **म्याद थप** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५६ तथा नियमावली, २०६४ को नियम १२० तथा ठेक्का सम्झौतामा म्याद थप गर्न सक्ने व्यवस्था छ । निर्माण व्यवसायी प्रेरा/एच एम कन्सट्रक्सन जेभीसँग सँग भएको सम्झौताको विशेष सर्त अन्तर्गत जीसीसी ५५मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाईको कारणले खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको १० प्रतिशतमा नबढ्ने गरी प्रतिदिन सम्झौता रकमको ०.०५ प्रतिशत पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था छ । अस्पताल निर्माण कार्यको म्याद २०७९।१२।१० मा समाप्त भएकोमा कार्यपालिकाको विभिन्न मितिको निर्णयले आर्थिक दायित्व नपर्ने गरी प्रथम पटक २०८० पौष मसान्तसम्म, दोस्रो पटक २०८१ असार मासान्तसम्म र अन्तिम पटक २०८२ जेठ मसान्तसम्म म्याद थप गरेको छ । निर्माण व्यवसायीले पेश गरेको कार्यतालिका अनुसार प्रगति नगरेको अवस्थामा सम्झौतामा भएको प्रावधान अनुसारको अप्रत्यासित घटना तथा क्षतिपूर्तिको अवस्था नखुलाई उक्त खरिद सम्झौताको म्याद थपको लागि निर्माण व्यवसायीले निवेदन दिएको आधारमा पटक पटक म्याद थप गरेको देखिन्छ ।पालिकाले निर्माण व्यवसायीले कार्यतालिका अनुसार निर्माण कार्यको प्रगति नगरेमा सम्झौताको शर्त र खरिद ऐन तथा नियमावलीको उपर्युक्त व्यवस्था अनुसार पूर्वनिर्धारित क्षतपूर्ति रकम असुल गर्नु पर्दछ ।

८७.२ **जग्गाको स्वामित्व** - सरकारी कार्यालयले संरचना निर्माण गर्दा जग्गा प्राप्ती पश्चात मात्र संरचना निर्माण गर्नुपर्दछ । पालिकाले निर्माण गरिरहेको १० शैया अस्पतालको निर्माण स्थल वनक्षेत्रको स्वामित्वभित्र रहेको स्थानमा निर्माण कार्य गरिरहेको देखियो । निर्माण स्थलको व्यवस्थापन गरेर मात्र निर्माण कार्य गर्नुपर्दछ ।

८७.३ **बढी भुक्तानी** - कार्यालयले तयार गरेको लागत अनुमानमा स्ल्याव र बीमको ढलानमा M 20 र कोलममा M25 को कंक्रिट मिक्सचर प्रयोग गर्ने उल्लेख छ । निर्माण कार्यको नापी गर्दा कोलमको उचाई स्ल्यावको माथिल्लो भागसम्म गणना गरेको र बीमको लम्वाई कोलम देखि कोलमसम्म गणना गरेको देखिन्छ । निर्माण कार्यको तस्विर तथा सम्वन्धित साईटको प्राविधिकसँग छलफल गर्दा निर्माण व्यवसायीले बीमको तल्लो भागसम्ममात्र कोलम तयार गरी वीम र स्ल्याव ढलान गरेको जानकारी हुन आयो । यसरी कोलम र बीमको क्रससेक्सन र स्ल्याव र कोलमको क्रस सेक्सनमा कोलममा पनि M20 कंक्रिट प्रयोग भएको अवस्थामा कोलमको उचाई स्ल्याबको टपसम्म गणना गर्दा उल्लिखित क्रससेक्सनमा M25 को कंक्रिटको परिमाण गणना गरी भुक्तानी दिएको देखियो ।यसरी उक्त कोलमहरुमा देहायअनुसार १०४.०५ घनमिटर M25 को कंक्रिटको दरले र बाँकी २२.०७ घनमिटर M20 को दरले भुक्तानी दिनु पर्नेमा १२६.१२ घनमिटरको परिमाणनै M25 को दरले भुक्तानी दिएको देखियो । खरिद सम्झौता अनुसार निर्माण व्यवसायीले M25 को प्रतिघनमिटर रु.१७,०००।- र M20 को प्रतिघनमिटर रु.१५,०००।- कबोल गरेको देखिएकोले रु.२,०००।- प्रतिघनमिटरले २२.०७ घनमिटरको रू.४४,१४०।- र सोमा भुक्तानी दिएको मूल्य अभिबृद्धि कर रू.५,७३८।- समेत हुने रू.४९,८७८।- असुल गर्नु पर्ने देखिएको रू........

बीम र स्ल्यावसमेतको कोलममा कंक्रिटको गणना					बीम र स्ल्याव बाहेक कोलममा कंक्रिटको गणना				
कोलम संख्या	लम्वाई	चौडाई	उचाई	आयतन	कोलम संख्या	लम्वाई	चौडाई	उचाई	आयतन
फाउण्डेशन देखि प्लिन्थसम्म									
१९	०.४०	०.४०	१.९५	५.९३	१९.००	०.४०	०.४०	१.५५	४.७१
१८	०.५०	०.५०	१.९५	८.७८	१८.००	०.५०	०.५०	१.५५	६.९८
१८	०.६०	०.६०	१.९५	१२.६४	१८.००	०.६०	०.६०	१.५५	१०.०४
प्लिन्थ देखि पहिलो तलासम्म									
१९	०.४०	०.४०	३.६०	१०.९४	१९.००	०.४०	०.४०	३.००	९.१२
१८	०.५०	०.५०	३.६०	१६.२०	१८.००	०.५०	०.५०	३.००	१३.५०
१८	०.६०	०.६०	३.६०	२३.३३	१८.००	०.६०	०.६०	३.००	१९.४४
पहिलो तलादेखि दोस्रो तलासम्म									
७	०.४०	०.४०	३.६०	४.०३	७.००	०.४०	०.४०	३.००	३.३६
१८	०.५०	०.५०	३.६०	१६.२०	१८.००	०.५०	०.५०	३.००	१३.५०
१८	०.६०	०.६०	३.६०	२३.३३	१८.००	०.६०	०.६०	३.००	१९.४४
दोस्रो तलादेखि तेस्रो तलासम्म									
२	०.४०	०.४०	३.६०	१.१५	२.००	०.४०	०.४०	३.००	०.९६
४	०.५०	०.५०	३.६०	३.६०	४.००	०.५०	०.५०	३.००	३.००
जम्मा				**१२६.१२**	**जम्मा**				**१०४.०५**

असुल गर्नुपर्ने	४९,८७८

८७.४ **परिमाण गणनामा त्रुटि** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम २२ सँग सम्बन्धित अनुसूची-४(क) मा एकाई दर सम्झौता बमोजिम भएको काम बापत भुक्तानी गर्दा निर्माण स्थलको नाप जाँचबाट यकिन भएको निर्माण कार्यको परिमाणलाई प्रति एकाई दरले गणना गरी हुन आउने रकम भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । अस्पताल भवन निर्माण कार्यको आईटम नम्वर 3 को अर्थ वर्क ईन ब्याक फिलिङको नापी कितावमा जम्मा परिमाण ५१५.९८ घनमिटरमा बीम एरियाको घटाउन गणना गरेको परिमाण ८.७८० घटाई ५०७.२० घनमिटरको भुक्तानी दिनु पर्नेमा उक्त परिमाण जोडिन गई ५२४.७६ गणना भएकोले १७.५६ घनमिटरको प्रति घनमिटर ठेक्का दर रू.३००।- ले रू.५,२६८।- बढी भुक्तानी दिएको देखियो । अत: उक्त रकममा भुक्तानी दिएको मूल्य अभिबृद्धि कर रू.६८४।- समेत रू.५,९५२।८४ बढी भुक्तानी भएको देखियो । बढी भुक्तानी दिएको रकम असुल गर्नु पर्दछ रू....

असुल गर्नुपर्ने	५,९५३

८७.५ **ब्रिक वालमा बढी परिमाण गणना** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम २२ सँग सम्बन्धित अनुसूची-४(क) मा एकाई दर सम्झौता बमोजिम भएको काम बापत भुक्तानी गर्दा निर्माण स्थलको नाप जाँचबाट यकिन भएको निर्माण कार्यको परिमाणलाई प्रति एकाई दरले गणना गरी हुन आउने रकम भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । अस्पताल भवन निर्माण कार्यको ईटाको गारोको नापी कितावमा सिल व्याण्डको ८.९१ घनमिटर र लिन्टेल व्याण्डको १६.६२ घनमिटर समेत जम्मा २५.५३ घनमिटर गारोको परिमाणबाट घटाउनु

पर्नेमा नघटाई भुक्तानी दिएकोले प्रति घनमिटर सम्झौता दर रू.१५,०००।- ले हुने रू.३,८२,९५०।- र सोमा भुक्तानी दिएको मूल्य अभिबृद्धि कर रू.४९,७८३।५० समेतले हुने जम्मा रू.४,३२,७३३।५० असुल गर्नु पर्ने देखिएको रू....

असुल गर्नुपर्ने	४,३२,७३३

८७.६ **छडको परिमाण गणना** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम २२ सँग सम्बन्धित अनुसूची-४(क) मा एकाई दर सम्झौता बमोजिम भएको काम बापत भुक्तानी गर्दा निर्माण स्थलको नाप जाँचबाट यकिन भएको निर्माण कार्यको परिमाणलाई प्रति एकाई दरले गणना गरी हुन आउने रकम भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । अस्पताल भवन निर्माण कार्यको रिईन्फोर्समेण्टको कार्यमा ठेक्का विल अनुसार १५९.२६ मेट्रिक टन छडको रू.१,८३,१४,९००।- भुक्तानी दिएको देखिन्छ । उक्त कार्यको दर विष्लेषणमा वाईण्डिङ र कटिङको लागि १० प्रतिशत थप गरेको छ । बार वेण्डिङ सेड्युलमा छडको लम्वाईमा ल्यापिङको लागि आवस्यक पर्ने लम्वाई समेत गणना गरेकोमा पुन १० प्रतिशत थप गरेको देखियो । कटिङ बाईण्डिङ, वेण्डिङ र ल्यापिङको वाहेक पुन १० प्रतिशत थप गरी गणना गरेको कारण १४.४८ (१५९.२६-१४४.४८= १४.४८) मेट्रिकटन छडको बढी परिमाण गणना गरी प्रति टन रु.१,१५,०००।- को दरले रु.१६,६५,२००।- र सोमा थप गरेको मूल्य अभिबृद्धि कर रू.२,१६,४७६।- समेत जम्मा रू.१८,८१,६७६।- बढी भुक्तानी दिएको देखियो । पालिकाले छडको यथार्थ परिमाण पुन: यकिन गरी बढी भुक्तानी रकम असुल गर्नु पर्ने रू....

असुल गर्नुपर्ने	१८,८१,६७६

८७.७ **मूल्य समायोजनमा बढी भुक्तानी** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११९ बमोजिम तथा खरिद सम्झौताको शर्त बमोजिम पालिकाले निर्माण व्यवसायीलाई भएको निर्माण कार्यको मूल्य समायोजन गणना गरी भुक्तानी दिएको छ । गणना गर्दा निर्माण व्यवसायीले कबोल गर्दा पेश गरेको मूल्य समायोजन सिटमा उल्लेख भएको कोफिसेन्ड, विड सब्मिसन गरेको मितिभन्दा ३० दिन पहिले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी भएको इन्डेक्स लिई गणना गर्दा निम्नानुसार भुक्तानी हुनु पर्नेमा पालिकाले निम्नानुसार बढी भुक्तानी दिएको देखिन्छ । बढी भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीबाट असुल गर्नु पर्ने रु.

IPC No.	समायोजन योग्य रकम(पेश्की बाहेक)	समायोजन दिनु पर्ने फ्याक्टर	भुक्तानी दिनु पर्ने रकम
१	१४७२३२१३	०.०५३७	७९११६४
२	११६८३०१७	०.१२२६	१४३१९९२
३	६६८७६१६	०.१५२२	१०१७९५५
४	४७४८६८२	०.१५७८	७४९४४६
५	२६१२१४२	०.१५७८	४१२२५३
६	८३९५३३	०.१५७८	१३२४९७
जम्मा	**४१२९४२०३**		**४५३५३०७**
पालिकाले भुक्तानी दिएको रकम			**४८२६११५**
बढी भुक्तानी			**२९०८०८**
मू.अ.कर			**३७८०५**
जम्मा बढी भुक्तानी			**३२८६१३**

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ८७.७ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

असुल गर्नुपर्ने	३,२८,६१३

८८ **सामाजिक सुरक्षातर्फ**

८८.१ नेपालको संविधान बमोजिम नेपाल सरकारले आर्थिक रुपले विपन्न, अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका, असहाय एकल महिला, अपाङ्गता भएका, बालबालिका, आफ्नो हेरचाह आँफै गर्न नसक्ने तथा लोपोन्मुख जातिका नागरिकको सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभुतिको लागि ज्येष्ठ नागरिक (६८ वर्ष उमेर पुगेका), ६० वर्ष उमेर पुगेका साविक कर्णालीका जिल्लाहरुका नागरिक र देशभरीका दलित नागरिक अन्य जेष्ठ नागरिक, ज्येष्ठ नागरिक एकल महिला, विधवा, पूर्ण अपाङ्गता भएका, अति अशक्त अपाङ्गता, लोपोन्मुख आदिवासी/जनजाति र नेपाल सरकारले तोकेको क्षेत्र तथा जिल्ला र देशभरिका दलित परिवारका पाँच वर्ष उमेर ननाघेका बालबालिकालाई नेपाल सरकारले निर्धारण गरेबमोजिम त्रैमासिक रुपमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दै आएको छ। पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार लक्षित समूह अनुसार गत आ.व.को अन्तिम त्रैमासिकमा र यस आ.व.को अन्तिम त्रैमासिकमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेका लाभग्राहीहरुको संख्या यस प्रकार रहेको छ:

लक्षित समूह	**आ.व. २०७९।८० को अन्तिम त्रैमासिकमा भत्ता वितरण गरेका लाभग्राहीको संख्या**	**आ.व.२०८०।८१ को अन्तिम त्रैमासिकमा भत्ता वितरण गरेका लाभग्राहीको संख्या**
ज्येष्ठ नागरिक	२३१४	२४०६
अन्य ज्येष्ठ नागरिक	१५०	१५३
एकल महिला	३२६	३०६
विधवा	५४३	५९०
पूर्ण अपाङ्गता भएका	१३८	१४०
अति अशक्त अपाङ्गता	२११	२१७
बालबालिका	२३५	२०६
जम्मा	**३९१७**	**४०१८**

८८.२ **बैंकसँगको हिसाबमिलान तथा फिर्ता रकम** - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को परिच्छेद ५ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण बैङ्कमार्फत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यविधिको बुँदा नं १५ र २६ अनुसार भत्ता खाइपाई आएको कुनै व्यक्तिको मृत्यु भएमा मृत्यु भएको दिनसम्मको भत्ता भुक्तानी दिने र कुनै आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमका लागि निकासा भएको रकम सो आर्थिक वर्षमा खर्च नभए सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणमा रू. १५,८५,४४,८६९।- खर्च लेखेको छ । यस वर्ष बैंकले मृत्यु भएपश्चात भुक्तानी भएका लाभग्राहीहरुको रकम फिर्ता गरेकोमा उक्त रकम पालिकाको राजस्व तथा विविध खर्च खातामा जम्मा गरेको देखियो । साथै बैंकको स्टेटमेन्ट माग गरेकोमा बैंकको खातामा रकम बाँकी रहेको देखिएकोले बैंकको खातामा जम्मा रहेको रकम बैंकसँग माग गरी र पालिकाको राजस्व तथा विविध खर्च खातामा रहेको रु.४,४४,३७४।४८ रकम संघीय सञ्चित कोष दाखिला गर्नुपर्ने उल्लेख भएकोमा छलफलको क्रममा दाखिला गरेको प्रमाण पेश भएको छ ।

८८.३ **निस्कृय खाता** - कार्यविधिको बुँदा नं २३ मा सामाजिक सुरक्षा वचत खाता सञ्चालन गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाले यस प्रकारका खाताहरु मध्ये निष्कृय खाताको विवरण प्रत्येक श्रावण महिनाभित्र सम्बन्धित स्थानीय तहका साथै विभागलाई दिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा लेखापरीक्षणको क्रममा निस्कृय खाताको विवरण माग गर्दा प्राप्त नभएकोले थप विश्लेषण गर्न सकिएन । पालिकाले कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम निष्कृय खाताको विवरण माग गरी निष्कृय खाताका लाभग्राहीहरुमध्ये वास्तविक लाभग्राहीहरु सम्बन्धमा सम्बन्धित वडाबाट यकिन गरी लाभग्राही नभएको अवस्थामा खातामा निस्कृय रहेको रकम नियमानुसार असुल गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ।

८८.४ **एक आर्थिक वर्षमा एक पटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण** - कार्यविधिको दफा २६(३) मा एक आर्थिक वर्षमा एकपटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण सेवा प्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा प्राप्त गरी त्यस्ता लाभग्राहीका सम्बन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक छानविन गरी कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाईएमा सम्बन्धित बैंकबाट लगत कट्टा हुने मिति सम्मको रकम सम्बन्धित हकवालालाई भुक्तानी गरी सो मिति भन्दा पछिको रकम फिर्ता गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले उक्त विवरण प्राप्त गरेको देखिएन। कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम सेवाप्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा विवरण प्राप्त गरी लाभग्राही विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : लेटाङ नगरपालिका, मोरङ , लेटाङ नगरपालिका , मोरङ्ग

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	विष्णु प्रसाद सुवेदी	२०८१-१०-१५	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	डिक बहादुर सोडारी	२०७९-५-११	२०८०-७-३०
लेखा प्रमुख	प्रतित भण्डारी	२०८०-८-१८	२०८१-२-११
लेखा प्रमुख	चुडा बोहोरा	२०८१-२-२०	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
१२,२८६,२८६.११	११,७२८,१०५.७६	१०,१२९,८४१	०	०	५२५,०००
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	३४,६६९,२३२.८७
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	३,०७०,७०२
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	३१,५९८,५३०.८७

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		५७८२७८३०.८४	
आम्दानी		**खर्च**	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३१४०७८२९८.६	**चालु खर्च**	३५१३३६४३६.७६
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	१६६६८५६७	**पूँजीगत खर्च**	१६१९०९३६६
राजश्व बाँडफाँट	१४५११७११०.९८	**वित्तीय/अन्य व्यवस्था**	२४७४९८२६५
आन्तरिक आय	३६८०७३८०		
अन्य आय	२५६८०८१३०.६३		
कुल आय	७६९४७९४८७.२१	**कुल खर्च**	७६०७४४०६७.७६
बाँकी मौज्दात		६६५६३२५०.२९	

बेरूजु दफा ८७.७ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

गणना सिट

वर्ष	महिना			a	b	c	d	l0	M0	E0	Ln	Mn	En	Pn	CPA Factor	CPA Factor
२०७८	श्रावण	२०२१-२२	Jul/Aug	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	523.7	116.1	120.5	1.0361	0.0361	
२०७८	भाद्र	I Qtr	Aug/Sep	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	523.7	116.2	120.5	1.0363	0.0363	
२०७८	असोज		Sep/Oct	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	523.7	116.4	120.5	1.0367	0.0367	
२०७८	कातिक	II Qtr	Oct/Nov	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	524.6	125.6	122.8	1.0647	0.0647	
२०७८	मसिर		Nov/Dec	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	526.9	125.4	122.8	1.0653	0.0653	
२०७८	पुस		Dec/Jan	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	526.9	125.9	122.8	1.0665	0.0665	
२०७८	माघ	III Qtr	Jan/Feb	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	526.9	127.5	122.9	1.0706	0.0706	
	प्रथम रनिङ्ग विल														0.3762	0.0537
२०७८	फागुण		Feb/Mar	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	533.1	134.4	122.9	1.0891	0.0891	
२०७८	चैत्र		Mar/Apr	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	541.8	136.8	122.9	1.0987	0.0987	
२०७९	वैशाख	IV Qtr	Apr/May	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	541.8	141.3	124.5	1.1135	0.1135	
२०७९	जेठ		May/Jun	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	541.8	140.2	124.5	1.1109	0.1109	
२०७९	आषाढ		Jun/Jul	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	550.4	137.8	124.5	1.1099	0.1099	
२०७९	श्रावण	२०२२-२३	Jul/Aug	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	571.0	138.6	130.1	1.1390	0.1390	
२०७९	भाद्र	I Qtr	Aug/Sep	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	572.6	138.7	130.1	1.1400	0.1400	
२०७९	असोज		Sep/Oct	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	572.6	138.8	130.1	1.1401	0.1401	
२०७९	कातिक	II Qtr	Oct/Nov	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	572.6	140.5	130.3	1.1444	0.1444	
२०७९	मसिर		Nov/Dec	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	572.6	138.5	130.3	1.1400	0.1400	
	दोस्रो रनिङ्ग विल														1.2257	0.1226
२०७९	पुस		Dec/Jan	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	572.6	139.3	130.3	1.1418	0.1418	
२०७९	माघ	III Qtr	Jan/Feb	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	572.6	142.9	132.6	1.1570	0.1570	
२०७९	फागुण		Feb/Mar	0.15	0.25	0.25	0.35	514.5	111.4	113.7	572.6	143.3	132.6	1.1578	0.1578	फ्रिज
	तेस्रो रनिङ्ग विल														0.4566	0.1522
	चौथो देखि छैठौँ रनिङ्ग विलसम्म															0.1578

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्धारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वियनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा यस स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलब सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेस्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेस्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।
- नगरपालिकामा निर्माणाधीन अस्पताल समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।